

bulletin slovenskej advokácie

Výzva na pripomienkovanie vnútorných predpisov komory

Problematika zločinov podľa medzinárodného práva

Aplikačné problémy účasti obhajcu na vyšetrovacích úkonoch

Počítačový údaj – zdroj dokazovania

K ústavnej konformite tzv. zásady „trikrát a dost“

K niektorým otázkam právneho postavenia účastníkov združenia bez právnej subjektivity

Štefan Jančo

Advokát

Pavol Országh

Hviezdoslav

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 Zefektívnenie civilného procesu
je možné iba na základe zmeny od začiatku
KTO JE SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA?
- 5 Časť šiesta – vzdelávacia činnosť SAK
- DISKUSIA**
- 7 Zmeny v náhrade trov odvolacieho konania – sága pokračuje
- 8 Ad: Účinky odstúpenia od zmluvy o prevode vlastníctva
k nehnuteľnosti a zápis odstúpenia od zmluvy
do katastra nehnuteľností
JUDr. Dušan Serek
- 9 UPOZORNENIE – zmena poplatku

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 10 Problematika zločinov podľa medzinárodného práva
Mgr. Marta Halajová
- 19 Aplikačné problémy účasti obhajcu
na vyšetrovacích úkonoch
JUDr. Daniela Harkabusová
- 29 Počítačový údaj – zdroj dokazovania
JUDr. Jitka Hasíková
- 36 K ústavnej konformite tzv. zásady „trikrát a dost“
JUDr. Ivetta Macejková, PhD.
- 34 K niektorým otázkam právneho postavenia
účastníkov združenia bez právnej subjektivity (2. časť)
JUDr. Anna Stančáková
- JUDIKATÚRA**
- 50 K právnej kvalifikácii náhrady za užívanie spoločnej veci
podielovým spoluvlastníkom
nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu

ADVOKÁCIA

SAK

- 52 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 52 Výzva na pripomienkovanie vnútorných predpisov komory
schvaľovaných Konferenciou advokátov 2013
- 53 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 54 Zmluvná pokuta v zmluve o právnej pomoci –
dojednanie paušálnej odmeny advokáta
- 60 Novoročné stretnutie právnikov

ZAHRANIČIE

- 64 Povinnosť advokáta zachovávať slušnosť a vážnosť
voči súdom a sudcom
- 65 *Bulletin advokacie* prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

- 68 Zákon o advokácii. Komentár
JUDr. Peter Kerecman
- 70 Historická mozaika
JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Milé kolegyně, milí kolegovia,

nedávno sme oslávili príchod ďalšieho roka a ani sme sa nenazdali – máme pred sebou balík nových úloh, ktoré musíme priebežne plniť.

Dňa 1. januára 2013 nadobudla účinnosť novela zákona o advokácii, ktorá prináša so sebou mnoho zmien týkajúcich sa prípravy na výkon povolania advokáta, našej stavovskej samosprávy, disciplinárneho konania, rozhodovacej činnosti orgánov komory a v neposlednom rade aj oblasti výkonu advokátskeho povolania. Zmeny budú vyvolávať rôzne výkladové otázky, som však presvedčený, že novela si nájde miesto v našej činnosti a spoločnými silami dokážeme v aplikačnej praxi tieto výkladové otázky vysoko erudovane zodpovedať.

Rok 2013 bude pre všetkých advokátov dôležitý predovšetkým v tom, že 14. a 15. júna 2013 sa v Bratislave uskutoční konferencia advokátov, na ktorej budeme voliť nové orgány komory. Dovolím si v mene predsedníctva vysloviť nádej, že zmeny, ktoré nás očakávajú, budú pozitívne a prospešné. V nadväznosti na novelu zákona bude veľmi dôležité prijatie nových vnútorných predpisov, ktoré vykonávajú samotný zákon a pre výkon povolania advokáta sú zásadnými dokumentmi. Bude preto potrebné, aby sme k zmenám pristúpili nanajvýš zodpovedne. Dovoľujem si vás, milé kolegyně a kolegovia, vyzvať, aby ste sa aktívne zapojili do ich príprav a v neposlednom rade vysokou účasťou na konferencii advokátov vyjadrili hlasovaním názor a postoj k ich obsahu. Všetci si musíme uvedomiť, že ide o zásadné otázky na niekoľko rokov do budúcnosti.

Na prahu nového roka mi dovoľte vyjadriť presvedčenie, že vzhľadom na kalendár podujatí organizovaných Slovenskou advokátskou komorou sa budeme stretávať aj počas roka na rôznych odborných a spoločenských podujatiach. Verím, že do roku 2013 sme vykročili správnym smerom a všetko, čo nám sťažovalo každodennú prácu, je za nami a do nadchádzajúceho obdobia si prinášame množstvo kladných predsavzatí, prísľubov a očakávaní. Prajem Vám najmä pevné zdravie, spokojnosť v pracovnom aj osobnom živote a teším sa na našu ďalšiu spoluprácu.

JUDr. Ľubomír Hrežďovič

predseda Slovenskej advokátskej komory

K fotografii na obálke

Udalosťou novoročného stretnutia právnikov 10. januára 2013 bol krst knihy *Advokát Pavol Országh Hviezdoslav* autora Dr. Štefana Janča.

ROZHOVOR

Zefektívnenie civilného procesu je možné iba na základe zmeny od začiatku

V prvom dvojčíse Bulletinu slovenskej advokácie spovedáme **doc. JUDr. Mareka Števčeka, PhD.**, predsedu Rekodifikačnej komisie pre Občiansky súdny poriadok. Pýtame sa ho predovšetkým na to, aké zmeny sa plánujú v novej právnej úprave a, samozrejme, odkedy budú prípadne účinné. Otázok i odpovedí je množstvo, preto sme sa rozhodli venovať tejto téme priestor ešte aj v marcovom vydaní bulletinu, kde uverejníme druhú časť rozhovoru.

■ Stojíte na čele komisie pre rekodifikáciu Občianskeho súdneho poriadku. Čo to pre Vás znamená?

Pre mňa to znamená predovšetkým zodpovednosť. Rekodifikácia najvýznamnejšieho civilného procesného kódexu na Slovensku nie je v žiadnom prípade jednoduchá úloha. Správne nastavenie nových inštitútov, zefektívnenie tých používaných a prípadné odstránenie nepotrebných, to je úloha, ktorá nepochybne vyžaduje čas a sústredenie. Našťastie, Rekodifikačná komisia sa skladá z odborníkov zo všetkých právnických profesií, sú medzi nimi zástupcovia všetkých stupňov súdov, exekútori, notári, advokáti, experti z teórie aj praxe – odborníci, ktorí pôsobia v rôznych sférach práva na-

prieč celým Slovenskom. Rovnako sa podarilo do vysoko erudovaného tímu začleniť aj procesualistov z Českej republiky, kde skúsenosti s podobným zámerom, hoci v menšej miere, už majú. Uznávané autority v oblasti práva sa podujali zapojiť sa do náročného procesu príprav rekodifikácie a prispieť svojimi skúsenosťami a vedomosťami k tvorbe moderného, efektívneho a prehľadného nástroja, ktorý umožní výkon civilného procesu na vysokej úrovni.

Tento tím ľudí už pol roka usilovne pracuje a v najbližšej dobe bude schopný predložiť návrh legislatívneho zámeru pre nový Občiansky súdny poriadok a samostatný Správny súdny poriadok.

■ Prečo rekodifikácia? Nepostačovala by v poradí už takmer osemdesiatá novelizácia OSP?

Odpoveď je naznačená priamo vo vašej otázke. Občiansky súdny poriadok so skoro 80-timi novelizáciami sa stal nekoherentným právnym predpisom. Čiastkové novely priniesli lomené ustanovenia, ktoré sťažujú orientáciu v OSP, vznikli aj ustanovenia, ktoré sú obsolétne a dokonca kontradiktórne.

Práve to je dôvod, prečo sme sa podujali na rekodifikáciu. Zefektívnenie civilného procesu je totiž možné iba na základe zmeny od začiatku. Táto navrhovaná zmena je koncepčná a systémová, preto je vhodné celý kódex napísať nanovo a poriadne. Obávam sa, že rozsiahla novelizácia by aktuálny stav Občianskeho súdneho poriadku pri najlepšej vôli nezlepšila. Aj v legislatívnych pravidlách vlády sa uvádza, že v záujme prehľadnosti a zrozumiteľnosti právnej úpravy sa novelizácia právneho predpisu robí spravidla vtedy, ak ide o zmeny a doplnenia menšieho rozsahu alebo ak ide o právny predpis, ktorý nebol viackrát novelizovaný. Ani jedno z týchto vymedzení sa na nami zamýšľanú zmenu úpravy nevzťahuje.

■ Spomínali ste Rekodifikačnú komisiu, existuje nejaká báza alebo východiská, z ktorých komisia pri práci vychádza?

Východiská je niekoľko a stanovili sme si ich ešte na začiatku prác. Predovšetkým, výsledok práce komisie bude založený

na dôslednej horizontálnej a vertikálnej komparácii. Členovia Rekodifikačnej komisie nemusia vytvárať nové právne inštitúty a systémy, ak takéto prvky už sú v iných krajinách funkčné alebo, ak sa ich fungovanie osvedčilo v minulosti u nás. Samozrejme je pridržanie sa európskych štandardov civilného procesu nastavených judikatúrou európskych autorít. Pôjde najmä o rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva. Inkorporovanie konštantných judikatúrnych záverov Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR tvoria rovnako neodmysliteľnú súčasť prác. Tak, ako orgány aplikácie práva, či už európske alebo domáce, aj teoretická základňa poskytne dôležitý prvok poznania a bude podstatným základom pre rekodifikáciu. Čo je však pre nás najdôležitejšie, je široká odborná diskusia, a to najmä v rámci odbornej verejnosti. Občan je síce konečným adresátom obsahu právnej normy, avšak tí, ktorí sa zákonom denne zaberajú, ktorí s ním pracujú a potrebujú ho k svojej práci sú profesionáli – právnici, ako sú advokáti, sudcovia, notári, exekútori, každý, pre koho je civilný proces každodenným zamestnaním. Názory tých, pre ktorých je právna norma vytváraná, nemožno obísť a nerespektovať. Preto je aj zámerom Rekodifikačnej komisie vyvolať širokú diskusiu, vysvetľovať svoje zámery a dôvody zmien, ktoré bude tvoriť. Naše zámery neskrývame, práve naopak, napríklad na webovej stránke ministerstva spravodlivosti bolo zriadené aj rozhranie týkajúce sa práce rekodifikácie, na ktorom pravidelne informujeme o postupoch prác, o verejných vystúpeniach našich členov a o ďalších zámeroch.

■ Kedy sa začal samotný rekodifikačný proces, ako dlho potrvá a k čomu principiálne smeruje?

Celý proces sa začal s nástupom nového ministra spravodlivosti SR Tomáša Boreca, ktorý pre myšlienku rekodifikácie civilného procesného práva získal mandát. Dovoľujem si ešte raz zdôrazniť, že ide o rekodifikáciu, nie novelizáciu právneho predpisu, ideme vytvárať úplne nový Občiansky súdny poriadok, nie prerábať ten súčasný. Vedenie ministerstva spravodlivosti sa rozhodlo vytvoriť nový civilný procesný kódex, ktorý pomôže zefektívniť súdne konanie na Slovensku tak, aby nebolo nevyhnutné robiť kompromisy medzi spravodlivým a rýchlym súdnym konaním. Naším cieľom je, aby každé rozhodnutie bolo rozhodnutím spravodlivým, zaručujúcim účastníkom konania všetky práva a zároveň v rámci možností, ktoré ponúka vyťaženosť súdnicstva na Slovensku, aby sa rozhodovalo v primeranom čase. Proces prác je zatiaľ, samozrejme, iba v počiatočnom štádiu, v marci bude do vlády predložený legislatívny zámer k novému predpisu. Samotný nový kódex by mal byť v záverečnej fáze svojich príprav v roku 2015. V tom roku by sa malo konať medzirezortné pripomienkové konanie a predpis by mal prejsť schvaľovacím procesom vo vláde Slovenskej republiky. Tento termín nie je zatiaľ záväzný, ale zámerom je spoločný začiatok účinnosti nového procesného kódexu, resp. kódexov s novým Občianskym zákonníkom. Na splnenie tohto cieľa je potrebné prispôbiť práce v Komisiách na oboch civilných právnych predpisoch.

■ Aký je zmysel a aké sú základné ciele pripravovaných zmien?

Základným zmyslom a cieľom rekodifikácie je zefektívnenie civilného súdneho konania. Existuje veľmi veľa faktorov, ktoré civilný proces ovplyvňujú a nie všetky sú ovplyvnené textom právnej normy. Nemožno preto s istotou povedať, že civilné konanie sa po účinnosti nového právneho predpisu automaticky zrýchli, odstránia sa prieťahy a celý proces sa zjednoduší. Základnou ideou nového procesného kódexu, resp. nových procesných kódexov, je prostredníctvom legislatívne upravených procesných inštitútov dať subjektom civilného procesu do rúk nástroje na to, aby svojím zodpovedným prístupom k súdnemu konaniu dokázali čo najviac sa priblížiť ideálu rýchlej a spravodlivej ochrany práv a právom chránených záujmov účastníkov konania.

■ K obligátnym požiadavkám kladeným na zmeny v civilnom procese bude nepochybne patriť jeho zefektívnenie, predchádzanie zbytočným prieťahom a účinné garancie vymožitelnosti práva. Má rekodifikácia OSP tieto ambície?

Zefektívnenie konania a zvýšenie vymožitelnosti práva sú základnými požiadavkami na nový civilný procesný kódex. Rekodifikačná komisia má snahu prostredníctvom nových pravidiel nastaviť systém civilného konania tak, aby bolo konanie efektívnejšie a rýchlejšie, samozrejme, pri zachovaní potrebného priestoru na správne a spravodlivé rozhodnutie. Prieťahy v konaní sú veľmi často otázkou subjektívnych možností a schopností súdov. Subjektívne ľudské zlyhania nedokážeme odstrániť. No nielen subjektívne hľadisko, ale i objektívne atribúty, ako napríklad „nápad“ vecí spôsobujú často účastníkmi vnímanú nemožnosť uplatnenia si svojich práv v rámci primerane očakávaného času. Lepšie nastavenie celého systému je schopné tento problém eliminovať.

■ Predpokladáte posun aj v oblasti elektronizácie justície? Smerujeme k elektronickému súdnemu spisu a k súdnemu doručovaniu do dátových schránok?

Áno, samozrejme, nový zákon bude moderným kódexom a bude prispôbený dnešnej dobe aj v oblasti používaných prostriedkov komunikácie. Elektronizácia justície je rozbehnutým procesom, práve v tomto období sa veľmi intenzívne pracuje na právnej úprave doručovania do elektronických schránok. Ústredným orgánom štátnej správy pre elektronizáciu spoločnosti je Ministerstvo financií Slovenskej republiky, ktoré má aj túto úpravu vo svojej gescii. Čo sa týka elektronického súdneho spisu, v dlhodobejšom horizonte k nemu smerujeme, ministerstvo spravodlivosti tento systém pripravuje, ale sme obmedzení okrem iného aj technickými atribútmi, verejnými obstarávaniami a potrebou dôslednej prípravy na takýto nástroj. Zavedenie elektronického súdneho spisu je plánované na rok 2015, nie je však podriadené novej právnej úprave civilného procesu. V závislosti od pripravenosti bude elektronický súdny spis zavedený bez ohľadu na rekodifikáciu civilného procesného práva, či už pred alebo po platnosti a účinnosti nového zákona.

■ **Nájdu v novom procesnom kódexe uplatnenie efektívne nástroje na predchádzanie účelovým obštrukciám a na zrýchlenie konania?**

Áno, nový civilný kódex bude okrem iného stavaný aj na požiadavke procesnej aktivity účastníkov konania. Súvisí to aj s princípom kontradiktórnosti, ktorý by sa mal aplikovať vo väčšej miere, ako je tomu dodnes. Nie je naším cieľom príliš formalizovať samotné konanie, ale zároveň treba primäť účastníkov konania, aby sa sami snažili o skončenie sporu.

■ **Bude pre nový civilný proces typická vyššia miera koncentrácie konania?**

Koncentrácia konania súvisí najmä s jeho rýchlosťou. S jej vyššou mierou sa naozaj počíta. Koncentrovanosť konania bude pôsobiť aj na účastníkov konania, bude spôsobovať určitý tlak a nútiť ich k zodpovednosti, pretože po určitom štádiu v konaní nebude možné stanovené procesné úkony vykonať.

■ **Prichádza do úvahy aj rozšírenie okruhu konaní, v ktorých bude účastník povinne zastúpený advokátom?**

Požiadavka profesionalizácie sa javí byť nevyhnutnou a úzko súvisí aj s koncentráciou konania. Znamená okrem iného potrebu nastavenia obligatórneho právneho zastúpenia v konaniach na súdoch druhoinštančných a v konaniach prvo-

inštančných napr. podľa kritéria *ratio valoris* a *ratio causae*. Výber konaní, ktoré by sa mohli viesť iba za povinného zastúpenia advokátom bude podmienený na jednej strane výškou sumy, o ktorú v danom konaní ide, na druhej strane aj určitým typom veci, ktorá sa v konaní prejednáva – teda predmetom sporu. Pri povinnom zastúpení advokátom by mohlo súdu odpadnúť viacero povinností súvisiacich s podaniami, ktoré nie sú úplné, zrozumiteľné a neobsahujú predpísané náležitosti. Rovnako sa pri obligatórnom zastúpení znižuje úroveň poučovacej povinnosti súdu voči účastníkom konania. Keďže bude mať účastník konania v konaní pomoc a podporu profesionálneho právnika, v rámci celého konania na danom stupni bude konanie zrýchlené a úkony súdov sa zefektívnia. Pri rekodifikácii nezabúdame, že povinnosť zastúpenia si vyžaduje aj finančnú účasť zo strany zastúpeného účastníka konania, preto nastavenie sociálnych aspektov práva na prístup k súdu je taktiež neoddeliteľnou súčasťou takto navrhovanej právnej úpravy. Avšak práve koncentrácia konania a povinné zastúpenie advokátom patria k otázkam, ktoré nie sú zatiaľ definitívne uzatvorené. Takýchto otázok je viac, pretože sa počas prác niekedy vyskytnú problémy, na ktorých sa sami len ťažko zhodneme. Ale práve preto má Rekodifikačná komisia 30 členov, aby sme, po niekedy búrlivých diskusiách, dospe- li k optimálnemu, hoci kompromisnému riešeniu problému.

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA

a

NADÁCIA SLOVENSKEJ ADVOKÁCIE

v spolupráci s odbornými partnermi a Šachovým klubom ŠK Slovan Bratislava

organizujú

odborný seminár pri príležitosti prijatia prvého zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii

a

VI. ročník medzinárodného šachového turnaja

ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA

Ad honorem JUDr. Júliusa Kozmu

26. a 27. apríla 2013

vo veľkej zasadačke SAK, Kolárska 4, v Bratislave

Účastníkmi môžu byť advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, advokátski koncipienti, čakatelia, študenti právnických fakúlt a iné právnické povolania a pozvaní hostia. Právo účasti majú registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je ohraničený organizačnými možnosťami usporiadateľa. **Príhlášky posielajte do 15. apríla 2013.**

Kontakt: **Katarína Marečková**, tel: 02/204 227 28, fax: 02/529 61 554, e-mail: mareckova@sak.sk

Záujemcov, ktorí sa na turnaji zúčastnia **prvýkrát**, prosíme pripojiť k príhláške **doklad o právnickom vzdelaní, resp. o štúdiu na právnickej fakulte**. Formulár príhlášky a propozície nájdete na www.sak.sk

KTO JE SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA?

**Časť šiesta -
vzdelávacia činnosť SAK**

Jednou z ťažiskových činností Slovenskej advokátskej komory je poskytovanie a sprostredkovanie najaktuálnejších informácií o legislatíve a rozhodnutiach justičnej praxe advokátom a advokátskym koncipientom. Jej význam je daný nielen rámcovou úpravou v zákone o advokácii, ale najmä rozsiahlou úpravou danou stavovskými predpismi komory. Významu problematiky zodpovedá skutočnosť, že túto zastrešuje podpredseda SAK **doc. JUDr. Jozef Olej, CSc.** spolu so Vzdelávacím kolégiom SAK ako poradným orgánom predsedníctva SAK, ktorého je tiež predseda. V ňom pôsobia advokáti s dlhoročnou praxou, predsedovia pracovných odborných skupín SAK a odborníci z inej, než advokátskej praxe, a to **JUDr. Štefan Detvai, JUDr. Pavol Erben, JUDr. Ján Havlát, JUDr. Ondrej Mularčík, Mgr. Juraj Veverka, prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc., doc. JUDr. Marek Števček, PhD.** Vzdelávacie kolégium je svojím personálnym zložením zárukou, že problematiku vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov rieši po obsahovej, organizačnej a kvalitatívnej stránke na vysokej odbornej úrovni s dosahom na prax advokáta. Návrhy kolégia posudzuje a v konečnom dôsledku schvaľuje predsedníctvo SAK.

Praktickú realizáciu činnosti na tomto úseku zabezpečuje v rámci odboru vnútorných vecí SAK, ktorý vedie **JUD. Peter Kalata**, oddelenie vzdelávania s pracovníčkami **Janou Pelikánovou, PhD.** **Barborou Kinzelovou** a **Blankou Stankovou**, ktorá je momentálne na materskej dovolenke a v súčasnosti ju zastupuje **Nina Richterová**. Najmä s nimi sa stretávame pri pravidelných seminároch advokátov a advokátskych koncipientov, ako aj pri rôznych odborných podujatiach organizovaných SAK. V roku 2012 pracovníčky oddelenia výchovy a vzdelávania pripravili a zorganizovali **15 trojdňových seminárov** pre advokátskych koncipientov vo Vyhniach a na Tálloch s účasťou **3 279 koncipientov**, **16 úvodných seminárov** v Bratislave s účasťou **800 koncipientov**. Pre advokátov zorganizovali **letný a zimný seminár advokátov** na Tálloch a Štrbskom Plese a **konferenciu Slovenské dni práva** v Bratislave. Na týchto podujatiach sa zúčastnilo **445 advokátov**. Organizačné zabezpečenie seminárov pozostáva pritom z viacerých činností, ako je príprava, organizácia a realizácia seminárov, konferencií a ostatných podujatí Slovenskej advokátskej komory. Nevyhnutnou súčasťou práce pracovníčok je komunikácia nielen s advokátmi, advokátskymi koncipientmi, prednášajúcimi, ale aj s manažérmi jednotlivých

hotelov týkajúca sa spolupráce a zabezpečenia vzdelávacích akcií. V súvislosti s každým podujatím pripravujú podklady, predpokladané rozpočty akcií, spolupracujú s ekonomickým oddelením SAK pri vystavovaní dokladov o zaplatení a vypracúvajú ekonomické reporty za každé podujatie samostatne.

Diskusia o ďalšom smerovaní vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov sa nezačala po konferencii SAK v roku 2010, ale ide o dlhodobější a najmä permanentný problém, o ktorom SAK vždy diskutovala. Prijatá novela zákona o advokácii nastoľuje otázky, ktorých riešenie vôbec nie je jednoznačné.

Kľúčom k riešeniu je zaujatie názoru k principiálnej otázke, či advokácia má ambíciu garantovať, organizovať a obsahovo zabezpečovať vzdelávanie advokátov a advokátskych koncipientov. Bez kladnej odpovede na položenú otázku je diskusia o vzdelávaní v réžii SAK bezpredmetná. Negatívna odpoveď znamená, že advokácia skončí ako koncesovaná živnosť s jedinou podmienkou absolvovania magisterského právnického štúdia. O ďalších dôsledkoch sa ani netreba viac rozpisovať, pretože by viedli k zániku advokácie ako profesijného stavu. Pozitívom v smere riešenia tejto kardinálnej otázky je platný a účinný Zákon o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov, ktorý po ostatnej novele zvýraznil skutočnosť, že Slovenská advokátska komora je zodpovedná za vzdelávanie svojich členov a koncipientov.

Vzdelávanie advokátov sa uskutočňuje dva razy do roka. Snažíme sa ich organizovať s aktuálnym obsahom reagujúcim na legislatívne zmeny a zámery, najnovšiu európsku a slovenskú judikatúru, etiku a etiketu výkonu advokácie. Ich organizovaním v atraktívnych prírodných lokalitách vytvárame priestor nielen na odborné vzdelávanie, ale aj spoločenské stretnutia advokátov zo všetkých kútov Slovenska. Zatiaľ zotrvávame na tradícii dobrovoľnej účasti advokátov na celoslovenských seminároch, alebo na seminároch, ktoré k aktuálnym témam organizovala či bude organizovať komora v jednotlivých regiónoch.

V poslednom čase nielen u nás, ale najmä zo CCBE zaznievajú návrhy, či nezaviesť povinné vzdelávanie advokátov, ktorí by mali v určitej časovej periodicite absolvovať odborné podujatia organizované advokáciou alebo inými vzdelávacími inštitúciami. Nazdávame sa, že táto otázka sa stane v bu-

dúcnosti aktuálnou a SAK v perspektíve bude na ňu musieť adekvátne reagovať.

Najpálčivejším problémom vzdelávania SAK je vzdelávanie advokátskych koncipientov. Problém je ovplyvňovaný najmä realitou absolventov právnických fakúlt uplatniť sa v profesiách, kde sa vyžaduje magisterské štúdium v odbore právo, ich úrovňou dosiahnutých odborných vedomostí, praktických zručností, a spoločenského rozhľadu a etiky absolventov magisterského štúdia práva, ktorá je podľa jednotlivých fakúlt veľmi rôznorodá. Ak si uvedomíme, že v roku 2012 končilo na Slovensku 3 895 absolventov slovenských právnických fakúlt, je zrejmé, že priestor, v ktorom sa títo absolventi môžu uplatniť je výrazne zúžený (justícia, prokuratúra, notári, exekútori, bankový sektor, štátna správa a samospráva a polícia – tu sú konkurenciou tiež fakulty verejnej správy, resp. policajná akadémia, a magistratúry prijímajú len výnimočne a v obmedzenom rozsahu). Jediným východiskom pre magistratúry práva, ktorí nechcú rezignovať na získané odborné vzdelanie, je získať za akúkoľvek cenu miesto advokátskeho koncipienta s perspektívou dosiahnuť vytúžené méty a stať sa advokátom. Sú to fakty, ktoré svojou činnosťou SAK nevie ovplyvniť, musí ich zobrať na vedomie a v prípade preukázania splnenia zákonných formálnych náležitostí zapísať podľa ustanovenia § 62 ods. 1 Zákona o advokácii absolventa fakulty do zoznamu advokátskych koncipientov.

Slovenská advokátska komora je otvorenou stavovskou organizáciou, za advokáta zapíše každého, kto splní ustanovením § 3 ods. 1 zákona o advokácii stanovené predpoklady. Časť z nich je objektivizovaná samotným konštatovaním ich existencie. Posúdenie splnenia ostatných predpokladov je plne v kompetencii komory. Týka sa to najmä stanovenia podmienok a obsahu výkonu praxe advokátskeho koncipienta a podmienok vykonania advokátskej skúšky. V týchto možnostiach sú dané zákonné povinnosti SAK nielen vzdelávať advokátskych koncipientov, ale aj možnosti stanoviť kritéria, ktoré musí splniť advokátsky koncipient počas jeho praxe a na advokátskych skúškach, ak sa chce stať advokátom.

Bez ohľadu na skončenú konkrétnu právnickú fakultu, absolventi majú dobré schopnosti cez IT vyhľadávať a zisťovať relevantné informácie zo zákonov, rozhodnutí našich súdov ako aj z európskej judikatúry. Značne rozdielna je však ich úroveň spracovania týchto informácií, ich analýza, syntéza a komparácia, najmä pri riešení konkrétnych právnych vecí. Úplne nové pre nich je prostredie, v ktorom majú pôsobiť a ktoré im nastoľuje nové požiadavky, vyplývajúce z povinnosti striktno dodržiavať stavovské predpisy advokácie s ich etickými pravidlami a profesijnými odbornými postupmi. Práve uvedené dve oblasti tvoria základ vzdelávania advokátskych koncipientov, čomu SAK prispôsobila jeho obsah, formy, periodicitu a jeho hodnotenie. Adekvátne zmene obsahu vzdelávania sa prispôsobuje organizácia a obsah advokátskych skúšok.

Vzhľadom na novelizáciu Zákona o advokácii sa rozsiahla diskusia v advokátskej obci na danú tému pretavila do uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 14/10/2012 z 15. novembra 2012, ktorým sa stanovil rozsah a podmienky vzdelávania advokátskych koncipientov po-

čas výkonu praxe. Novelizovaný zákon o advokácii zvýraznil exkluzivitu komory pri určovaní podmienok na vzdelávanie advokátskych koncipientov. Slovenská advokátska komora to riešila uznesením predsedníctva, v ktorom je určený rozvrh vzdelávania koncipientov a procesný postup jeho realizácie. Nie je potrebné komentovať uvedené prijaté uznesenie P SAK, treba len zvýrazniť, že ustanovenia zakotvujú nielen povinnosti SAK a advokátskych koncipientov, ale tiež advokátov, u ktorých pracujú advokátski koncipienti. Veľmi podnetná pre súčasne orgány SAK bola diskusia na Konferencii SAK v roku 2010, v rámci ktorej bolo poukázané na odborné a etické problémy advokátov, ktorí bez akýchkoľvek hodnotiacich kritérií mohli prijímať advokátskych koncipientov. Pozitívna reakcia na tieto problémy sa prejavila v novele Zákona o advokácii, ktorá definovala podmienky na prijatie advokátskeho koncipienta (minimálne 3-ročná prax advokáta a maximálne súčasné vedenie troch advokátskych koncipientov). Individuálna zodpovednosť advokátov za výchovu svojich advokátskych koncipientov je daná i skutočnosťou, že musia autorizovať denný výkaz činnosti advokátskeho koncipienta ako zásadný dokument pre advokátsku skúšku koncipienta.

Téma vzdelávania v rámci SAK je veľmi provokatívna, v krajných názoroch daná korporatívnou zodpovednosťou za odborné poskytovanie právnych služieb po názor, že odborná úroveň je daná individuálnou úspešnosťou toho ktorého advokáta. Nazdávame sa, že riešenie tejto otázky a ďalších súvisiacich otázok vôbec nie je jednoznačné, a preto je nevyhnutné vytvoriť väčší časový priestor na širokú diskusiu a v budúcnosti prijatie adekvátnych rozhodnutí v tomto smere.

Doc. JUDr. Jozef Olej, CSc.
podpredseda SAK

Upozornenie na zmenu poplatku Kniha o autorizácii pre advokáta/spoločnosť

Poplatok za jednu Knihu o autorizácii pre advokáta/spoločnosť je **od 1. 1. 2013** 4,00 eur vrátane DPH, pri osobnom vyzdvihnutí. Poštovné je 2,05 eur vrátane DPH. Spolu 6,05 eur vrátane DPH.

Poplatok za dve Knihy o autorizácii pre advokáta/spoločnosť je 8,00 eur vrátane DPH. Poštovné je 3,05 eur vrátane DPH. Spolu 11,05 eur vrátane DPH.

Poplatok treba uhradiť vopred:

č. ú.: 64535012/0200

VS: registračné číslo advokáta, **ŠS:** 649030

K objednávke Knihy o autorizácii, je potrebné **doložiť notárom overený podpis**. Podpisový vzor aj objednávku pošlite (osobne prineste) na adresu: SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava. Info nájdete na: www.sak.sk/spravy.

DISKUSIA

Zmeny v náhrade trov odvolacieho konania – sága pokračuje

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Od účinnosti zákona č. 388/2011 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (1. 1. 2012) uplynul už viac ako rok. Ustanovením čl. I, pod bodom 49 tohto zákona, bolo celé dovtedajšie znenie § 214 OSP nahradené novým, a to v rozsahu piatich odsekov. Okrem úvodných dvoch odsekov, ktoré „tradične“ pojednávajú o obligatórnom a fakultatívnom nariadení pojednávania na prejednanie odvolania, bol zavedený aj nový tretí odsek o povinnom (za splnenia zákonných podmienok) upovedomovaní účastníkov a ich zástupcov o mieste a čase verejného vyhlásenia odvolacieho rozsudku podľa § 156 ods. 3 OSP elektronickými prostriedkami.

Uvedené ustanovenie bolo v rámci tejto rubriky pomerne pozitívne hodnotené v príspevku „Ďalšie zmeny v rozhodovaní odvolacích súdov o náhrade trov konania“ (BSA č. 4/2012) a stretlo sa s ústretovými reakciami viacerých advokátov, najmä vzhľadom na jeho pragmatické uplatnenie nielen vo vzťahu k vyčísleniu trov v odvolacom konaní. Ako prinajmenšom rozporuplné však bolo vnímané nové ustanovenie § 214 ods. 5 OSP „Ak nemožno v čase verejného vyhlásenia rozsudku možné rozhodnúť o náhrade trov konania, pretože neboli vyčíslené, odvolací súd rozhodne samostatným uznesením. Rovnako postupuje, ak si účastníci konania uplatnia náhradu trov konania v súvislosti s verejným vyhlásením rozsudku“.

Okrem narušenia dovtedajšej koncepcie spôsobu rozhodovania o náhrade trov odvolacím súdom nebol na základe štandardnej interpretácie § 214 ods. 5 OSP zrejmý vzťah tohto ustanovenia k § 151 ods. 1 a 2 OSP v nadväznosti na § 224 ods. 1 OSP. Rovnako ostali sporné celkové súvislosti normatívneho spojenia „nebolo možné rozhodnúť o náhrade trov konania, pretože neboli vyčíslené“. Civilný procesný kódex nedával po uvedenej novelizácii jednoznačnú odpoveď na otázku, či sa sporné ustanovenie § 214 ods. 5 OSP uplatní aj v prípade, ak nárok na náhradu trov odvolacieho konania vôbec uplatnený nebol, ako ani na otázku, akú povahu má „samostatné uznesenie“ podľa § 214 ods. 5 OSP z hľadiska zásadnej aplikácie § 151 ods. 4 OSP a poslednej vety nového § 214 ods. 4 OSP – bližšie k tomu citovaný redakčný príspevok v *Bulletine slovenskej advokácie* č. 4/2012, s. 4 – 5.

Po uplynutí jedného roka od účinnosti načrtnutých zmien nadobudol účinnosť zákon č. 335/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a do-

plnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý v čl. II novelizoval s účinnosťou od 1. 1. 2013 aj OSP tak, že ustanovenia § 214 ods. 4 a ods. 5 OSP vypustil (čl. II bod 8 cit. zákona). V prípade § 214 ods. 4 OSP to znamená, že odvolací súd už nie je povinný pri verejnom vyhlásení rozsudku bez nariadenia pojednávania súčasne tento rozsudok doručiť prítomným účastníkom, resp. najneskôr do troch dní ho odoslať neprítomným účastníkom.

Z hľadiska témy tohto príspevku je však významnejšie zrušenie § 214 ods. 5 OSP, v dôsledku čoho dochádza po ročnom „mediobdobí“ k obnoveniu pôvodnej právnej úpravy a princípov rozhodovania odvolacieho súdu o náhrade trov konania. V záujme prehľadnosti a zrozumiteľnosti normatívneho textu azda možno túto právnu mini renesanciu privítať. Obnovuje sa teda predchádzajúci stav, čo pre advokáta v konečnom dôsledku znamená, že v súvislosti s vyčíslením trov odvolacieho konania by mal pri zachovaní odbornej starostlivosti buď vyčíslieť výšku trov už pri ich uplatnení (v odvolaní resp. vo vyjadrení k odvolaniu protistrany), alebo náležite zabezpečiť svoju včasnú informovanosť o mieste a čase eventuálneho verejného vyhlásenia odvolacieho rozsudku bez nariadenia pojednávania.

V prvom prípade budú trovy evidentne vyčíslené ešte pred verejným vyhlásením rozsudku, čo zabezpečí nespochybniteľné splnenie zákonnej lehoty troch pracovných dní v zmysle § 151 ods. 1 OSP v nadväznosti na § 224 ods. 1 OSP a vylúčenie „prepadných“ účinkov omeškania s vyčíslením resp. úplného opomenutia tohto úkonu podľa § 151 ods. 2 OSP.

Ak advokát v mene klienta nárok na náhradu trov odvolacieho konania riadne uplatní, avšak bez konkrétneho vyčíslenia, nemožno po zrušení § 214 ods. 5 OSP už ani v teoretickej rovine uvažovať o povinnosti súdu vyzvať účastníka na vyčíslenie trov v súlade s § 151 ods. 4 OSP v nadväznosti na § 224 ods. 1 OSP. Opomenutie vyčíslenia trov v odvolacom konaní bude mať v takomto prípade po uplynutí zákonnej lehoty troch pracovných dní od verejného vyhlásenia rozsudku za následok, že odvolací súd prizná náhradu trov konania vyplývajúcich zo spisu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia s výnimkou trov právneho zastúpenia. Ak účastníkovi okrem trov právneho zastúpenia iné trovy zo spisu nevyplývajú, súd mu ná-

hradu trov konania neprizná a v takom prípade nie je viazaný rozhodnutím o prisúdení náhrady trov odvolacieho konania (§ 151 ods. 2 OSP v nadväznosti na § 224 ods. 1 OSP). Tomu už bol venovaný priestor aj v príspevkoch „Ako ďalej s náhradou trov odvolacieho konania?“ (BSA č. 4/2011) a „Ešte raz k vyčísleniu civilných trov“ (BSA č. 9/2011).

Pri nevyčíslení trov je zo strany advokáta vhodné zabezpečiť včasnú informovanosť o začatí plynutia lehoty na vyčíslenie, nakoľko upovedomenie o verejnom vyhlásení rozsudku súd osobitne nedoručuje, odhladiť od oznámenia na úradnej tabuli súdu najmenej päť dní vopred, v zmysle § 156 ods. 3 OSP v nadv. na § 211 ods. 2 OSP. To je z praktického hľadiska možné jednak priebežným monitorovaním webovej stránky príslušného odvolacieho súdu, prostredníctvom webového sídla Ministerstva spravodlivosti SR, na ktorej je súd v zmysle § 21 ods. 2 vyhlášky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov povinný zverejniť oznámenie o verejnom vyhlásení odvola-

cieho rozsudku v elektronickej podobe, ale predovšetkým na základe uplatnenia už spomínaného ustanovenia § 214 ods. 3 OSP o upovedomovaní prostredníctvom e-mailu v zmysle § 45 ods. 4 OSP.

Uvedené, samozrejme, neplatí pre prípady, kedy odvolací súd nariadi na prejednanie odvolania pojednávanie, keďže predvolanie na odvolacie pojednávanie je advokátovi riadne doručované, čím je zabezpečená jeho dostatočná informovanosť aj vo vzťahu k prípadnému vyčísleniu trov konania. Osobitne je vhodné zdôrazniť, že predvolanie na pojednávanie je v zmysle § 45 ods. 5 OSP vylúčené z doručovania elektronickými prostriedkami, takže nie je namieste obava, že súd v prípade žiadosti advokáta o doručovanie písomností elektronickými prostriedkami bude týmto spôsobom doručovať aj klasické predvolanie na odvolacie pojednávanie. To bude doručené každopádne štandardne prostredníctvom poštovej prepravy alebo súdneho doručovateľa, na rozdiel od upovedomenia o verejnom vyhlásení rozsudku bez pojednávania, ktoré by inak advokátovi adresne doručené nebolo.

Ad: Účinky odstúpenia od zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti a zápis odstúpenia od zmluvy do katastra nehnuteľností

V Bulletin slovenskej advokácie č. 6/2012 bol publikovaný článok autorky JUDr. Jany Dráčovej ako reakcia na môj skorší článok publikovaný v BSA č. 3/2012, v ktorom som sa venoval stručnému oboznámeniu sa s obsahom rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Sžo/229/2010 zo dňa 20. 2011. S právnym názorom, ktorý som prezentoval v mojom článku opierajúc sa o citované rozhodnutie Najvyššieho súdu SR autorka JUDr. Dráčová nesúhlasila, pričom poukázala na predchádzajúcu judikatúru Ústavného súdu SR a Najvyššieho súdu SR. V závere článku autorka konštatovala právnu nejednotnosť nielen v právnej praxi, ale aj v judikatúre NS SR.

Napriek tomu, že účelom môjho predchádzajúceho príspevku bolo analyzovať účinky odstúpenia od zmluvy predtým než by došlo k ďalšiemu prevodu vecného práva k nehnuteľnosti na tretiu osobu, dovoľm si vyjadriť sa v tomto článku aj k tejto otázke, keďže Dr. Dráčová vo svojom článku poukázala aj na právny názor uvedený v náleze ÚS SR sp. zn. I. ÚS 350/08. Vývoj právneho názoru prijatého v citovanom náleze ÚS SR však mal svoje súvislosti, najmä s poukazom na pomerne zaujímavý vývoj českej judikatúry.

Predovšetkým treba povedať, že v českej judikatúre je právny názor týkajúci sa účinkov odstúpenia od zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti pomerne stabilný a prikláňa sa k tomu, že odstúpením od zmluvy sa bez ďalšieho obnovuje vlastnícke právo prevodcu, aj keď išlo o vlastnícke právo k nehnuteľnosti.¹ Iba potom, čo došlo k odstúpeniu od zmluvy s účinkami od počiatku tak čo do obligáčno-právnych ako aj vecno-právnych účinkov zmluvy, môže súd v prípade sporu, teda spochybňovaniu platnosti odstúpenia od zmluvy jedným

z jej účastníkov s poukazom na § 80 písm. c OSP na základe určovacieho žalobného návrhu deklaratórne určiť vlastníctvo v prospech odstupujúceho od zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti. Ak by sme teda prijali názor, že odstúpením od zmluvy zanikajú len obligáčno-právne účinky zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti a nie aj jej vecno-právne, nemôže potom súd v prípade sporu medzi účastníkmi určovacom žalobou rozhodnúť o vlastníctve prevádzajúceho, keďže aj po odstúpení od zmluvy trvá naďalej vlastnícke právo nadobúdateľa. Na základe žaloby podľa § 80 písm. c OSP nemôže súd zakladať, meniť alebo rušiť vzájomné práva a povinnosti účastníkov. V takomto konaní súd len deklaratórne určuje, že tu právo je alebo nie je, t. j. takto určené právo vzniklo alebo zaniklo ešte pred vydaním meritorneho rozhodnutia súdu.

Zrušenie zmluvy od počiatku teda s účinkami *ex tunc* musí viesť k záveru, že zaniká aj vlastnícke právo nadobúdateľa a toto sa zo zákona obnovuje v prospech prevádzateľa. V právnej teórii hovoríme, že odstúpením od zmluvy zaniká tzv. *titulus* a teda takto vzniknuté (do katastra vložené) vecné právo tzv. *modus* prestáva mať svoj právny základ.² Ak by sme bez ďalšieho prijali právny názor uvedený v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8 Sžo 4/2008, javilo by sa ako nelogické a právne nesúladne, aby nadobúdateľ po platnom a účinnom odstúpení od zmluvy (t. j. v prípade, ak medzi účastníkmi nie je spor ohľadom platného odstúpenia) následne spätne vkladal vlastnícke právo v prospech prevádzateľa (napr. na základe nepomenovanej zmluvy podľa § 51 Obč. zákonníka), najmä ak už vzhľadom na vyššie uvedené účinky odstúpenia nie je nositeľom vecného práva a teda nemôže

ho už platne prevádzať. Takýto „spätný prevod“ či už na základe nepomenovanej zmluvy, alebo darovacej zmluvy, príp. iného titulu by bol podľa môjho názoru absolútne neplatným právnym úkonom aj v prípade prevodu vlastníctva k nehnuteľnej veci, v rozpore so zásadou, že nikto nemôže na iného previesť viac práv, než má on sám (*nemo plus iuris ad alium transfere potest, quam ipse habet*).

Pri odstúpení od zmluvy nastávajú účinky priamo zo zákona a nie je jednak žiaduce a ani podľa môjho názoru právne konformné, aby po platnom a účinnom odstúpení od zmluvy účastníci zmluvy už zrušené vecno-právne účinky pôvodnej zmluvy nahrádzali osobitnou zmluvou, na základe ktorej by sa už obnovené vecné právo s konštitutívnymi účinkami vkladu opätovne formálne prevádzalo na pôvodného prevádzajúceho, na ktorého vlastnícke právo už prešlo zo zákona po tom, čo došlo k platnému a účinnému odstúpeniu od zmluvy. Domnievam sa, že v tom prípade by bolo potrebné zmeniť formuláciu § 48 ods. 2 OZ v spojitosti s § 457 OZ s dôsledným oddelením titulu a modusu pri prevode vecného práva k nehnuteľnej veci a jeho spätného vloženia pri platnom odstúpení od zmluvy.

Iná je však situácia, ak dôjde k platnému a účinnému odstúpeniu od zmluvy až po tom, čo nadobúdateľ previedol vecné právo na základe platného právneho titulu na tretiu osobu. V tomto slovenská judikatúra nadviazala na judikatúru českú, ktorá prešla pomerne turbulentným vývojom najmä medzi NS ČR a ÚS ČR.

Najvyšší súd ČR najskôr zastával názor, že pri platnom a účinnom odstúpení od zmluvy zaniká právny titul nadobudnutia vecného práva od počiatku a to aj v prípade, ak došlo ešte pred odstúpením od zmluvy k ďalšiemu prevodu na tretiu osobu. To, že tretia osoba bola dobromyseľným nadobúdateľom bolo v tomto prípade podľa názoru najvyššieho súdu právne nevýznamné.³ Neskôr judikatúru NS ČR upravila judikatúra ÚS ČR, ktorý s týmto názorom nesúhlasil a uviedol, že odstúpením od zmluvy sa - pokiaľ to nie je právnym predpisom alebo účastníkmi dohodnuté inak - zmluva od počiatku ruší, avšak iba s účinkami medzi týmito účastníkmi. Vlastnícke právo ďalších nadobúdateľov, pokiaľ svoje vlastnícke právo nadobudli v dobrej viere, než došlo k odstúpeniu od zmluvy, požíva ochranu v súlade s čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a s ústavnými princípmi právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv vyplývajúcimi z pojmu demokratického právneho štátu.⁴ Ústavný súd ČR v rozhodnutí Pl. ÚS 78/2006 nepovedal, že by sa pri odstúpení od zmluvy rušili iba obligačno-právne účinky zmluvy, povedal, že zmluva sa ruší s účinkami iba medzi účastníkmi zmluvy, teda tak čo do obligačno-právnych ako aj vecno-právnych účinkov zmluvy. Ak však pred odstúpením od zmluvy došlo k prevodu na tretiu osobu, ktorá pri nadobúdaní vecného práva konala dobromyseľne (právo pôvodného prevádzateľa nebolo zabezpečené vecno-právne napr. prostredníctvom predkupného práva), odstúpenie od zmluvy v takom prípade ruší len jej obligačno-právne účinky.

S týmto právnym názorom sa stotožnil aj NS SR v pertraktovanom rozsudku sp. zn.: 6Sžo/229/2010 zo dňa 20. 7. 2011,

v ktorom výslovne odkázal aj na citovanú českú judikatúru.

Zhrnúc vyššie uvedené je podľa môjho názoru právne konformné a zároveň odrážajúce aktuálny stav v slovenskej a českej judikatúre, ak dôsledkom platného a účinného odstúpenia od zmluvy či už zo zákonného alebo zmluvného dôvodu je zrušenie zmluvy s účinkami od počiatku, teda tak čo do obligačno-právnych, ako aj vecno-právnych účinkov zmluvy, ibaže pred odstúpením od zmluvy došlo k ďalšiemu prevodu alebo aj prechodu vlastníckeho práva na tretiu osobu. Tretia osoba by sa v tomto prípade mohla domáhať ochrany dobromyseľne nadobudnutých práv a odstúpenie od zmluvy by zakladalo iba zánik obligačno-právnych účinkov pôvodnej zmluvy a zaväzovalo by iba účastníkov zmluvy a nemalo by vplyv na právne postavenie tretích osôb. Pripomínam, že nakoľko zákon dobromyseľnosť nadobúdateľa neprezumuje vyvrátenou právnou domnienkou, dôkazné bremeno ohľadom dobromyseľnosti nadobudnutia vecného práva (teda, že tretia osoba nemala vedomosť v čase uzatvárania právneho úkonu, že je tu naplnený zákonný, resp. zmluvný dôvod na odstúpenie od zmluvy zo strany niektorého z účastníkov zmluvy) zaťažuje toho účastníka, ktorý sa dobromyseľnosti dovoľáva, resp. toho, v koho prospech dobromyseľnosť podľa hmotného práva svedčí. Takto je podľa môjho názoru potrebné nazerať aj na citované rozsudky.

Stotožňujem sa JUDr. Dráčovou, že je potrebné, aby zákonodarca na predmetnú problematiku reagoval príslušnou novelizáciou tak, aby odstúpenie od zmluvy, ktorého platnosť a účinnosť medzi účastníkmi zmluvy sporné nie sú, bolo možné toto do katastra nehnuteľností zapísať záznamom a tým deklaratórne obnoviť stav v katastri nehnuteľností pred právoplatnosťou rozhodnutia správy katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva na základe takto zrušenej zmluvy.

Poznámky

- 1 Spáčil J. – **Přehled judikatury ve věcech občanskoprávních vztahů k pozemkům**. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 72. V rozsudku sp. zn. 1 Odon 26/97 zo dňa 11. 3. 1998 NS ČR judikoval, že ak sa podľa a § 48 ods. 2 Obč. zákonníka zmluva odstúpením od počiatku ruší, možno len dôvodiť, že takýmto zrušením zmluvy zaniká právny titul, na základe ktorého nadobudol kupujúci vlastnícke právo k nehnuteľnosti potom, čo bol prevedený vklad jeho vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností a obnovuje sa predchádzajúci stav (vlastníctvo prevodcu). Následný zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností potom môže mať iba deklaratórne (evidenčné) účinky.
- 2 Jakúbeková, D.: **Odstúpenie od zmluvy z pohľadu katastra nehnuteľností**. Justičná revue, 53, 2001, č. 11, s. 1187 – 1196.
- 3 Takýto právny názor bol prijatý jednak v rozsudku NS ČR sp. zn. 21 Cdo 2204/99 zo dňa 05. 9. 2000, ako aj v stano-visku občianskoprávneho a obchodného kolégia NS ČR sp. zn. Cpjn 38/1998 a sp. zn. Cpjn 201/2005.
- 4 Bližšie viď nález ÚS ČR sp. zn. II. ÚS 77/2000 z 23. 1. 2001, nález pléna ÚS ČR sp. zn. Pl. ÚS 78/2006 zo dňa 16. 10. 2007, na ktorý napokon naviazal aj NS ČR v rozsudku Veľkého senátu č. 31 Cdo 3177/2005 zo dňa 30. 1. 2008.

Problematika zločinov podľa medzinárodného práva

Mgr. Marta Halajová

Cieľom nasledujúceho článku je bližšie spracovať a analyzovať problematiku zločinov podľa medzinárodného práva a potvrdiť smerovanie spolupráce jednotlivých štátov k stíhaniu a trestaniu páchatel'ov aj na medzinárodnej úrovni. Častokrát je trestanie páchatel'ov týchto závažných zločinov efektívnejšie ako len vnútroštátny postih.

Od štyridsiatych rokov dvadsiateho storočia začína byť subjektom medzinárodného práva v oblasti medzinárodného trestného súdnictva aj jednotlivec. Rímsky štatút, ktorý upravuje jurisdikciu Medzinárodného trestného súdu (ďalej aj ako „MTS“) nad osobami za najzávažnejšie trestné činy, bol podpísaný na základe skúseností s ad hoc trestnými tribunálmi v deväťdesiatych rokoch. Súd trestá

páchatel'ov genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a agresiu. Bezrestnosť pri páchaní týchto činov už medzinárodné spoločenstvo nemôže ďalej tolerovať.

Ako upravuje aj Preambula Rímskeho štatútu, medzinárodné zločiny nesmú zostávať nepotrestané a ich stíhanie musí byť zaručené rôznymi opatreniami aj na národnej úrovni a rozširovaním spolupráce medzi štátmi v rámci medzinárodného spoločenstva. Primárnou požiadavkou na trestné stíhanie páchatel'ov

medzinárodných trestných činov je koncepcia individuálnej trestnej zodpovednosti, ktorá je všeobecným právnym princípom, či už ide o vnútroštátnu právnu úpravu alebo medzinárodné trestné právo.

Mgr. Marta Halajová
absolventka Právnickej
fakulty Univerzity
Komenského v Bratislave
a v súčasnosti pracuje
ako advokátska koncipientka v advokátskej
kancelárii v Bratislave.

Medzinárodné trestné právo

Medzinárodné trestné právo je trestným právom medzinárodného spoločenstva a súčasťou medzinárodného verejného práva. Treba odlišovať medzinárodné trestné právo a trestné právo medzinárodné, ktoré je súčasťou vnútroštátneho práva trestného a tvoria ho ustanovenia trestného práva, ktoré pojednávajú o otázkach s medzinárodným prvkom (napr. ustanovenia o miestnej príslušnosti). Hoci prešlo za posledné desaťročia pozoruhodným vývojom, v porovnaní s národnými trestnoprávnymi systémami je to stále len rozvíjajúci sa systém. História medzinárodného trestného práva siaha až do roku 1474, kedy sa viedlo trestné stíhanie proti Petrovi von Hagenbach, ktorý bol obvinený zo spáchania zločinov vraždy, znásilnenia, zrady a ďalších „zločinov proti prírode a Bohu“. V 1. svetovej vojne spojenecké mocnosti vo Versaillskej zmluve z roku 1919 vyhlásili svoj úmysel stíhať cisára Wilhelma II. za „najhrubšie porušenie medzinárodnej mravnosti a posvätej autority zmlúv“ ako bolo obsiahnuté v článku 227 Versaillskej zmluvy. Cisár Wilhelm II. však ušiel, získal azyl v Holandsku a nikdy nebol odsúdený za žiadny medzinárodný trestný čin. Tento neúplný precedens sa stal základom tzv. „zločinov proti mieru“ obsiahnutých v Norimberskom a v Tokijskom štatúte. Navyše aj základom pre princíp zodpovednosti hlavy štátu.

1 JANU, I. Zločiny komunizmu – konferencia.

Dostupné na <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/konference/zlociny-komunizmu/ivana-janu.pdf>.

Na základe Londýnskej charty bol vytvorený Medzinárodný vojenský tribunál v Norimbergu (ďalej aj ako „Norimberský tribunál“), ktorý je dodnes vysoko uznávaný ako nástroj medzinárodnej spravodlivosti. Jeho význam nespočíva len v súdení a trestaní vojnových zločincov, ale z dnešného pohľadu aj v potvrdení a rozvinutí pravidiel medzinárodného práva. Zločinci boli stíhaní za zločiny proti mieru, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti.¹ Týchto zločinov – ako zločinov podľa medzinárodného práva – sa dopúšťali jednotlivci nie ako súkromné osoby, ale v postavení štátnych orgánov, teda i príslušníkov ozbrojených síl, a tiež osoby konajúce v záujme štátu; tu prvýkrát formulovanú trestnoprávnu zodpovednosť treba odlišovať od medzinárodnej zodpovednosti štátu príslušnosti v zmysle IV. Haagskeho dohovoru. Je dôležité podotknúť, že za tieto zločiny boli súdení aj bez ohľadu na to, či došlo k porušeniu domáceho práva štátu, v ktorom boli spáchané. Čo bolo uvedené o Norimberskom tribunáli platí *mutatis mutandis* aj pre Medzinárodný vojenský tribunál pre Ďaleký východ (ďalej aj ako „Tokijský tribunál“). Úspešný posun vo vývoji medzinárodného trestného práva predznamenovalo založenie medzinárodných tribunálov a neskôr stáleho medzinárodného trestného súdu.

Význam medzinárodných trestných tribunálov

Zriadenie *ad hoc* medzinárodných tribunálov pre bývalú Juhosláviu a Rwandu bolo dôsledkom spoločnej vôle členov Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov (ďalej aj „BR OSN“). Právne a historicky nadväzovali na Norimberg a hoci kombinovali nekombinovatelné právne kultúry a tradície, bojovali s absenciou niektorých základných právomocí vlastných obdobným vnútroštátnym orgánom, zozbierali medzinárodný personál pochádzajúci z odlišného právneho prostredia, ich fungovanie možno považovať za úspešné. Svojou judikatúrou prispeli k rozvoju niekoľkých právnych doktrín, k bližšiemu vymedzeniu zločinov genocídy, zločinov proti ľudskosti a definovaniu individuálnej trestnej zodpovednosti. Významnou mierou tiež prispeli pri vzniku špeciálnych súdov v Sierra Leone, Východnom Timore, Kambodži a Libanone, keďže poslúžili ako modelový vzor.

Bezpečnostná rada OSN jednomyselným uznesením kvalifikovala zločinné konanie všetkých účastníkov ozbrojených bojov za ohrozenie medzinárodného mieru a bezpečnosti, čo ju oprávňuje uskutočniť opatrenia podľa kapitoly VII Charty OSN. Základom pre Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu (ďalej aj ako „ICTY“) boli rezolúcie Bezpečnostnej rady č. 808 a 827. Obsahom Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 808 zo dňa 22. februára 1993 bolo vyjadrenie značného znepokojenia pre pretrvávajúce správy o šíriacich sa porušeniach medzinárodného humanitárneho práva na území bývalej Juhoslávie. Približne 18 mesiacov po tom, ako bol založený ICTY, BR OSN rozhodla o zriadení ďalšieho dočasného tribunálu, a to Medzinárodného trestného tribunálu pre Rwandu (ďalej aj ako „ICTR“). Medzinárodné spoločenstvo ním reagovalo na ukrutnosti, ku ktorým došlo v roku 1994 počas občianskej vojny extrémistov z kmeňa Hutu proti menšinovým Tutsi, nielen na vlastnom území. Základom pre zriadenie ICTR bola Rezolúcia BR OSN č. 955 z roku 1994. ICTR bol v o niečo ťažšej pozícii, najmä kvôli odlišnej právnej histórii a kultúre bezprávia, ktorá v Rwande bola zakorenená už celé desaťročia. Bezpečnostná rada OSN sa rozhodla, po obdržaní žiadosti rwandskej vlády, založiť medzinárodný tribunál s jediným úmyslom, „*trestne stíhať osoby zodpovedné za genocídu a iné vážne porušenia medzinárodného humanitárneho práva spáchané na území Rwandy a obyvateľov Rwandy zodpovedných za genocídu a iné takéto porušenia spáchané na území susedných štátov, od 1. januára 1994 až do 31. decembra 1994 a tiež prijíma Štatút ICTR pripojený k tejto rezolúcii.*“² Vojna v bývalej Juhoslávii bola konfliktom medzinárodným či „zmedzinárodným“, zatiaľ čo genocída sa v Rwande udiala v rámci vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu. Rozdiely medzi tribunálmi sú dané predovšetkým odlišnosťou samotného konfliktu. V Rwande prvýkrát v histórii došlo k tomu, že bolo na medzinárodnej úrovni postihované takéto porušovanie aj za vnútroštátneho konfliktu, čo sa dosiaľ pokladalo výlučne za vnútornú záležitosť každého štátu a trestanie prináležalo len vnútroštátnym súdom dotknutého štátu.

Pokiaľ porovnáme *ratione loci*, *ad hoc* tribunály boli založené na princípe konkurenčnej jurisdikcie. Článok 9 Štatútu ICTY upravuje, že pri konkurencii jurisdikcie štátu a tribunálu má prednosť ICTY.

2 Resolution 955 (1994) [online]. Security Council, United Nations.

Medzinárodný trestný súd a Rímsky štatút

Etapa realizácie MTS sa začala, keď bol na pôde VZ OSN v decembri 1948 prijatý text Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocídy. Táto realizácia bola po dlhé roky zastavená a VZ OSN znovu oživilo svoj zámer až na návrh Trinidadu a Tobago v r. 1989 a požiadalo Komisiu pre medzinárodné právo, aby štatút stáleho medzinárodného trestného súdu vypracovala.³

Medzinárodný trestný súd bol založený zmluvou, konkrétne Rímskym štatútom (ďalej aj ako „Štatút“), ktorý bol prijatý na konferencii OSN 17. júla 1998 a nadobudol účinnosť 1. júla 2002. V súčasnosti má Štatút 120 zmluvných strán. Ako posledná krajina pristúpila Guatemala 2. apríla 2012. Dá sa povedať, že MTS je čiastočne limitovaný krajinami, ktoré nie sú zmluvnými stranami a majú v rámci medzinárodného spoločenstva významné postavenia ako napríklad Čína, USA, Egypt, Indonézia, Irán, Pakistan.

„Medzinárodný trestný súd vykonáva jurisdikciu iba nad zločinmi spáchanými po jeho vstupe do platnosti, teda po 1. júli 2002 (Štatút nemá retroaktívnu pôsobnosť) a ktoré boli spáchané na území zmluvnej strany alebo sa ich dopustil občan tejto zmluvnej strany. Konanie pred MTS môže začať z podnetu zmluvnej strany, prokurátora alebo BR OSN“.⁴ Hoci má BR OSN voči MTS určité oprávnenia, ako je možnosť pozastaviť v záujme mieru a bezpečnosti trestné stíhanie na dobu až 1 roka s možnosťou opätovne túto dobu predĺžiť, MTS nie je organizáciou OSN a už vôbec nie je od OSN závislá. Ide o prvý stály a univerzálny medzinárodný trestný súd. V súčasnosti prešetruje situácie, ktoré sa všetky týkajú zločinov spáchaných na africkom kontinente, konkrétne v Demokratickej republike Kongo, Stredoafrickej republike, Ugande, Keni, Sudáne, Pobreží Slonoviny a v Líbyi. Najviac pozornosti zatiaľ medzinárodné spoločenstvo venuje práve situácii v Darfúre (Sudán), kde bol obvinený aj prezident Omar al Bašír.⁵

Štatút je najpodrobnejšou kodifikáciou medzinárodného práva trestného najmä v časti, ktorá obsahuje definície medzinárodných trestných činov. Okrem toho má Štatút charakter normatívnej zmluvy ako nástroja ľudských práv. Medzinárodný trestný súd je orgánom, ktorý zastrešuje činnosti od podania podnetu až po výkon trestu.

Medzinárodný trestný súd nemá univerzálnu trestnú jurisdikciu a ani nemôže stíhať zločin terorizmu alebo obchodovanie s drogami. Kompetencia *ratione materiae* je však dostatočne široká a zahŕňa zločiny proti ľudskosti, genocídu, vojnové zločiny. Tieto tri zločiny sú vyčerpávajúco definované v čl. 6, 7 a 8 Štatútu. Komplikovanejšie je to však s jurisdikciou nad trestným činom agresie. Medzinárodný trestný súd nemôže tento zločin stíhať skôr ako rok od chvíle, keď zmenu Štatútu ratifikuje 30 štátov. Okrem toho musia zmenu ešte raz potvrdiť zmluvné štáty, a to v období po 1. januári 2017.

Celé fungovanie MTS je založené na princípe komplementarity ako doplnku k právomociam štátov, ktoré musia dať k výkonu jurisdikcie MTS svoj súhlas, a to spravidla dopredu už ratifikáciou Štatútu. Podľa čl. 17 Štatútu je prípad neprípustný ak:

- a) prípad vyšetruje alebo trestne stíha štát, ktorý má v prípade jurisdikciu, s výnimkou, keď tento štát nie je ochotný alebo nie je schopný skutočne vykonať vyšetrovanie alebo trestné stíhanie,
- b) prípad vyšetroval štát, ktorý má v prípade jurisdikciu, a štát rozhodol nestíhať danú osobu s výnimkou, keď rozhodnutie je výsledkom neochoty alebo neschopnosti štátu skutočne vykonať trestné stíhanie,
- c) daná osoba už bola súdená za konanie, ktoré je predmetom žaloby, a pojednávanie Súdom nie je podľa článku 20 ods. 3 povolené,
- d) prípad nie je dostatočne závažný na to, aby ďalšie kroky Súdu boli odôvodnené.

Účelom komplementarity je priviesť vnútroštátne systémy, aby sa nespoliehali len na MTS, ale aby samy stíhali činy uvedené v Štatúte, pretože MTS nedokáže zvládnuť postih všetkých uvedených činov a mal by sa obmedziť iba na najzávažnejšie prípady vyvolávajúce medzinárodné znepokojenie. V iných prípadoch môže usilovať o stíhanie podozrivého viac príslušných štátov, čo môže byť spojené s politickými tlakmi. Objektivitu konania môže v takýchto prípadoch zabezpečiť samotný MTS, a preto nástup jeho pôsobnosti nemožno chápať vždy ako sankciu.

3 ČEPELKA, Č. **Medzinárodný trestný súd**, Právnik, Ročník 138, č. 10 (1999), s. 897 – 916.

4 BÍLKOVÁ, V. **Z Ríma do Kampaly a kam ďalej?** In Medzinárodná politika ČR, 2010, č. 8, s. 35 – 38.

5 Omar Hassan al Bašír je prezidentom Sudánu od roku 2003. Medzinárodný zatýkací rozkaz bol proti nemu vydaný z dôvodu trestného stíhania za zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny a genocídu.

Koncepcia medzinárodných trestných činov

Už tradične boli jednotlivci subjektom výlučnej jurisdikcie štátu, na území ktorého žijú. Z tohto dôvodu, v prípade porušenia pravidiel medzinárodného práva (napr. útok na cudzieho diplomata) ich stíhali a trestali kompetentné orgány štátu, na ktorého území bol čin spáchaný. Prvým medzinárodným zločinom, pri ktorom sa uplatňuje univerzálna jurisdikcia, uznaným ešte v 17. storočí, bolo pirátstvo.

V súčasnosti stále neexistuje komplexná kodifikácia medzinárodných trestných činov. Predpokladom toho, aby bol trestný čin označený ako medzinárodný, vyžaduje sa určité prepojenie s medzinárodným spoločenstvom, napríklad vo forme útoku na „medzinárodný“ záujem. Toto prepojenie a tiež potreba medzinárodného ochranného mechanizmu môže vyplynúť z podstaty tohto záujmu ako spoločného záujmu viacerých štátov. Platí to napríklad pri útokoch na medzinárodný mier a bezpečnosť alebo systematické porušovania základných ľudských práv a slobôd. Tzv. internacionalizácia trestných činov má význam určite aj pri výkone trestného práva, keď sa dá predpokladať, že izolované trestné stíhanie určitým štátom by nemalo šancu na úspech. Je nevyhnutné, aby štáty vzájomne spolupracovali, ak má byť trestné stíhanie takýchto činov efektívne.

Trestný čin genocídy

Medzinárodné právo verejné uznáva všeobecné obyčajové pravidlo zaručujúce určitým skupinám právo na existenciu a zákaz zničenia takejto skupiny. Toto pravidlo spĺňa zásadné náležitosti obyčajovej normy: vo vzťahu k nemu existuje rozšírená prax subjektov medzinárodného práva ako aj *opinio iuris sive necessitatis*, teda presvedčenie týchto subjektov o právnej záväznosti takéhoto pravidla. Ďalším dôkazom o existencii tohto obyčajového pravidla bolo jednomyselné schválenie Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocídy VZ OSN a taktiež vysoký počet zmluvných strán. Genocída bola najprv zaradená ako podkategória zločinov proti ľudskosti. Norimberský ani Tokijský tribunál sa ešte explicitne nezaoberali trestným činom genocídy. „V súvislosti so snahou o vyhladenie Židov a iných etnických a náboženských skupín, konanie bolo posudzované ako trestné činy prenasledovania.“⁶ Napriek tomu sa o genocíde diskutovalo v niektorých iných prípadoch.⁷

Problematikou genocíd sa po druhej svetovej vojne zaoberalo veľké množstvo svetových odborníkov z oblasti práva, politológie, sociológie či psychológie. Rafael Lemkin⁸ ako prvý použil pojem genocída vo svojej publikácii.⁹ Keď sa na problematiku genocídy pozrieme zo všeobecného hľadiska, nejde len o okamžité vyhladenie určitej skupiny, ale skôr o koordinovaný plán rôznych akcií, ktoré smerujú k zničeniu základov života, a to vedie v konečnom dôsledku k zničeniu skupín ako takých. Cieľom takéhoto plánu býva dezintegrácia politických a sociálnych inštitúcií, kultúry, jazyka, národného povedomia, náboženstva, zničenie slobody, zdravia, dôstojnosti a života jednotlivcov, ktorí sú príslušníkmi tejto skupiny. Genocída je teda vždy smerovaná voči skupine ako takej a nie je to akcia zameraná na likvidáciu osôb pre ich individuálne vlastnosti, ale preto, že tieto osoby sú príslušníkmi určitej skupiny. Historickými príkladmi genocídy je nepochybne genocída Arménov v rokoch 1915 – 1917 a holokaust počas 2. svetovej vojny. V nedávnej minulosti boli trestne stíhaní páchatelia v prípade srebrenickej masakry a v prípade Rwandskej genocídy.

Skutok je možné posudzovať ako trestný čin genocídy iba keď je spáchaný s úmyslom zničiť čiastočne alebo úplne niektorú národnú, etnickú, rasovú alebo náboženskú skupinu. Genocída získala samostatný význam ako špecifický zločin v roku 1948, po tom ako VZ OSN Rezolúciou č. 260 (III) A prijalo Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy a do platnosti vstúpil v roku 1951. Dohovor definuje genocídu ako „ktorýkoľvek z *taxatívne vymedzených trestných činov vykonaných s úmyslom zničiť úplne alebo čiastočne národnú, etnickú, rasovú alebo náboženskú skupinu, ako takú*“. Pojem genocída obsiahnutý v Dohovore bol neskôr doslovne prebratý aj do Štatútu ICTY a Štatútu ICTR. Počas rokovaní o vytvorení Štatútu MTS sa vyskytli snahy o zaradenie politickej aj sociálnej skupiny do definície genocídy, avšak väčšina delegátov preferovala nemeňte zaužívanú definíciu podľa medzinárodného obyčajového práva, preto aj Štatút MTS prebral definíciu z Dohovoru.

6 CASSESE, A. **International Criminal Law**, Oxford University Press, 2003, s. 96.

7 Prípád Hess, prípad Greifelt

8 Právnik poľského pôvodu vytvoril slovo v roku 1943 zložením gréckeho *genos* (národ) a latinského *caedere* (vraždiť). Pôvodne ho označoval ako „zločin barbarstva“.

9 LEMKIN, Raphael. **Axis Rule In Occupied Europe: Laws Of Occupation, Analysis Of Government, Proposals For Redress. Prevent Genocide International** [online]. [cit. 2011-10-25]. Dostupné z <http://www.preventgenocide.org/lemkin/AxisRule1944-1.htm#1>.

Autori textu Dohovoru obmedzili ochranu len na 4 výslovne taxatívne vymenované skupiny. Spoločným menovateľom chránených skupín je nadobudnutie členstva už samotným narodením a má prirodzenú a trvalú povahu. Keďže skupiny obsiahnuté v definícii genocídy sú chránené rovnakou mierou, nie je potrebné priradovať jednotlivé skupine osobitnú charakteristiku.

Prokurátor vs. Akayesu je prvým významným prípadom, kedy bol jednotlivec trestne stíhaný a odsúdený za trestný čin genocídy. Senát ICTR tu zdôraznil povahu genocídy ako najzávažnejšieho medzinárodného trestného činu a nazval ju „zločinom všetkých zločinov“.

Subjektívnu stránku zločinu genocídy predstavuje úmysel páchatel'a zničiť úplne alebo čiastočne určitú skupinu niektorým z vymedzených spôsobov konania. Logicky teda môžeme vylúčiť spáchanie činu genocídy z nedbanlivosti ako aj vylúčiť nepriamy úmysel (*dolus eventualis*).

Čisto z terminologického hľadiska dokonca aj izolovaný individuálny akt so špeciálnym zločinným úmyslom môže založiť zodpovednosť za trestný čin genocídy. Genocídu od trestného činu vraždy odlišuje zámer páchatel'a, ktorý obeť nehodnotí ako ľudskú bytosť, ale len ako príslušníka určitej skupiny. Postačujúci nie je páchatel'ov úmysel spôsobiť smrť alebo vážne telesné alebo duševné ublíženie, atď., ale preukázaný musí byť páchatel'ov špeciálny úmysel zničiť určitú skupinu.

V prípade Krstić, ktorý tiež významne prispel k definovaniu zločinného úmyslu, sa vyskytla otázka, či páchatel'ovým úmyslom bolo zničiť čiastočne alebo celkom skupinu, a teda či konanie bosnijských Srbov počas srebrenickej masakry zakladalo zločin genocídy, keďže masakra bola smerovaná len voči bosnijským moslimom vojenského veku. Senát ICTY zdôraznil, že hoci dochádzalo k systematickému vyvražďovaniu len mužskej časti populácie, ženy a starí ľudia boli násilne vysídľovaní z tejto oblasti. Selektívna deštrukcia časti skupiny má dopad na celú skupinu ako takú. Záver Senátu spočíval v určení, že úmysel vyvraždiť bosnijských moslimov mužského pohlavia vojenského veku v Srebrenici jednoznačne zakladá úmysel čiastočne zničiť túto skupinu.

Zločiny proti ľudskosti

Právnu bázu zločinov proti ľudskosti môžeme nájsť v Preambule Haagskych dohovorov z roku 1899 a 1907, podľa ktorej „civilné obyvateľstvo a príslušníci ozbrojených síl zostávajú pod ochranou a vládou princípov medzinárodného práva, odvodených od zavedených zvyklostí, zásad ľudskosti a požiadavky verejného svedomia“. Tento výrok je známy ako Martensova klauzula, považovaná už za súčasť obyčajového práva, avšak aplikovateľná len počas vojny.

Zločiny proti ľudskosti sú hromadné trestné činy páchané na civilnom obyvateľstve. Definícia zločinov proti ľudskosti je širšia ako trestný čin genocídy: nevyžaduje sa útok zameraný voči špecifickej skupine, ale vyžaduje sa útok namierený proti civilnému obyvateľstvu vo všeobecnosti a zaraďujeme sem okrem iného aj trestné činy spáchané na politických a iných skupinách. V komparácii s genocídou nie je potrebné, aby páchatel' konal so špeciálnym úmyslom celkom alebo čiastočne zničiť skupinu ako takú.

Positívne medzinárodné trestné právo prvýkrát explicitne definovalo zločiny proti ľudskosti v Štatúte Norimberského tribunálu¹⁰ ako trestné činy „vraždy, vyhladzovania, zotročenia, deportácie a iné neľudské činy spáchané proti civilnému obyvateľstvu, pred alebo počas vojny; tiež prenasledovanie na základe politickej, rasovej alebo náboženskej príslušnosti v spojitosti s akýmkoľvek trestným činom spáchaným v rámci jurisdikcie Norimberského tribunálu bez ohľadu na porušenie práva štátu kde bol čin spáchaný“. Až v roku 1993 a 1994 BR OSN vypracovala dve čiastočne odlišné formulácie, aplikovateľné pred ICTY a ICTR exkluzívne a len pre konflikty prejednávané týmito tribunálmi a limitované tiež časovou pôsobnosťou. Podľa článku 5 Štatútu ICTY „Medzinárodný tribunál má právomoc trestne stíhať osoby zodpovedné za nasledujúce zločiny spáchané počas ozbrojeného konfliktu, či už medzinárodného alebo vnútroštátneho charakteru a spáchaného na civilnom obyvateľstve: vražda, vyhladenie, otroctvo, deportácie, uväznenie, mučenie, znásilnenie, prenasledovanie z politických, rasových a náboženských dôvodov, ďalšie neľudské činy“. Táto formulácia zakotvila prepojenie medzi zločini voči ľudskosti a existenciou ozbrojeného konfliktu medzinárodnej alebo vnútroštátnej povahy, a formuláciu rozšírila o vnútorné konflikty. V roku 1994 BR OSN prijala Štatút ICTR a článok 3 definuje zločiny s tým rozdielom, že nevyžaduje, aby bol čin spáchaný počas vojny alebo ozbrojeného konfliktu, ale útok proti civilnému obyvateľstvu

10 Článok 6 (c) Štatútu Norimberského tribunálu

je charakterizovaný ako rozsiahly alebo systematický a vyžaduje sa spáchanie z národných, politických, etnických, rasových alebo náboženských dôvodov.

V niektorých prípadoch použitá právna terminológia nie je v súlade s princípom legality, ktorý tvorí základ väčšiny svetových právnych systémov. Napríklad, „ďalšie neľudské činy“ možno považovať za neurčitý pojem, „vražda“ sa prekrýva s „vyhladzovaním“ a „uväznenie“ alebo „deportácie“ môžu byť povolené zákonom.

Formulácia zločinov v Štatúte MTS nevyžaduje, aby bol čin spáchaný počas vojny alebo ozbrojeného konfliktu. Objektívna stránka zločinov proti ľudskosti však vyžaduje spáchanie jedného z viacerých individuálnych činov vyjadrených v článku 7 ods. 1 Rímskeho štatútu. Je nevyhnutné, aby boli spáchané ako súčasť rozsiahleho alebo systematického útoku namiereného proti civilnému obyvateľstvu.

Je ďalej nevyhnutné odlíšiť zločiny proti ľudskosti od činov, ktoré definuje národná legislatíva a jasne identifikovať medzinárodný prvok, ktorý ich odlišuje. Po prvé, pre zločiny proti ľudskosti je charakteristické veľké množstvo obetí útoku uskutočneného v súlade so štátnou politikou. Po druhé, aktívnym účastníkom nemusí byť len štát, ale vyžaduje sa schopnosť vykonávať kontrolu nad určitým územím a obyvateľstvom. Po tretie, vyžaduje sa prípad rozsiahleho alebo systematického útoku. Izolované „neľudské činy podobnej povahy“ môžu konštituovať hrubé porušenie ľudských práv alebo aj vojnové zločiny, ale nemožno ich označiť automaticky za zločiny proti ľudskosti. V porovnaní s vojnovými zločini, definícia nechráni len cudzích civilistov, ale výslovne civilné obyvateľstvo páchatela zločinov proti ľudskosti. Ak sa aj medzi civilným obyvateľstvom, proti ktorému je útok namierený, vyskytnú vojaci, nenarúša to charakter znaku „útok proti civilnému obyvateľstvu“.¹¹ A koho môžeme ešte označiť za civilistu? Zaraďujeme sem aj členov ozbrojených síl, ktorí zložili zbrane alebo sa viac nezúčastňujú na násilnostiach. V porovnaní s humanitárnym právom postavenie civilistu nemá význam z hľadiska jeho statusu ako chráneného objektu. Predstavitelia štátu nie sú v pojme „civilné obyvateľstvo“ zahrnutí, takisto ani policajné zložky alebo členovia nevládných zložiek s podobnými právomocami.

V medzinárodnom obyčajovom práve dochádza k postupnému znižovaniu príčinnej súvislosti medzi zločini proti ľudskosti a ozbrojeným konfliktom, podobne sa vytráca aj dôrazné dodržiavanie existencie podmienky civilného obyvateľstva ako výlučnej skupiny obetí.

Rímsky štatút rozširuje všeobecné medzinárodné právo tým, že zaraďuje do definície zločinov proti ľudskosti nové činy, medzi ktorými je aj apartheid. Formulácia zločinu apartheidu sa prvýkrát objavila v Medzinárodnom dohovore o potlačení a trestaní zločinu apartheidu z roku 1973, ďalšiu obsahoval návrh Kódexu zločinov proti mieru a bezpečnosti ľudstva a nakoniec Rímsky štatút MTS. Dohovor bol inšpirovaný predovšetkým bývalou rasovou politikou v Južnej Afrike a bol prijatý ako všeobecne aplikovateľný dohovor v súlade s princípom legality, hoci udalosti v Južnej Afrike uvádza ako príklad. Podľa článku 1 Dohovoru je apartheid „zločinom proti ľudskosti a neľudské činy vyplývajúce z politiky a praktík apartheidu a obdobnej politiky a praktík rasovej segregácie a diskriminácie, ktoré sú uvedené v článku II tohto dohovoru, sú zločiny, ktoré sú v rozpore so zásadami medzinárodného práva, predovšetkým s cieľmi a zásadami Charty OSN a vážne ohrozujú medzinárodný mier a bezpečnosť. Zločin apartheidu sa vzťahuje na zločiny páchané s cieľom vytvoriť a upevniť nadvládu jednej rasovej skupiny osôb nad inou rasovou skupinou a systematicky ich utláčať. Otázkou stále zostáva či Dohovor je limitovaný na udalosti v Južnej Afrike alebo či má aj širší zmysel. Podľa názoru odborníkov malo zaradenie apartheidu do Rímskeho štatútu skôr symbolický význam.

Vojnové zločiny

Niektoré porušenia medzinárodného humanitárneho práva svojou závažnosťou vyvolávajú okrem medzinárodnej zodpovednosti štátu aj zodpovednosť individuálnu. Závažné porušenia obyčajových alebo aj zmluvných pravidiel, ktoré tvoria podstatu medzinárodného humanitárneho práva nazývame vojnovými zločini. Musia predstavovať závažné porušenie pravidla medzinárodného humanitárneho práva, takéto pravidlo musí byť obyčajovej povahy alebo patriť do aplikovateľnej zmluvy alebo musí byť súčasťou platnej zmluvy, porušenie musí vyvolať podľa medzinárodného práva individuálnu trestnú zodpovednosť osoby, ktorá porušila takéto pravidlo.¹² Vojnové zločiny

11 Prosecutor vs. Blaškić, ICTY, 2000, para 211.

12 Prosecutor vs. Tadić, ICTY (Odvolacia komora), para 94.

môžu byť páchané buď počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu, ktorým je napríklad občianska vojna.

Vojnové zločiny predstavujú závažné porušenia medzinárodného humanitárneho práva – práva ozbrojených konfliktov, ktoré predstavuje úzko späté haagske a ženevské právo. Základy Haagskeho práva položil nemecký emigrant a profesor práva Francis Lieber, ktorý vypracoval kódex vedenia vojny, presnejšie príručku obsahujúcu pravidlá správania pre amerických vojakov v poli. Haagske právo predstavujú pravidlá vedenia vojny, upravuje bojové prostriedky, metódy vedenia vojny, preventívne opatrenia pri útoku. Zachováva si skôr medzištátny charakter, rozhodovanie je spravdla prenechané vojenským veliteľom.

Ženevské právo môžeme charakterizovať ako právo ochrany obetí ozbrojených konfliktov, teda osôb, ktoré počas ozbrojeného konfliktu upadli do moci nepriateľa. Svojou povahou sa približuje medzinárodnému právu ochrany ľudských práv. Tvoria ho štyri Ženevské dohovory z roku 1949 a dva Dodatočné protokoly z roku 1977. „Tradičný rozdiel medzi týmito dvoma druhmi pravidiel sa postupom času vytratil, hoci ich nemožno považovať za obsolentné, ich význam v súčasnosti je čisto deskriptívny.“¹³

Spoločný článok 3 Ženevských dohovorov z roku 1949 a Protokol II z 1977 sú základnými nástrojmi aplikovateľnými počas konfliktu, ktorý nemá medzinárodný charakter. Tieto Dohovory a časti Protokolu I a II sú považované za súčasť medzinárodného obyčajového práva. Rímsky štatút upravuje definíciu vojnových zločinov ako „závažné porušenia Ženevských dohovorov z 12. augusta 1949, menovite ktorýkoľvek z týchto činov voči osobám alebo majetku chránených podľa ustanovení príslušného Ženevského dohovoru“.¹⁴ Písmeno b) vyššie spomenutého článku ustanovuje „iné vážne porušenia zákonov a zvyklostí uplatniteľných v medzinárodných ozbrojených konfliktoch v rámci vytvoreného rámca medzinárodného práva“. Štatút však veľa otázok nechával nezodpovedaných, napríklad čo sa týka používania bojových zbraní, projektilov, materiálov a metód, ktoré môžu spôsobiť nadmerné zranenia alebo zbytočné utrpenie. Až na konferencii v Kampale bol predložený tzn. belgický návrh, ktorý smeroval k rozšíreniu konaní považovaných za vojnové zločiny v kontexte vnútroštátnych ozbrojených konfliktov o tri nové skutkové podstaty, ktoré sú síce kriminalizované od roku 1918, ale len ak boli spáchané počas medzinárodného konfliktu. Ide o používanie jedov alebo otrávených zbraní, používanie dusivého, jedovateho a iného plynu a podobných tekutín a materiálov, používanie striel, ktoré sa v ľudskom tele ľahko rozpínajú či splošťujú. Tento návrh bol na konferencii nakoniec prijatý konsenzom.¹⁵

Podľa Medzinárodného výboru Červeného kríža (ICRC) má medzinárodné humanitárne právo za úlohu chrániť počas vojen a ozbrojených konfliktov životy tých, ktorí sa priamo nezúčastňujú na vojenských akciách. Cieľom je chrániť osoby pred utrpením počas ozbrojeného konfliktu. A hoci je v súčasných konfliktoch závažne a vo veľkom rozsahu porušované, predstavuje počas ozbrojených konfliktov bezpochyby určitý zmierňujúci prvok.

Zo skúseností, najväčší počet vojnových zločinov sa pácha na civilnom obyvateľstve a tiež na rôznych hnutiach ozbrojeného odporu pôsobiacich na okupovanom území, v mnohých prípadoch zahŕňajú aj sexuálne násilie na ženách.¹⁶ Zakázané sú deportácie obyvateľov okupovaného územia alebo premiestňovanie iných osôb na okupované územie. Zločinmi sú tiež útoky nasmerované proti zdravotníckemu personálu, jednotkám alebo vozidlám zapojených do humanitárnej pomoci alebo mierových misií ako je napr. Červený kríž, Červený polmesiac alebo zločiny spáchané zneužitím vlajky vyjednávača, vlajky alebo vojenských insígnií nepriateľa ako aj rozlišujúcich znakov Ženevských dohovorov.

Zločin agresie – tzv. zločin proti mieru

Vymedzenie kompetencie *ratione materiae* Medzinárodného trestného súdu sa nezaobišlo bez problémov, predovšetkým sa do Štatútu nepodarilo zaradiť definíciu agresie, ako to predpokladal návrh Štatútu. Bolo prijaté kompromisné riešenie, podľa ktorého sa mala jurisdikcia rozšíriť aj na tento zločin, hneď ako bude prijaté doplňujúce ustanovenie na revíznej konferencii. Dovtedy mala byť príslušnosť MTS voči tomuto zločinu suspendovaná. V roku 2010 v ugandskej Kampale najdôležitejším bodom programu medzinárodnej konferencie bol, samozrejme, návrh

13 Cassese, A. **International Criminal Law**, Oxford: University Press, 2003.

14 Článok 8 ods. 2 Rímskeho štatútu.

15 26. septembra 2011, San Marino ako prvá zmluvná strana ratifikovalo zmenu Rímskeho štatútu, čo sa týka rozšírenia jurisdikcie MTS.

16 Pozri prípad Furundžija alebo Kunarac.

definície agresie a zmluvným stranám sa podarila významná dohoda, ktorej výsledkom bola zmena Rímskeho štatútu doplnením definície agresie a podmienok pre výkon jurisdikcie nad zločinom agresie.

Cesta k definovaniu zločinu agresie nebola jednoduchá, hoci ešte v roku 1950 Komisia pre medzinárodné právo pri formulovaní Zásad medzinárodného práva prevzala norimberskú definíciu zločinov proti mieru a samotná definícia agresie bola prijatá v prílohe rezolúcie VZ OSN č. 3314 z roku 1974 a vyzýva všetky štáty, aby sa vyhýbali útočným činom, ktoré sú v rozpore s Chartou OSN a Deklaráciou zásad medzinárodného práva. O tom, či nejaký čin je zločinom agresie rozhoduje výlučne BR OSN (ktorá nie je súdnym orgánom, ale politickým) a sama môže posúdiť situáciu a určiť podľa kapitoly VII. Charty, či došlo k ohrozeniu mieru alebo k útočnému činu, teda k agresii.

Definícia kombinuje všeobecnú definíciu a enumeratívny prístup a navyše obsahuje len demonštratívny výpočet. Článok 1 definuje agresiu ako „*použitie ozbrojenej sily štátom proti zvrchovanosti, územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti iného štátu*“ a prvé použitie sily je považované z časového hľadiska za *prima facie* dôkaz, že došlo k zločinu tohto typu. Podľa iného článku má BR OSN právomoc kvalifikovať aj ďalšie skutky ako akty agresie podľa ustanovení Charty OSN. Rezolúcia BR OSN č. 3314 nie je síce právne záväzná, ale predstavuje dokument autoritatívnej povahy.

Nová definícia zločinu agresie kombinuje prvky z Norimberského štatútu a z rezolúcie VZ OSN č. 3314. Má tri časti: opis konania jednotlivca, vymedzenie útočného činu štátu a tzv. vodcovskú klauzulu. Text návrhu predstavoval doplnenie Štatútu článkom 8bis, podľa ktorého „*na účel tohto Štatútu sa zločinom agresie rozumie plánovanie, príprava, zahájenie alebo výkon aktu agresie, ktorý predstavuje zjavné porušenie Charty OSN, osobou, ktorá je v postavení umožňujúcom efektívne vykonávať kontrolu nad politickými alebo vojenskými akciami štátu*“.¹⁷ Táto definícia vychádza z požiadavky špeciálneho postavenia páchatel'a ako osoby v postavení štátneho orgánu, ktorý riadi politické a vojenské akty štátu („*leadership clause*“). Kontrolu musí vykonávať efektívne, to znamená, že panovník, ktorý predstavuje len akúsi „*bábku na tróne*“, nebude zodpovedný v prípade, že nemá žiadny vplyv na udalosti v krajine. Súčasť objektívnej stránky predstavuje konanie páchatel'a, ktorý dáva rozkazy alebo sa aktívne zúčastňuje na plánovaní, príprave alebo výkone aktu agresie. V prípade agresie je však podmienkou zodpovednosti spáchanie činu osobou v riadiacom postavení.

Na záver chcem ešte upozorniť, že je potrebné rozlišovať „*zločin agresie*“ od samotného „*aktu agresie*“, ktorý upravuje článok 8bis, ods. 2 ako „*použitie ozbrojenej sily štátom proti zvrchovanosti, územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti druhého štátu alebo akýmkoľvek spôsobom nezlučiteľným s Chartou OSN*“. Akt agresie je spáchaný konkrétnym štátom, kým zločin agresie je činom jednotlivca. Na rozdiel od iných zločinov podľa medzinárodného práva, jednotlivec musí byť v postavení riadiaceho orgánu, čo potvrdzuje aj doplnenie článku 25 Rímskeho Štatútu odsekom 3bis, ktorý opakuje vodcovskú („*leadership*“) klauzulu tak, že vo vzťahu k zločinu agresie sa ustanovenia tohto článku použijú iba na osoby, ktoré sú v postavení efektívne kontrolovať alebo riadiť politické alebo vojenské akcie v krajine. ■

RESUMÉ

Problematika zločinov podľa medzinárodného práva

Páchanie zločinov podľa medzinárodného práva sa dokazuje len veľmi ťažko a vzniká množstvo otázok v samotnom trestnom konaní. Potrestanie páchatel'ov sa v praxi uskutočňuje minimálne, pretože stále primárne prevláda zásada nezasahovania do vnútorných záležitostí štátov a bráni sa tak efektívnemu výkonu súdnej moci nad páchatel'mi. Autorka sa v článku sústredila na jednotlivé druhy zločinov podľa medzinárodného práva a činnosť jednotlivých medzinárodných tribunálov a stáleho Medzinárodného trestného súdu, ktorého cieľom je zmeniť mnohokrát nečinný prístup medzinárodného spoločenstva.

SUMMARY

Crime-Related Issues Under International Law

Commission of crimes can be only hardly proved under international law, and a number of issues arise in criminal proceedings. Offenders are punished to a minimum extent only as the principle of non-interference in the internal affairs of states primarily still prevails, and it prevents the effective administration of justice with regard to offenders. The author in her article focuses on individual types of crimes under international law and the activities of individual international tribunals and the permanent International Criminal Court that aims to change the attitude of the international community, being so many times inactive.

ZUSAMENFASSUNG

Problematik der Verbrechen nach internationalem Recht

Verbrechenstaten können gemäß dem internationalen Recht nur sehr kompliziert bewiesen werden und in einem solchen Strafverfahren treten oft viele Fragen auf. Die Bestrafung der Täter erfolgt in der Praxis selten, weil der primär geltende Grundsatz der Nichteinmischung in die internen Angelegenheiten der Staaten einer effektiven Vollstreckung der Gerichtsgewalt den Tätern gegenüber im Wege steht. Die Autorin konzentriert sich im Artikel auf einzelne Verbrechen gemäß dem internationalen Recht und auf die Tätigkeit internationaler Tribunale und des Ständigen Internationalen Gerichtshofes, dessen Ziel die Änderung der oftmals untätigen Einstellung seitens der internationalen Gemeinschaft ist.

Aplikačné problémy účasti obhajcu na vyšetrovacích úkonoch

JUDr. Daniela Harkabusová

Právo obhajcu zúčastniť sa na vyšetrovacích úkonoch trestného konania upravené v § 213 ods. 2 až 5 Trestného poriadku spôsobuje viaceré aplikačné problémy najmä v súvislosti s rozsahom a podmienkami, za akých je policajt povinný informovať obhajcu o mieste, čase a druhu úkonu, v súvislosti s obsahom tohto upovedomenia, dôsledkami postupu policajta, ako aj s otázkou umožnenia aktívnej a pasívnej účasti obhajcu na vyšetrovacom úkone.

Cieľom tohto príspevku je analýza aplikačných otázok súvisiacich s účasťou obhajcu na vyšetrovacích úkonoch trestného konania (najmä výsluch svedkov) a presah týchto okolností na zákonnosť a osobitne aj hodnotu získaných dôkazov.

1 K tomu pozri čl. 6 ods. 3 Európskeho dohovoru:

Každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva:

a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu;
b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;

c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;

d) vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe;

e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí.

2 K tomu pozri bližšie:

Trechsel S. – Summers S.: **Human Rights in Crimi-**

Účasť obhajcu na úkonoch v prípravnom konaní

Právo obhajcu na aktívnu a pasívnu účasť na úkonoch vo vyšetrovaní, resp. skrátenom vyšetrovaní zabezpečuje obvinenému možnosť efektívne participovať na prípravnej fáze trestného konania, a tým efektívne realizovať jeho právo na obhajobu.

Z hľadiska právneho zakotvenia na úrovni slovenskej a medzinárodnej právnej úpravy účasti obhajcu na úkonoch trestného konania, najmä pokiaľ ide o jeho účasť v predsúdnom konaní, nie je explicitne upravená v článku 6 ods. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Európsky dohovor“), ktorý predstavuje minimálny štandard práv obvineného v trestnom konaní.¹

V zmysle článku 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd v spojení s článkami 148 ods. 2 a 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, obvinený má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, pričom má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Právo obhajcu zúčastniť sa na vyšetrovacích úkonoch umožňuje realizovať právo obvineného vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov vyplývajúce z článku 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru. Otáznou skutočnosťou je, či k uplatneniu práva obvineného vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov dochádza samotnou účasťou obvineného, obhajcu alebo obidvoch subjektov na výsluchu svedka.² Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu (ďalej len „ESLP“) sa prikláňa k názoru, že nie je dôvod trvať na tom, aby obhajca a súčasne obvinený boli prítomní pri výsluchu svedka. Samozrejme, v každom prípade je potrebné brať do úvahy individuálne okolnosti (napríklad, či neprítomnosť obhajcu pri výsluchu svedka a za prítomnosti výlučne obvineného mohlo dôjsť k negatívnemu ovplyvneniu vedenia obhajoby).³ Zásadne však ESLP konštatoval, že uplatnenie práva účasti na výsluchu svedka obhajcom bez prítomnosti obvineného postačuje na naplnenie požiadaviek uvedených v článku 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru. V rozhodnutí zo dňa 19. 12. 1989 Kamasinski proti Rakúsku (č. sťažnosti 9783/82)

JUDr. Daniela Harkabusová

je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (2010),

kde zložila aj rigoróznú skúšku (2010).

Od ukončenia štúdia pôsobí ako advokátsky koncipient v advokátskej kancelárii v Martine.

Je externým doktorantom na Katedre trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

poukázal ESĽP na všeobecné pravidlo, podľa ktorého princíp procesnej obhajoby je spojený s tým, že obžalovaný je do veľkej miery odkázaný na svojho obhajcu a musí sa zmieriť s jeho prípadnými zlyhaniami.⁴

Spôsob realizácie práva na obhajobu prostredníctvom účasti obvineného, resp. obhajcu na vyšetrovacích úkonoch ako prvku kontradiktórnosti v prípravnom konaní upravuje § 213 zákona č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

V súvislosti s praktickým uplatňovaním práva obhajcu zúčastniť sa na úkonoch trestného konania tak, ako je v súčasnosti upravené v § 213 ods. 2 až ods. 5 Trestného poriadku, v aplikačnej praxi vznikajú problémy ohľadom procesných podmienok, za akých je policajt povinný informovať obhajcu o mieste, čase a druhu úkonu, ohľadom obsahu tohto upovedomenia, ako aj ohľadom otázky umožnenia aktívnej a pasívnej účasti obhajcu na vyšetrovacom úkone a s tým spojenými dôsledkami na zákonnosť a hodnotu dôkazov.

Nutnosť upovedomiť obhajcu o vykonávanom úkone

Základnou črtou práva obhajcu na účasť na vyšetrovacích úkonoch je otázka riadneho upovedomenia obhajcu o čase, mieste a druhu úkonu, ktorý sa má vykonať. Nejednoznačnou otázkou je, kedy príslušnému policajtovi vyplýva v zmysle § 213 ods. 3 Trestného poriadku⁵ povinnosť upovedomiť obhajcu o zamýšľanom úkone vo vyšetrovaní. Ustanovenie § 213 ods. 3 Trestného poriadku relatívne jasne upravuje procesnú situáciu, keď obhajca oznámi policajtovi, že sa chce na vyšetrovacom úkone zúčastniť. V takomto prípade je policajt v zmysle § 213 ods. 3 Trestného poriadku povinný obhajcu riadne a včas o úkone upovedomiť. Otáznou a nejednoznačnou zostáva situácia, keď obhajca policajtovi z určitého dôvodu neoznámi, že sa chce zúčastniť osobne na úkone.

Má v tomto prípade obhajca právo byť o úkone upovedomený a korelatívne policajt povinnosť upovedomiť o úkone obhajcu? Za akých okolností v tomto prípade nedôjde zo strany policajta k porušeniu práva obvineného realizovať jeho právo na obhajobu?

Vo vzťahu k tejto otázke poukazujem na judikát Trestnoprávneho kolégia Krajského súdu v Žiline č. Jtk 7/2009, ktorý vo výroku II vyslovuje, že „**Aj keď obvinený, resp. obhajca neoznámi, že sa chce zúčastniť výsluchov svedkov (§ 213 ods. 3 Trestného poriadku), ktorí sú vo vzťahu k nemu osobami uvedenými v ustanovení § 130 Trestného poriadku, je policajt povinný vždy ho riadne upovedomiť o vykonaní takehoto úkonu.**“

Krajský súd opakovane argumentuje tým, že obvinený musí mať primeranú a dostatočnú možnosť poprieť výpovede svedkov. Aj z judikatúry ESĽP vyplýva, že právo obvineného na obhajobu je porušené takým spôsobom, ktorý je nezlučiteľný s článkom 6 Európskeho dohovoru za toho predpokladu, ak súd vyvodzuje právne dôsledky pri posúdení viny z výpovede svedka, ktorému obvinený nemohol klásť otázky, ktorého nemohol vypočuť alebo dať vypočuť.⁶ Nad rámec argumentácie súdu pripomínam, že relevantnou skutočnosťou je aj fakt, či súd opiera svoje rozhodnutie o uznaní viny o dôkaz, ktorý bol vykonaný „nekontradiktórne“ s rozdielom, či tento dôkaz má charakter rozhodujúceho alebo jediného usvedčujúceho dôkazu alebo takéto postavenie nemá.

Z judikatúry ESĽP jednoznačne vyplýva, že na to, aby v trestnom konaní došlo k naplneniu zásady kontradiktórnosti konania, orgány činné v trestnom konaní a súdy musia dať možnosť obvinenému, resp. obhajcovi zúčastniť sa na výsluchu svedka tak, aby tým nebolo porušené právo na obhajobu.

V zásade platí, že použitie výpovedí svedkov z prípravného konania neznamená porušenie práva na obhajobu v zmysle článku 6 ods. 3 Európskeho dohovoru, za predpokladu, že v prípravnom konaní boli rešpektované práva obhajoby, a to najmä právo obvineného spochybníť a vypočuť svedkov.⁷ Podľa Krajského súdu Žilina zvýšenú pozornosť pri rešpektovaní práva obvineného na obhajobu konfrontovaním svedkov je potrebné venovať najmä v rámci prípravného konania, ak príslušný policajt vypočuť osobu, ktorá je vo vzťahu k obvinenému osobou, ktorá má právo odoprieť vypovedať podľa § 130 Trestného poriadku. V takom prípade by mal príslušný policajt už v tomto štádiu trestného konania (t. j. už v štádiu prípravného konania)

nal Proceedings. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 310 – 311.

3 Rozhodnutie ESĽP zo dňa 19. 2. 1991 *Isgro proti Taliansku* (č. sťažnosti 11339/85)

4 Rozhodnutie ESĽP zo dňa 19. 12. 1989 *Kamasinski proti Rakúsku* (č. sťažnosti 9783/82)

5 K tomu pozri § 213 ods. 3 Trestného poriadku: *Ak obhajca oznámi policajtovi, že sa chce zúčastniť vyšetrovacieho úkonu podľa odseku 2, policajt je povinný včas mu oznámiť čas, miesto konania úkonu a druh úkonu okrem prípadu, keď vykonanie úkonu nemožno odložiť a vyrozumie obhajcu nemožno zabezpečiť. O tomto postupe policajt vyhotoví záznam, ktorý založí do spisu.*

6 K tomu pozri: Rozhodnutie ESĽP zo dňa 24. 11. 1986 *Unterpertinger proti Rakúsku* (č. sťažnosti 9120/80), Rozhodnutie ESĽP zo dňa 20. 11. 1989 *Kostovski proti Holandsku* (č. sťažnosti 11454/85)

7 K tomu pozri: Rozhodnutie ESĽP zo dňa 24. 11. 1986 *Unterpertinger proti Rakúsku* (č. sťažnosti 9120/80)

8 K tomu pozri: Judikát
Trestnoprávneho kolégia
Krajského súdu v Žiline
č. Jtk 7/2009

9 Bližšie pozri: Judikát
Trestnoprávneho kolégia
Krajského súdu v Žiline
č. Jtk 7/2009

10 Pozri § 165 ods. 2 zákona
č. 141/1961 Sb., o trestných
řízení soudním (ďalej len
„Trestný poriadok ČR“):
**Obhájce je již od zahájení
trestního stíhání oprávněn
být přítomen při vyšetřova-
cích úkonech, jejichž
výsledek může být použit
jako důkaz v řízení před
soudem, ledaže nelze pro-
vedení úkonu odložit a vy-
rozumění o něm zajistit.
Může obviněnému i jiným
vyslýcháným klást otázky,
avšak teprve tehdy, až orgán
výslech skončí a udělí mu
k tomu slovo. Námitky proti
způsobu provádění úkonu
může vznášet kdykoliv
v jeho průběhu. Účastníci
se obhájce výslechu svědka,
jehož totožnosť má být
z dôvodů uvedených v § 55
odst. 2 utajena, je policejní
orgán povinen přijmout
opatření, která znemožňují
obhájci zjistit skutečnou
totožnosť svědka.**

predvídateľne postupovať s vedomím, že takýto svedok môže v ďalšom štádiu konania (t. j. konania pred súdom) využiť svoje zákonné právo a odoprieť vypovedať podľa § 130 Trestného poriadku. Výsluch tohto svedka musí byť už v tomto štádiu vykonaný kompletne z hľadiska jeho kontradiktórnosti. Policajt pri tom musí plne rešpektovať právo obvineného na obhajobu aj v tom, že ho riadne a v primeranom predstihu upovedomí o úkone v súlade s článkom 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru a obvinenému, resp. jeho obhajcovi oznámi deň, miesto, čas a meno osoby, o ktorej výsluch ide. Krajský súd v danej súvislosti uzavrel, že pokiaľ policajt nepostupuje uvedeným postupom, koná v rozpore s článkom 6 ods. 3 Európskeho dohovoru v spojení s § 213 ods. 2 Trestného poriadku bez ohľadu na to, či obhajca žiadal alebo nežiadal byť vyzvolený o úkonoch vo vyšetrovaní. Krajský súd konštatoval, že **aj keď obvinený, resp. jeho obhajca neoznámí, že sa chce zúčastniť na výsluchoch svedkov podľa § 213 ods. 1 Trestného poriadku, ktorí sú vo vzťahu k obvinenému osobami s postavením podľa § 130 Trestného poriadku, je policajt vždy povinný obvineného, resp. obhajcu riadne upovedomiť o vykonaní takéhoto úkonu v súlade s článkom 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru.**⁸

Pre komplexnosť veci poukazujem aj na výrok I. citovaného judikátu, podľa ktorého „*Obvinený, resp. jeho obhajca musí mať vždy reálnu možnosť realizovať svoje právo na obhajobu a je len na ňom, či ho využije. Obvinený tak môže urobiť až potom, ako bol riadne upovedomený o čase a mieste vykonania výsluchu konkrétneho svedka. Iba všeobecné poučenie obvineného o možnosti nezúčastniť sa vyšetrovacích úkonov podľa § 213 ods. 1 Trestného poriadku nemožno považovať za dostatočné, pretože takéto poučenie nezohľadňuje povinnosť policajta, vyplývajúcu mu z ustanovenia § 213 ods. 3 Trestného poriadku, ktorú musí aplikovať vo vzťahu k obvinenému, ktorý nemá obhajcu a nezohľadňuje ani povinnosť podľa § 263 ods. 3 písm. a), ods. 4 Trestného poriadku. Spomenuté zákonné ustanovenia spolu úzko súvisia a preto musia byť aplikované v jednote a nie izolovane. Iba tak totižto možno docieľiť, aby výsluch svedka bol v súlade nielen s našim Trestným poriadkom, ale aj s Európskym dohovorom. Obvinený sa môže vzdať práva účasti na úkone, podmienkou ale je, že o tomto úkone bol riadne a včas upovedomený.*“⁹

Prístup v Českej republike v porovnaní so slovenským prístupom

Ohľadom problematiky povinnosti policajta vyzvoliť obhajcu o konaní výsluchu svedka v rámci prípravného konania chcem poukázať aj na českú právnu úpravu a podnetnú judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej aj „NS ČR“), ktorú je možné *per analogiam* aplikovať aj na podmienky slovenskej právnej úpravy v tejto oblasti. NS ČR sa v rozsudku zo dňa 26. 7. 2000 sp. zn. 3 Tz 106/2000 zaoberal otázkou, kedy v rámci prípravného konania vyplýva pre orgán činný v trestnom konaní povinnosť vyzvoliť obhajcu o konaní výsluchu svedka, aj napriek tomu, že obhajca neoznámil, že sa chce zúčastniť na úkone a nepožiadala o vyzvolenie o úkone. Išlo o procesnú situáciu, keď súd vrátil vec štátnemu zástupcovi do prípravného konania na došetrenie s odôvodnením, že v rámci prípravného konania neboli objasnené základné skutočnosti dôležité pre rozhodnutie o vine, pretože výsluch poškodenej nebol vykonaný v súlade so zákonom a pre ďalšie konanie pred súdom je takto vykonaný dôkaz nepoužiteľným. K porušeniu zákona podľa názoru súdu prvého stupňa malo dôjsť tým, že vyšetrovateľ vykonal výsluch poškodenej bez toho, aby bola o tomto výsluchu upovedomená ustanovená obhajkyňa obvineného. Vyšetrovateľ omylom informoval o výsluchu poškodenej predchádzajúcu obhajkyňu obvineného, ktorá však už v dobe konania výsluchu poškodenej nebola obhajkyňou obvineného, pretože jej pôvodné ustanovenie za obhajcu súd zrušil a obvinenému bola ustanovená ďalšia obhajkyňa. S právnym názorom prvostupňového súdu sa v plnom rozsahu stotožnil aj druhostupňový krajský súd.

Najvyšší súd ČR na základe sťažnosti podanej ministrom spravodlivosti skonštatoval, že súdy postupovali vo svojich rozhodnutiach nesprávne. Podľa názoru NS ČR sa na daný prípad nevzťahuje aplikácia § 165 ods. 2 Trestného poriadku ČR,¹⁰ pretože obidve obhajkyne obvineného nepožiadali vyšetrovateľa, aby ich upovedomoval o vyšetrovacích úkonoch. Vo veci teda nemohlo ísť o porušenie práva na obhajobu, lebo zo strany vyšetrovateľa nešlo pri vyzvolení obhajcu o jeho zákonnú povinnosť, ale o úkon nad rámec zákonnej úpravy, ktorý nemal vplyv na procesnú použiteľnosť dôkazu, ale predstavoval ústretový krok, aby v konaní uľahčil prácu ob-

hajcu. V prípade spomínaného rozhodnutia NS ČR boli dané dôvody povinnej obhajoby, pričom v čase konania výsluchu svedka bolo zo strany orgánov činných v trestnom konaní zaistené právo na povinnú obhajobu. Faktom však je, že inštitút povinnej obhajoby nie je bez splnenia ďalších podmienok spojený s povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní, v rámci prípravného konania, vyzozumievať o zamýšľaných vyšetrovacích úkonoch obhajcu.

V zmysle citovaného § 165 ods. 2 Trestného poriadku ČR (obdobnú právnu úpravu nachádzame aj v našom Trestnom poriadku) vyplýva pre obhajcu všeobecné právo zúčastniť sa na vyšetrovacích úkonoch v prípravnom konaní odo dňa začatia trestného stíhania voči osobe obvinenej. Uvedenému právu obhajcu koreluje povinnosť orgánov činných v trestnom konaní umožniť obhajcovi účasť na vyšetrovacích úkonoch prípravného konania. Najvyšší súd ČR v tejto súvislosti konštatoval, že všeobecnú povinnosť umožniť obhajcovi účasť na vyšetrovacích úkonoch nie je možné zamieňať s povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní bez ďalšieho upovedomovať obhajcu o termíne a mieste konania vyšetrovacieho úkonu.¹¹ Procesné situácie, z ktorých vyplýva orgánom činným v trestnom konaní povinnosť upovedomiť obhajcu o zamýšľanom vyšetrovacom úkone upravuje samostatne § 165 ods. 3 Trestného poriadku ČR.¹² Samostatnú právnu úpravu o povinnosti policajta upovedomiť obhajcu o čase, mieste a druhu vyšetrovacieho úkonu v našom právnom poriadku obsahuje § 213 ods. 3 Trestného poriadku. Z logického a gramatického výkladu uvedených ustanovení slovenského a českého Trestného poriadku vyplýva záver, že orgán činný v trestnom konaní má povinnosť upovedomiť obhajcu o zamýšľanom vyšetrovacom úkone iba za predpokladu splnenia zákonnej podmienky, ktorá sa v oboch Trestných poriadkoch prekrýva, a to vtedy, ak mu obhajca oznámi, že sa chce zúčastniť na vyšetrovacom úkone, resp. všetkých vyšetrovacích úkonoch. Rozdielna situácia by mala v zmysle citovaných ustanovení nášho Trestného poriadku, ako aj Trestného poriadku ČR, nastať v prípade, keď obhajca oznámi policajtovi, že sa chce zúčastniť na konkrétnom úkone alebo všetkých úkonoch v rámci prípravného konania. Najvyšší súd ČR sa v citovanom rozhodnutí prikláňa k názoru, že v prípade, ak obhajca oznámi, že sa chce zúčastniť na konkrétnom úkone, napr. výsluchu poškodeného, nie je policajt povinný informovať obhajcu o iných vyšetrovacích úkonoch. V prípade, ak obhajca neoznámi policajtovi, že sa chce zúčastniť na vyšetrovacích úkonoch, ide o jeho pasivitu a nerealizáciu jeho práva, pričom túto okolnosť nemá prečo kompenzovať aktivita príslušného policajta nad rámec zákona. Domnievam sa, že uvedený výklad je možné aplikovať aj na našu právnu úpravu, a teda rozsah povinnosti policajta upovedomiť obhajcu o úkone v prípravnom konaní je vymedzený obsahom podania, ktorým obhajca vyzozumel policajta o tom, či sa chce zúčastniť na konkrétnom alebo na všetkých vyšetrovacích úkonoch.

Trestný poriadok ČR v súvislosti s upovedomovaním obhajcu o úkone upravuje ešte jednu procesnú situáciu nad rámec slovenskej právnej úpravy, kedy je policajt povinný upovedomiť obhajcu o zamýšľanom vyšetrovacom úkone, a to vtedy, pokiaľ vyšetrovací úkon spočíva vo výsluchu svedka, ktorý má právo odoprieť výpoveď. Z uvedeného vyplýva, že policajt je povinný včas upovedomiť obhajcu o výsluchu svedka, ktorý má právo odoprieť výpoveď aj vtedy, pokiaľ ho o to obhajca nepožiadala. Naša právna úprava účasti obhajcu na úkonoch vo vyšetrovaní, resp. skrátenom vyšetrovaní v Trestnom poriadku, takúto procesnú situáciu neobsahuje a explicitne neupravuje podmienky, kedy je policajt povinný upovedomiť obhajcu o výsluchu svedka aj v prípade, ak obhajca neoznámi svoj záujem o účasť na vyšetrovacích úkonoch. Uvedený nedostatok v našej právnej úprave umožňuje rozdielnú prax orgánov činných v trestnom konaní a súdov v tejto oblasti.

Ako už bolo uvedené, Trestný poriadok ČR upravuje podmienky, za ktorých policajt umožní obvinenému účasť na vyšetrovacom úkone výsluchu svedka konkrétne, a to za predpokladu, že ide o výsluch svedka, ktorý má právo odoprieť výpoveď. Náš Trestný poriadok v § 213 ods. 1 túto procesnú situáciu vymedzuje menej konkrétne a demonštratívny výpočet týchto procesných situácií vymedzuje ako situáciu, keď ide o výsluch svedka, pri ktorom je dôvodný predpoklad, že ho nebude možné vykonať pred súdom. Domnievam sa, že aj vzhľadom na ustálenú judikatúru slovenských súdov by bolo vhodné prevziať právnu úpravu v danej oblasti z Trestného poriadku ČR do nášho Trestného poriadku.

Najvyšší súd ČR v analyzovanom rozsudku konštatuje, že **vyšetrovacie úkony, ktoré sa uskutočnili bez účasti obhajcu a bez toho, aby obhajcu o úkone policajt upovedomil, sú za predpokladu, že nejde o výsluch svedka, ktorý má právo odoprieť výpoveď a bez toho, aby obhajca oznámil svoj záujem o účasť na úkone, vykonané v súlade s Trestným poriadkom**

11 K tomu pozri: Rozsudok NS ČR zo dňa 26. 7. 2000, sp. zn. 3 Tz 106/2000

12 K tomu pozri § 165 ods. 3 Trestného poriadku ČR: *Oznámí-li obhájce policejnímu orgánu, že se chce účastnit vyšetřovacího úkonu uvedeného v odstavci 2, nebo spočívá-li úkon ve výsluchu svědka, který má právo odopřít výpověď, je policejní orgán povinen včas obhájci sdělit, o jaký druh úkonu se jedná, dobu a místo jeho konání, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyzozumění obhájce nelze zajistit.*

13 K tomu pozri § 211 ods. 2 písm. a) a § 211 ods. 3 Trestného poriadku ČR:

Protokol o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka se přečte také tehdy, byl-li výslech proveden způsobem odpovídajícím ustanovení tohoto zákona a taková osoba zemřela nebo se stala nevěstnou, pro dlouhodobý pobyt v cizině nedosažitelnou, nebo onemocněla chorobou, která natrvalo nebo po dohlednou dobu znemožňuje její výslech. Protokol o dřívější výpovedi svedka se přečte také tehdy, byl-li výslech proveden způsobem odpovídajícím ustanovením tohoto zákona a svědek v hlavním líčení bez oprávnění odepřel vypovídat nebo se v podstatných bodech odchyluje od své dřívější výpovedi a obhájce nebo obviněný měl možnost se tohoto dřívějšího výsledku zúčastnit a klást vyslychanému otázky, bylo-li zjištěno, že taková osoba byla předmětem násilí, zastrasování, podplácení či příslibů jiných výhod a tak vedena k tomu, aby nevypovídala nebo vypovídala křivě, nebo byl-li obsah výpovedi ovlivněn průběhem výslechu v hlavním líčení, zejména v důsledku chování obžalovaného nebo přítomné veřejnosti.

a žiadne ustanovenie nebráni použiteľnosti takto získaného dôkazu pred súdom. Najvyšší súd ČR dokonca skonštatoval, že procesnej použiteľnosti a zákonnosti takto získaného dôkazu nebráni ani tá skutočnosť, že ide o prípady povinnej obhajoby a svoje stanovisko v rozhodnutí vykladá aj v kontexte ustanovení Európskeho dohovoru a judikatúry ESĽP. Konštatuje, že **povinnosť policajta upovedomiť obhajcu o mieste a čase konania výsluchu svedka, pokiaľ obhajca o to nepožiadá, a to ani v prípade povinnej obhajoby, všeobecne nevyplýva ani z článku 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru.** Uvedená konštatácia nič nemení na aplikácii všeobecného pravidla plynúceho z rozhodovacej činnosti ESĽP, podľa ktorého, pokiaľ ide o svedka, ktorého výpoveď je jediným alebo rozhodujúcim dôkazom v trestnom konaní, musí mať obvinený resp. jeho obhajca aspoň raz počas konania možnosť konfrontovať jeho výpoveď. V danom prípade NS ČR konštatuje, že pokiaľ bol v prípravnom konaní vypočutý svedok, ktorého výpoveď je jediným usvedčujúcim dôkazom bez toho, aby bol pri výsluchu prítomný obvinený, resp. obhajca a bez toho, aby bol o tomto výsluchu upovedomený obvinený, resp. obhajca, je otázne, či je možné v konaní pred súdom čítať zápisnicu o jeho výsluchu z prípravného konania, s ohľadom na zásadu vyplývajúcu z článku 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru. Najvyšší súd ČR v závere svojho rozhodnutia zhodnotil, že v prípadoch, v ktorých už v prípravnom konaní je zrejmé, že v dobe konania hlavného pojednávania bude osobný výsluch svedka ohrozený z dôvodov uvedených v § 211 ods. 2 písm. a) a § 211 ods. 3 Trestného poriadku ČR,¹³ je nutné, aby vyšetrovateľ umožnil účasť obhajcu na tomto výsluchu a to aj tým, že ho o tomto úkone vyrozumie bez toho, aby ho o to obhajca predtým požiadal. V prípadoch, kedy z okolností stojacich na strane svedka nevyplýva hrozba budúceho problému so zaistením jeho osobného výsluchu v konaní pred súdom, nie je potrebné ani s ohľadom na článok 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru nahrádzať pasivitou obhajcu tým, že ho policajti vyrozumie o výsluchu tohto svedka.

Prípustnosť dôkazu a jeho použiteľnosť pri konečnom rozhodnutí

Na účely komplexnej analýzy citovaných rozhodnutí a komparáciu právnej argumentácie, najmä s ohľadom na judikát Trestnoprávneho kolégia Krajského súdu v Žiline č. Jtk 7/2009, **som presvedčená, že je potrebné rozlišovať medzi prípustnosťou, resp. neprípustnosťou dôkazov (v tomto kontexte možnosťou súdu prečítať zápisnice o výpovedi svedka z prípravného konania podľa § 263 Trestného poriadku) od miery, v akej môže súd pri konečnom rozhodnutí prihliadať na takto „pripustený“ dôkaz čítaním zápisnice o výpovedi svedka z prípravného konania, ktorý bol vykonaný bez toho, aby bol o ňom upovedomený obvinený, obhajca a bez ich prítomnosti na úkone.** Základným rozdielom medzi načrtnutými procesnými úkonmi súdu v rámci trestného konania je časové hľadisko, kedy súd rozhoduje o tom, či pripustí alebo nepripustí daný dôkaz čítaním zápisnice z výsluchu svedka z prípravného konania a časové hľadisko, či bude na dôkaz, získaný prečítaním zápisnice o výsluchu svedka uskutočneného v prípravnom konaní, prihliadať vo finálnom štádiu rozhodovania o samotnej otázke viny. Krajský súd Žilina v odôvodnení citovaného rozhodnutia konštatuje, že dôkaz získaný výsluchom svedka, ktorý má právo odoprieť vypovedať podľa § 130 Trestného poriadku, o ktorom nebol obvinený, resp. obhajca riadne upovedomený, aj keď obhajca neoznámil, že sa chce zúčastniť na vyšetrovacích úkonoch podľa § 213 ods. 3 Trestného poriadku, **je nezákonne vykonaný dôkaz od počiatku a súd teda naň nemôže prihliadať.** Tento názor Krajského súdu Žilina je však potrebné hodnotiť kriticky s ohľadom na jeho význam pre získavanie dôkazov v prípravnom konaní.

Krajský súd Žilina v judikáte č. Jtk 7/2009 nerozlišuje na účely hodnotenia zákonnosti dôkazov medzi časovým horizontom, kedy súd rozhoduje o tom, či na hlavnom pojednávaní pripustí vykonať dôkaz čítaním zápisnice o výpovedi svedka z prípravného konania v zmysle § 263 Trestného poriadku a časovým úsekom, kedy rozhoduje o vine na základe vykonaných dôkazov, ktoré má k dispozícii, pričom až v tomto štádiu je možné urobiť záver o zákonnosti takto pripusteného dôkazu čítaním zápisnice o výpovedi svedka z prípravného konania vzhľadom na početnosť a váhu iných usvedčujúcich dôkazov, ktoré boli vykonané kontradiktórne. Podotýkam, že nutnosť „váženia usvedčujúcej miery“ akéhokoľvek nekontradiktórne vykonaného dôkazu

nevyplýva zo žiadnych zákonných ustanovení slovenského právneho poriadku, ale z rozhodovacej činnosti ESĽP v rámci aplikácie článku 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru. Podľa ustálenej judikatúry ESĽP trestné odsúdenie akejkoľvek osoby na základe výpovede svedka/svedkov, ktorých obvinený nemal možnosť vypočúvať alebo dať vypočúvať porušuje článok 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru, **ale len vtedy, ak ide o jediný alebo rozhodujúci dôkaz**.¹⁴

Domnievam sa, že právny názor Krajského súdu Žilina vyslovený v judikáte č. Jtk 7/2009, ktorým súd prejedukuje *ab initio* nezákonnosť dôkazu v prípade, ak ide o dôkaz získaný výsluchom svedka, ktorý má právo odoprieť vypovedať podľa § 130 Trestného poriadku, o ktorom nebol obvinený, resp. obhajca riadne upovedomený, aj keď neoznámil, že sa chce zúčastniť na vyšetrovacích úkonoch podľa § 213 ods. 3 Trestného poriadku, presahuje rámec ustanovení nášho Trestného poriadku, nakoľko ide o výklad práva obvineného na obhajobu, ktorý z § 213 ods. 1, ods. 3 a § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku nevyplýva.

Pre zodpovedanie otázky zákonnosti dôkazu získaného výsluchom svedka, ktorý má právo odoprieť vypovedať podľa § 130 Trestného poriadku, na účely pripustenia jeho čítania v konaní pred súdom je potrebné analyzovať súvisiace ustanovenia § 263 ods. 3 písm. a) a 263 ods. 4 Trestného poriadku. Predmetné ustanovenia upravujú situáciu možnosti čítania zápisnice o výpovedi svedka z prípravného konania v prípade, že svedok z nejakého dôvodu nevypovedá na hlavnom pojednávaní.

Ustanovenie § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku¹⁵ upravuje vykonanie dôkazu čítaním zápisnice o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka za predpokladu, že výsluch bol vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam Trestného poriadku a ide o osobu, ktorá zomrela, stala sa nezvestnou, pre dlhodobý pobyt v cudzine alebo na neznámom mieste nedosiahnuteľnou, ochorela na chorobu, ktorá natrvalo alebo na dlhší čas znemožňuje jej výsluch a osobu, ktorá sa ani na opätovné predvolanie súdu k výsluchu bez dôvodného ospravedlnenia nedostaví a jej predvedenie bolo neúspešné. Ustanovenie § 263 ods. 3 písm. a), veta za bodkočiarkou Trestného poriadku explicitným spôsobom vyjadruje ďalšiu osobitnú podmienku, ktorá musí byť splnená na to, aby bolo možné v konaní pred súdom čítať zápisnicu o výpovedi z prípravného konania, a to pri osobitnej kategórii svedkov. Za predpokladu, že sa má v konaní pred súdom čítať zápisnica o výpovedi svedka z prípravného konania, u ktorého bol dôvodný predpoklad, že na hlavnom pojednávaní ho nebude možné vypočuť, zákon požaduje, aby bol o tomto úkone upovedomený obvinený a ak má obhajcu, jeho obhajca.

Je zřejmé, že časť vety za bodkočiarkou § 213 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku sa vzťahuje len na svedkov spĺňajúcich kritériá uvedené v tomto ustanovení, konkrétne ide o svedkov:

- zomrelých,
- nezvestných,
- pre dlhodobý pobyt v cudzine alebo na neznámom mieste nedosiahnuteľných,
- trpiacich na chorobu, ktorá natrvalo alebo na dlhší čas znemožňuje ich výsluch, alebo
- takých, ktorí sa ani na opätovné predvolanie súdu k výsluchu nedostavia bez dôvodného ospravedlnenia a ich predvedenie bolo neúspešné.

Ak teda existuje dôvodný predpoklad, že svedka nebude možné na súde vypočuť pre jeden z dôvodov uvedených v § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku, je v prípravnom konaní policajt povinný o ich výsluchu upovedomiť obvineného alebo jeho obhajcu. Ak policajt takto nepostupuje, zápisnicu z neho nebude možné čítať v konaní pred súdom podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku. Podľa môjho názoru však nič nebráni prečítaniu takejto zápisnice so súhlasom prokurátora a obžalovaného podľa § 263 ods. 1 Trestného poriadku. Z hľadiska taktiky obhajoby bude teda na obhajcovi, aby v opísanej procesnej situácii nedal súhlas na čítanie zápisnice o výsluchu svedka, ktorý jeho klienta usvedčuje.

Povahu samostatného ustanovenia, ktoré upravuje podmienky čítania zápisnice o výpovedi svedka z prípravného konania pri svedkoch, ktorí v konaní pred súdom využili svoje právo na odopretie výpovede podľa § 130 Trestného poriadku, má ustanovenie § 263 ods. 4 Trestného poriadku.¹⁶ Odsek 4 § 263 Trestného poriadku explicitne (a podľa môjho názoru aj taxatívne) vyjadruje podmienky vzťahujúce sa k výsluchu z prípravného konania, ktoré musia byť splnené na to, aby bolo možné čítať zápisnicu o výpovedi svedkov, ktorí na hlavnom pojednávaní využili svoje právo odoprieť výpoveď podľa § 130 Trestného poriadku. Tieto podmienky je možné sumarizovať nasledovne:

14 K tomu pozri napríklad:

Rozhodnutie ESĽP zo dňa 26. 4. 1991 *Asch proti Rakúsku* (č. sťažnosti 12398/86);
Rozhodnutie ESĽP zo dňa 7. 8. 1996 *Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku* (č. sťažnosti 19874/92);
Rozhodnutie ESĽP zo dňa 27. 1. 2007 *Mika proti Švédsku* (č. sťažnosti 31243/06) ...*the rights of the defence are restricted to an extent that is incompatible with the requirements of the Article 6 if the conviction is based solely, or in decisive manner, on the depositions of a witness whom the accused has had no opportunity to examine or to have examined either during the investigation or at the trial.*

15 K tomu pozri § 263

ods. 3 písm. a) Trestného poriadku:
Zápisnica o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka sa môže prečítať aj vtedy, ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona a taká osoba zomrela alebo sa stala nezvestnou, pre dlhodobý pobyt v cudzine alebo na neznámom mieste nedosiahnuteľnou, alebo ochorela na chorobu, ktorá natrvalo alebo na dlhší čas znemožňuje jej výsluch alebo ak sa taká osoba ani na opätovné predvolanie súdu k výsluchu bez dôvodného ospravedlnenia nedostaví a jej predvedenie bolo neúspešné; ak ide o výpoveď svedka, u ktorého bol v čase jeho výpovede v prípravnom konaní, ktorá sa má prečítať, dôvodný predpoklad, že na hlavnom pojednávaní ho nebude možné vypočuť, možno jeho výpoveď prečít-

tať len vtedy, ak bol o úkone riadne upovedomený obvinený, a ak má obhajcu, jeho obhajca.

16 K tomu pozri § 263 ods. 4 Trestného poriadku: *Zápisnicu o výpovedi svedka, ktorý na hlavnom pojednávaní využil svoje právo odoprieť výpoveď podľa § 130, možno prečítať len za predpokladu, že bol pred výsluchom, ktorého sa zápisnica týka, o svojom práve odoprieť výpoveď riadne poučený a výslovne vyhlásil, že toto právo nevyužíva, ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona.*

- zákonné poučenie o práve odoprieť výpoveď pred výsluchom v prípravnom konaní,
- výslovné vyhlásenie svedka, že svoje právo nevyužíva,
- vykonanie výsluchu v prípravnom konaní zákonným spôsobom.

Mám za to, že vzhľadom na systematickú konštrukciu (aj keď nie veľmi vhodnú), § 263 Trestného poriadku, odsek 4 predstavuje samostatné ustanovenie, pričom z neho nevyplýva žiaden úmysel zákonodarcu posudzovať splnenie podmienok na čítanie zápisnice o výpovedi svedka na hlavnom pojednávaní kumulatívne spolu s odsekom 3 § 263 Trestného poriadku. Zákonodarca jasne vymedzuje v odseku 4 § 263 Trestného poriadku podmienky, ktoré musia byť splnené, ak sa má v konaní pred súdom čítať zápisnica o výpovedi svedka, ktorý na hlavnom pojednávaní odoprel vypovedať podľa § 130 Trestného poriadku, pričom na tomto mieste neupravuje podmienku upovedomenia obvineného, resp. jeho obhajcu o tomto výsluchu, ako je tomu v ustanovení § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku.

Aplikácia princípov prípustnosti a použiteľnosti dôkazu pre rozhodnutie o vine

V praxi sa najčastejšie stretávame s výsluchom svedka, ktorý má vo vzťahu k obvinenému právo odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 1 Trestného poriadku v prípadoch domáceho násillia (odopretie výpovede z dôvodu príbuzenského pomeru k obvinenému). Pre praktickú ilustráciu použijem hypotetický príklad z praxe.

Sestra podá trestné oznámenie na svojho brata pre trestný čin ublíženia na zdraví, pretože fyzicky napadol ich matku. Obvinený brat je stíhaný väzobne, má ustanoveného obhajcu. Tento v rámci prípravného konania v zmysle § 213 ods. 3 Trestného poriadku neoznámil policajtom, že sa chce zúčastniť vyšetrovacích úkonov v prípravnom konaní. Príslušný policajt vypočuje sestru ako svedka bez toho, aby o výsluchu upovedomil obvineného a jeho obhajcu, ako aj bez ich prítomnosti. Sestra vo svojej výpovedi pred policajtom v prípravnom konaní usvedčuje svojho brata zo spáchania trestného činu, pre ktorý je proti nemu vedené trestné stíhanie. Matka obvineného, ktorá bola vypočúvaná ako svedkyňa poškodená však v prípravnom konaní využila svoje právo v zmysle § 130 ods. 1 Trestného poriadku a odmietla vypovedať. V konaní pred súdom aj sestra obvineného, ktorá bola vypočúvaná ako prvý svedok využije svoje právo odoprieť výpoveď s poukazom na ustanovenie § 130 ods. 1 Trestného poriadku. V tomto momente nastáva otázka ako hodnotiť takto vzniknutú procesnú situáciu zo strany súdu v súvislosti so zákonnosťou dôkazu – výpovede sestry obvineného z prípravného konania a možnosť čítania zápisnice o jej výpovedi z prípravného konania. Mám za to, že s poukazom najmä na ustanovenie § 213 Trestného poriadku, ide o zákonne vykonaný dôkaz a nemožno sa v danom prípade a v danom štádiu obmedziť na konštatovanie jeho nezákonnosti. Taktiež mám za to, že v prípade, ak boli v danej veci splnené podmienky uvedené v § 263 ods. 4 Trestného poriadku (najmä riadne poučenie svedka a jeho výslovné vyhlásenie o nevyužití jeho práva nevypovedať), je možné v konaní pred súdom prečítať zápisnicu o výpovedi sestry obvineného ako svedka v prípravnom konaní.

Matka obvineného takisto zotrvá na odopretí svedeckej výpovede aj v konaní pred súdom. Ohľadom záverečného hodnotenia dôkazu čítaním zápisnice o výpovedi sestry obvineného z prípravného konania pri posudzovaní viny odkazujem na už citovanú judikatúru EŠLP, v zmysle ktorej odsúdením obvineného založenom výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovediach svedka alebo svedkov, ktorých obvinený nemal možnosť vypočúvať alebo dať vypočúvať, či už v prípravnom alebo súdnom konaní, dochádza k porušeniu práva obvineného na obhajobu v takom v rozsahu, ktorý je nezlučiteľný s požiadavkami článku 6 Európskeho dohovoru. V prípade, ak súd **po vykonaní všetkých dôkazov** zistí, že čítanie zápisnice o výpovedi sestry obvineného z prípravného konania je **výlučným alebo rozhodujúcim** dôkazom pre usvedčenie obžalovaného, nemôže naň pri posudzovaní viny obžalovaného prihliadať.

Problém však spočíva v tom, že v momente, keď súd rozhoduje o prečítaní výpovede sestry obvineného z prípravného konania, nemôže vedieť, aký postoj k výpovedi na súde zaujme matka obvineného. Ak by sa táto rozhodla pred súdom proti svojmu synovi vypovedať, výpoveď sestry z prípravného konania by nebola jediným alebo rozhodujúcim dôkazom. V takom prípade by vzatie

do úvahy výpovede sestry obvineného z prípravného konania nebránil ani aspekt práva na obhajobu podľa článku 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru. Podotýkam, že súd takisto do momentu skončenia dokazovania na hlavnom pojednávaní nemôže vedieť, či sa neobjaví iný usvedčujúci dôkaz, napr. svedok, ktorý vôbec nebol v prípravnom konaní známy. Súd teda môže „usvedčujúcu váhu“ výpovede sestry z prípravného konania posúdiť až v momente skončenia dokazovania.

Záver

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti mám za to, že právny názor Krajského súdu Žilina vyjadrený v judikáte č. Jtk. 7/2009, konštatujúci *ab initio* nezákonnosť dôkazu získaného výpoveďou svedka v prípravnom konaní, ktorý má právo odoprieť výpoveď podľa § 130 Trestného poriadku, v prípade, že obhajca neoznámí svoj záujem o účasť na vyšetrovacích úkonoch, je nesprávny a nemá zákonnú oporu v našom Trestnom poriadku. Myslím si, že s poukazom na konštantnú judikatúru ESĽP je právna úprava podmienok účasti obhajcu na vyšetrovacích úkonoch v našom Trestnom poriadku nedostatočná.

Považujem za vhodné inšpirovať sa právnou úpravou v Trestnom poriadku ČR a jasne a explicitne aj v našom Trestnom poriadku vymedziť, kedy má obvinený a jeho obhajca právo zúčastniť sa na výsluchu svedka v prípravnom konaní, najmä vtedy, keď ide o výsluch svedka, ktorý má právo odoprieť vypovedať, pretože ide o jednu z najčastejšie sa vyskytujúcich procesných situácií, kedy nie je možné zabezpečiť výsluch svedka v konaní pred súdom. Český zákonodarca, na rozdiel od zákonodarcu v Slovenskej republike, vo svojom Trestnom poriadku napríklad neupravuje procesné situácie, keď je svedok v rámci prípravného konania nevyliciteľne chorý a v konaní pred súdom už zomrel a podobne. Tieto situácie však v porovnaní so svedkami, ktorí majú právo odoprieť výpoveď nastáva neporovnateľne sporadickejšie. V tomto zmysle je česká právna úprava účinnejšia v predchádzaní problémom v súvislosti s použiteľnosťou vykonaných dôkazov pri rozhodnutí o vine z pohľadu článku 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru.

Chcem poukázať aj na neprepojenie § 263 ods. 3 písm. a) a § 213 ods. 3 Trestného poriadku. Ustanovenie § 263 ods. 3 písm. a), veta za bodkočiarkou Trestného poriadku upravuje kategóriu svedka, pri ktorom je dôvodný predpoklad, že na hlavnom pojednávaní ho nebude možné vypočuť a v takom prípade súd pri čítaní zápisnice z jeho výsluchu vyžaduje splnenie podmienky riadneho upovedomenia obvineného, resp. obhajcu o tomto úkone zo strany policajta. Ustanovenie § 213 ods. 3 Trestného poriadku pri úprave povinnosti policajta upovedomiť obhajcu o zamýšľanom úkone nepozná kategóriu svedkov uvedených v § 263 ods. 3 písm. a), veta za bodkočiarkou Trestného poriadku, čo spôsobuje ich vzájomný nesúlad a aplikačné problémy v praxi.

V súvislosti s výkonom obhajoby poukazujem na hypotetickú situáciu, kedy zvolený obhajca je pri výkone obhajoby aktívny a oznámí policajtovi, že má záujem zúčastniť sa na vyšetrovacích úkonoch v prípravnom konaní a na druhej strane ustanovený obhajca (v prípade, že obvinený je napríklad vo väzbe a nemôže svoje práva vykonávať) je pri výkone obhajoby pasívny a neoznámí policajtovi, že má záujem zúčastniť sa na vyšetrovacích úkonoch v prípravnom konaní. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ani v tomto prípade nevyplýva orgánom činným v trestnom konaní povinnosť nahrádzať prípadnú pasivitu ustanoveného obhajcu, ktorou môže dôjsť k následnému porušeniu práva obvineného na obhajobu. Z uvedeného však vyvstáva legitímna otázka, kto v danom prípade nesie zodpovednosť za takúto pasivitu obhajcu?

Pre advokátov vykonávajúcich obhajobu obvinených v trestnom konaní je dôležité si naznačené súvislosti uvedomovať a zaoberať sa nimi. Otázky prípustnosti dôkazu, resp. jeho použiteľnosti pre uznanie viny obvineného sú neraz v trestnom procese pre klienta kľúčové a taktika obhajoby môže byť pre samotný výsledok trestného procesu rozhodujúca. ■

Zoznam použitých prameňov

Právne predpisy

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo 4. 11. 1950
v znení protokolu č. 14.

Zákon č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov Trestný poriadok.

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestnom řízení soudním.

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov Ústava Slovenskej republiky.

Ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd.

Odborná knižná literatúra

Repík B.: *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: ORAC, 2002.

Summers S. J.: *Fair Trails – The European Criminal Procedural Tradition and The European Court of Human Rights*. Oxford: HART PUBLISHING, 2007.

Trechsel S. – Summers S.: *Human Rights in Criminal Proceedings*.

Oxford: Oxford University Press, 2006.

Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach

Asch proti Rakúsku (č. sťažnosti 12398/86)

Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku (č. sťažnosti 19874/92)

Isgro proti Taliansku (č. sťažnosti 11339/85)

Kamasinski proti Rakúsku (č. sťažnosti 9783/82)

Kostovski proti Holandsku (č. sťažnosti 11454/85)

Mika proti Švédsku (č. sťažnosti 31243/06)

Unterpertinger proti Rakúsku (č. sťažnosti 9120/80)

Rozhodnutia slovenských súdov

Judikát Trestnoprávneho kolégia Krajského súdu v Žiline č. Jtk 7/09.

Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 26. 7. 2000, sp. zn. 3 Tz 106/2000.

RESUMÉ

Aplikačné problémy účasti obhajcu na vyšetrovacích úkonoch

Príspevok autorka zamerala na aktuálne aplikačné problémy prameniace z právnej úpravy účasti obhajcu na vyšetrovacích úkonoch z pohľadu vybranej judikatúry slovenských súdov, Najvyššieho súdu Českej republiky a v kontexte ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Autorka poukazuje na nedostatočnú slovenskú právnu úpravu v oblasti úpravy účasti obhajcu na vyšetrovacom úkone a jeho upovedomenia policajtom, ako aj úpravy podmienok čítania zápisnice o výpovedi svedka z prípravného konania na hlavnom pojednávaní a použiteľnosti dôkazu pre meritórne rozhodnutie súdu. Autorka príspevok zamerala na aplikačné otázky súvisiace s obligatornosťou, resp. fakultatívnosťou upovedomenia obhajcu o vyšetrovacom úkone zo strany policajta a s tým spojenými praktickými dôsledkami pre vedenie obhajoby advokátom z pohľadu zákonnosti, procesnej použiteľnosti a hodnoty dôkazu.

SUMMARY

Practical problems concerning the participation of the defence counsel at investigation acts

The author focused the contribution on the actual practical problems resulting from the legislation rules on participation of the defence counsel at investigation acts from the perspective of the chosen case law of the Slovak courts, the Supreme Court of the Czech Republic in the context of constant jurisprudence of the European Court of Human Rights.

The author points to the shortcomings in Slovak legislation in matters concerning the participation of the defence counsel at investigation acts, the notification of counsel by the police about

an investigation act and the conditions under which it is possible to read out the statement from the pre-trial stage at the mail trail before the court and the procedural applicability of evidence for the substantive court's decision.

The author focused the contribution on the application issues concerning obligation or option of notification of the counsel by the police about an investigation act and the associated practical implications for the line of defense by the lawyers in terms of legality, procedural applicability and the value of evidence.

ZUSAMENFASSUNG

Rechtsgebrauchsprobleme bei der Teilnahme des Verteidigers an den Ermittlungshandlungen

Die Autorin hat sich in ihrem Beitrag auf aktuelle Gebrauchsprobleme konzentriert, die sich aus der Rechtsregelung der Beteiligung des Verteidigers an den Ermittlungshandlungen vom Sichtpunkt der gewählten Rechtssprechung der slowakischen Gerichte, des Obersten Gerichtes der Tschechischen Republik und im Kontext mit der konventionellen Rechtssprechung des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte, ergeben. Die Autorin deutet auf die unvollkommene slowakische Rechtsregelung der Teilnahme des Verteidigers an einer Ermittlungshandlung und der Verständigung des Verteidigers durch den Polizeibeamten sowie auf die Regelung der Bedingungen für die Verlesung der im Ermittlungsverfahren vorgenommenen Zeugenvernehmung in der Hauptverhandlung und auf die Anwendbarkeit des Beweises für eine meritorische Entscheidung des Gerichtes, hin. Die Autorin hat den Beitrag den Fragen der Anwendung in Zusammenhang mit der obligatorischen bzw. fakultativen Verständigung des Verteidigers von einer Ermittlungshandlung durch den Polizeibeamten und den damit verbundenen praktischen Auswirkungen für die Führung der Verteidigung vom Rechtsanwalt vom Sichtpunkt der Gesetzmäßigkeit, der Anwendbarkeit im Prozess und der Beweiskraft, gewidmet.

Počítačový údaj – zdroj dokazovania

JUDr. Jitka Hasíková

V súčasnosti počítač a jeho vybavenie predstavuje pre každého podnikateľa, ale aj aktívneho advokáta už nenahraditeľný pracovný nástroj. Jeho odňatie alebo zásah do programového vybavenia a dát môže predstavovať vážny problém. Práve z tohto dôvodu som venovala pozornosť ustanoveniam Trestného poriadku, ktoré stanovujú správny postup orgánov činných v trestnom konaní pri realizácii inštitútu vydania veci, uchovania počítačových údajov, odňatia veci alebo počítačových údajov. Tieto inštitúty som zvolila zámerne, s cieľom poukázania na ich odlišnosti a iné predpoklady pre ich aplikáciu.

Objasňovanie trestnej činnosti je často spájané s najrôznejšími zdrojmi preukazovaných informácií a podnetov. V súvislosti s technickou zručnosťou mnohých osôb sa podnety a informácie uchovávajú v počítačoch. Vytvárajú v nich cenné náleziská informácií, ktoré je možné odhaliť len sprístupnením a otvorením jednotlivých databáz. Nie je preto vylúčené, aby sa dôkaz potrebný na objasnenie trestnej činnosti získal prostredníctvom vydania počítačových údajov.

Čo je počítačový údaj

Akékoľvek informácie spracovávané vo výpočtových systémoch alebo programoch označujeme ako údaje. Každá správa, oznam, pokyn zachytený na určitom médiu využívanom prostredníctvom počítača alebo v pamäti počítača predstavuje údaj bez ohľadu na to, či má pre nás nejakú informačnú hodnotu alebo nie.

Údaj, ktorý prináša nové poznatky a objasňuje nepoznané alebo neznáme má informačnú hodnotu. Z tohto pohľadu je potom možné konštatovať, že nie každý údaj má informačnú hodnotu, ale každá informácia ako nositeľ nového poznatku predstavuje údaj.

Definíciu počítačového údajja nájdeme v čl. 1 písm. b) Dohovoru Rady Európy o počítačovej kriminalite (ďalej len „dohovor“). Táto definícia uvádza, že ide o: „akékoľvek znázornenie faktov, informácií alebo pojmov vo forme, ktorá je vhodná na spracovanie v počítačovom systéme, vrátane programu umožňujúceho nariadení výkon nejakej funkcie počítačovým systémom“.

Čo je prevádzkový údaj

Prevádzkový údaj je každý údaj, ktorý slúži na prevádzku počítača. V tomto zmysle ide napríklad o prihlasovacie heslo, ktoré predstavuje prevádzkový údaj, na základe ktorého počítač povolí alebo zamietne prístup. Rovnako pri uložení súboru, zadáme počítaču pokyn, aby uložil súbor a zároveň musíme určiť miesto kam ho má uložiť. Určenie miesta uloženia súboru predstavuje prevádzkový údaj.

JUDr. Jitka Hasíková

je absolventka Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (1984). V súčasnosti

pôsobí ako advokátka.

Je autorkou niekoľkých článkov zameraných na problematiku trestného práva, ktoré boli uverejnené v časopise *Justičná revue*.

Čl. 1 písm. d) Dohovoru Rady Európy o počítačovej kriminalite vymedzuje prevádzkový údaj ako: „akékoľvek počítačové dáta, ktoré súvisia s komunikáciou prostredníctvom počítačového systému, generované počítačovým systémom, ktorý tvoril súčasť reťazca komunikácie, s uvedením pôvodu, cieľa, trasy, času, dátumu, objemu, trvania komunikácie alebo typu základnej služby“.

Z uvedeného pojmového vymedzenia je zrejmé, že počítačový údaj a prevádzkový údaj predstavujú iné obsahové kategórie. Počítačový údaj subsumuje pod seba aj prevádzkový údaj, ale prevádzkový údaj je obmedzený len na údaj alebo údaje týkajúce sa komunikácie s počítačom. V tomto zmysle je potrebné skúmať príkaz na uchovanie a vydanie počítačových údajov a vyhodnotiť jeho zákonnosť.

Príkaz na Uchovanie a vydanie počítačových údajov

Podľa ustanovení Trestného poriadku príkaz na Uchovanie a vydanie počítačových údajov musí vydať predseda senátu a pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor. Príkaz je možné vydať len na uchovanie a vydanie počítačových údajov, ktoré majú slúžiť na objasnenie skutočností závažných pre trestné konanie. To znamená, že musí ísť o údaje, ktoré s objasňovanou trestnou činnosťou priamo alebo nepriamo súvisia a majú smerovať k jej objasneniu, musí ísť o údaje relevantné k vyšetrovaniu. Iné počítačové údaje orgány činné v trestnom konaní (ďalej OČTK) nie sú oprávnené žiadať a osoba, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa tieto nachádzajú ich nemá prečo vydať.

Príkaz na uchovanie a vydanie počítačových údajov je možné vydať len na uchovanie dát, ktoré už existujú, boli vytvorené a sú uchovávané. To znamená, že predmetný príkaz nemôže byť vydaný a následne použitý na zhromažďovanie počítačových dát v prítomnom čase, ktoré ešte nie sú zachytené ako počítačový údaj, alebo dát, ktoré sú len prenášané elektronickou poštou, telekomunikačnou linkou a to bez ohľadu na to, či ide o dátové alebo hlasové služby. Rovnako nemožno tento inštitút použiť ani na elektronický prenos iných správ (mailový, SMS, MMS). Pre danú situáciu je potrebné aplikovať jeden z inštitútov zabezpečovania informácií, ktorým je inštitút „Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky“ vymedzený v § 115 Trestného poriadku.

Obsahom príkazu je, aby dotknutá osoba alebo osoby:

- a) také údaje uchovali a udržiavali v celistvosti, so stanovením času počas ktorého bude uchovávanie údajov vykonávané. (Tento čas môže byť stanovený až na 90 dní, a ak je potrebné ich opätovné uchovanie, musí byť vydaný nový príkaz).
- b) umožnili vyhotovenie a ponechanie si kópie takých údajov,
- c) znemožnili prístup k takým údajom, so stanovením času počas ktorého bude zabezpečenie znemožnenia prístupu. (Tento čas môže byť stanovený až na 90 dní, a ak je potrebné zabezpečiť ich opätovné znemožnenie prístupu, musí byť vydaný nový príkaz).
- d) také údaje odstránili z počítačového systému,
- e) také údaje vydali na účely trestného konania.

Príkaz musí byť odôvodnený, a to aj skutkovými okolnosťami. Bez uvedenia konkrétnych relevantných skutočností je vydané rozhodnutie nepreskúmateľné a arbitrárne. Podľa rozhodnutia ústavného súdu (III. ÚS 68/2010) citujem: „*obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právo účastníka konania ako aj iného zainteresovaného subjektu, na rozhodnutie, ktorého dôvody sú zjavné a zreteľné.*“ Podľa názoru ústavného súdu vyjadreného v citovanom rozhodnutí citujem: „*dostatočné odôvodnenie rozhodnutia je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nebude arbitrárny (I. ÚS 117/07). Preskúmateľnosť dôvodnosti vydania príkazu podľa § 90 Trestného poriadku si vyžaduje relevantnú a dostatočne špecifickú argumentáciu, ktorá poskytuje vysvetlenie, akými skutočnosťami boli naplnené zákonom ustanovené podmienky na tento zásah....*“

Požiadavka náležitého odôvodnenia príkazu je o to naliehavejšia, že voči príkazu nie je možné podať opravný prostriedok.

Príkaz smeruje voči osobe, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa nachádzajú údaje, alebo smeruje voči poskytovateľovi takých služieb. Dotknutý subjekt je povinný predmetné údaje vydať predsedovi senátu alebo prokurátorovi, ktorý vydal príkaz, prípadne osobe uvedenej v príkaze. O vydaní veci sa vždy musí spísať zápisnica.

Rozdiel medzi povinnosťou vydať vec
podľa § 89 Trestného poriadku,
inštitútom uchovania a vydania počítačových údajov
podľa § 90 Trestného poriadku
a právom odňať vec podľa
§ 91 Trestného poriadku

Rozdiel medzi uvedenými inštitútmi je v intenzite a režime realizácie jednotlivých úkonov.

Povinnosť vydať vec

Pri aplikácii § 89 Trestného poriadku ide o úkon dobrovoľného vydania veci dôležitej pre trestné konanie, vyzvanou osobou, ktorá má vec pri sebe. Vyzvať na vydanie veci je oprávnený predseda senátu pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt. Dotknutá osoba nemusí byť vlastníkom veci, stačí, aby ju mala v držbe. V tomto ustanovení je zakotvená povinnosť vydať vec vo všeobecnom mysle slova z. Ide o rôzne listinné alebo vecné dôkazy. Veci, ktoré boli použité alebo určené na spáchanie trestného činu, získané trestným činom a podobne.

Len v prípade, že osoba takúto vec dobrovoľne nevydá, môže jej byť odňatá. Sankciou za neuposlušnosť príkazu na vydanie veci je jej odňatie, ale aj možnosť uloženia poriadkovej pokuty. Z uvedeného vyplýva, že postup ustanovený v § 91 Trestného poriadku prichádza do úvahy len vtedy, ak na vyzvanie dotknutá osoba nereagovala, vec dobrovoľne nevydala policajtovi, prokurátorovi alebo súdu a zároveň bola na možnosť odňatia veci upozornená. Podstatnou náležitosťou výzvy na vydanie veci je upozornenie, že ak dotknutá osoba nevyhoví výzve, môže jej byť vec odňatá a môžu voči nej byť uplatnené iné sankcie napríklad vo forme uloženia poriadkovej pokuty. Zákon iné náležitosti výzvy na vydanie veci neupravuje, dokonca pripúšťa, že výzva môže byť urobená aj ústne.

Úkon uchovania a vydania počítačových údajov

Úkon uchovania a vydania počítačových údajov je rovnako založený na ich dobrovoľnom vydaní. Taktiež sa realizuje na základe príkazu, ktorý musí vydať predseda senátu a pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor. Na rozdiel od predchádzajúceho príkazu, tento musí byť vždy vydaný písomne, musí byť odôvodnený aj skutkovými okolnosťami. Ďalší rozdiel je v tom, že príkaz na uchovanie a vydanie počítačových údajov nesmeruje voči veciam, ale smeruje k uchovaniu uložených počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov.

Novelou Trestného poriadku č. 262/2011 účinnou od 1. 9. 2011 bolo v súvislosti s inštitútom uchovania a vydania počítačových údajov zmenený § 90 ods. 2. Do uvedeného zákonného ustanovenia bolo zapracované časové obmedzenie, počas ktorého bude uchovávanie údajov vykonávané a na rozdiel od právnej úpravy platnej do 31. 8. 2011, sa vzťahuje len na príkaz podľa odseku 1 písm. a) alebo písm. c). Do 31. 8. 2011 platil § 90, ktorého odsek 2 stanovoval, že v príkaze podľa celého odseku 1 musí byť ustanovený čas, po ktorý bude uchovávanie údajov vykonávané.

Na rozdiel od veci, ktorú dotknutá osoba vydáva policajtovi, prokurátorovi alebo súdu, počítačové údaje je osoba, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa tieto nachádzajú povinná vydať tomu, kto vydal príkaz (predseda senátu alebo prokurátor) alebo osobe uvedenej v príkaze.

Odňatie veci

Odňatie veci prichádza do úvahy tak pri aplikácii inštitútu vydania veci ako aj pri realizácii úkonu uchovania a vydania počítačových údajov. Základný rozdiel je v spôsobe získania veci alebo počítačového údajá. Pokiaľ v prvých dvoch inštitútoch ide o ich dobrovoľné vydanie, pri odňatí veci dochádza k ich zmocneniu sa bez aktu dobrovoľnosti zo strany dotknutej osoby. Predpokladom na uplatnenie spomenutého inštitútu je existencia príkazu na odňatie veci a skutočnosť, že napriek výzve nedošlo k ich dobrovoľnému vydaniu. Príkaz na odňatie veci musí okrem všeobecných náležitostí obsahovať označenie skutku s jeho právnou kvalifikáciou a opis veci, ktorá sa má odňať.

Príkaz na odňatie veci vydáva predsedu senátu a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt. Policajt potrebuje na vydanie takého príkazu predchádzajúci súhlas prokurátora. Bez predchádzajúceho súhlasu môže policajt vydať príkaz len vtedy, ak predchádzajúci súhlas nemožno dosiahnuť a vec neznesie odklad.

Na vykonanie odňatia veci sa podľa možností priberie nezúčastnená osoba.

V súvislosti s voľbou zvoleného inštitútu vyslovil Ústavný súd SR právny názor v Náleze č. (III. ÚS 68/2010), podľa ktorého je potrebné citujem: „... zvoliť pri realizácii zásahu čo najmiernejší prostriedok, ktorý je súčasne spôsobilý zabezpečiť dosiahnutie sledovaného cieľa, napríklad uprednostniť úkon uchovania a vydania počítačových údajov pred inštitútom vydania, resp. odňatia veci. V opačnom prípade znamená neproporcionálny postup konajúceho orgánu porušenie garancií práva na súkromie a spravodlivého procesu“.

Zápisnica

Podľa § 58 ods. 1 Trestného poriadku sa o každom úkone trestného konania spíše zápisnica, spravidla pri úkone alebo bezprostredne po ňom. Ide o zastabilizovanie udalostí, trestného konania tak, aby bolo možné zdokumentované úkony v písomnej podobe založiť do spisu, prehodnotiť ich priebeh, aj zákonnosť. Súlad zápisnice so skutkovým stavom a požiadavkami zákona na podmienky jeho realizácia sa môžu stať významným podnetom na skúmanie zákonnosti trestného procesu.

Pokiaľ dotknutá osoba na základe predloženého príkazu vydáva počítačový údaj, je potrebné o tomto úkone spísať zápisnicu rovnako ako o každom inom úkone trestného konania.

Zápisnica o úkonoch podľa § 90 Trestného poriadku musí obsahovať aj dostatočne presný opis vydaných počítačových údajov, ktorý umožní určiť ich totožnosť. Osobe, ktorá počítačové údaje vydala, vyhotoví orgán, ktorý úkon vykonal, ihneď písomné potvrdenie o prevzatí počítačových údajov alebo rovnopis zápisnice. Zo zápisnice musí byť zrejmé, či osoba počítačové údaje dobrovoľne vydala alebo jej boli odňaté. Tomuto momentu je vhodné venovať pozornosť, pretože pokiaľ osoba vydáva počítačový údaj podľa § 90 Trestného poriadku, musí byť takto vyhotovená aj zápisnica. Zápisnica o vydaní veci je adekvátnou k úkonu, ktorý sa vykonáva podľa § 89 Trestného poriadku a zápisnica o odňatí veci súvisí s inštitútom realizovaným podľa § 91 Trestného poriadku. Pokiaľ obhajca pri výkone obhajoby zistí medzi týmito úkonmi nesúlad, získava zaujímavý priestor pre prácu s nezákonným dôkazom.

Pri zabezpečení dôkazu OČTK odobratím celého počítačového vybavenia je dobré mať na zreteli, že počítač ako zariadenie je vecou, na vydanie alebo odobratie ktorého musí byť vydaný príkaz na vydanie alebo odňatie veci. Programové vybavenie počítača a dáta obsahujú počítačové a prevádzkové údaje, ktoré sa môžu vydať len na základe príkazu vydaného podľa § 90 Trestného poriadku a následne pri dobrovoľnom nevydaní je možné ich odňať v súlade s § 91 Trestného poriadku.

Osoba, voči ktorej úkon smeruje má právo vyjadriť svoje námietky v zápisnici. Podľa rozhodnutia ústavného súdu (III. ÚS 68/2010) zo skutočnosti, že sťažovateľ neuvedie priamo do zápisnice námietku proti vykonaniu úkonu (zaistenie počítačového vybavenia), nemožno v žiadnom prípade vyvodíť jeho vedomý súhlas s vykonaním nelegálneho úkonu.

Počítačový údaj ako dôkaz trestného konania

Počítačový údaj sa môže stať zákonným dôkazom len vtedy, ak spĺňa podmienku autenticity, pôvodnosti, pravosti, hodnovernosti a bol získaný zákonným spôsobom.

Autenticita počítačového údajja

Vo všeobecnosti je autenticita vlastnosť, ktorá zaisťuje, že totožnosť subjektu alebo zdroja je taká, za akú je vydávaná. V našom kontexte to znamená, že autenticita počítačového údajja predstavuje jeho totožnosť s počítačovým údajom, ktorý bol vyhotovený, zaznamenaný a uchovaný. K tomu, aby sme mohli označiť počítačový údaj za autentický musíme vyriešiť otázku jeho pôvodnosti, pravosti a hodnovernosti.

Pôvodnosť

Pôvodnosť znamená, že počítačový údaj sa nachádza v stave, v akom sa nachádzal v rozhodujúcom období a nebolo doň zasiahnuté žiadnym spôsobom. Pri preukázaní zásahu do počítačového údajja, preukázaní jeho poškodenia, úpravy, zničenia hoci aj nepatrnej časti ide o nepôvodný dôkaz, ktorého ďalšie skúmanie a následné dôkazné využitie je bez právneho

významu. Pri zistení zásahu do počítačového údajia ide vždy o nepreskúmateľný dôkaz, pretože skúmaním nie je možné zistiť jeho pôvodný stav. Znalec pri výkone svojej znaleckej činnosti môže pracovať len s preskúmateľným dôkazom. Tento postulat tvorí základ jeho skúmania a samotnej znaleckej činnosti.

Pravosť

Pravosť počítačového údajia je potvrdená, ak bolo zistené, že doň nebolo zasiahnuté pred jeho skúmaním. Ing. Eduard Jenčo, MBA., znalec z odboru elektronika a kriminalistika na svojej internetovej stránke www.jenco.sk uvádza, citujem: „Pravosťou dôkazu rozumieme stav, že dôkaz nebol modifikovaný ešte pred tým ako došlo k jeho skúmaniu a že tento vznikol pôvodným procesom bez vedomého pričinenia niektorej zo strán konania na vzniku dôkazu. Nepravý dôkaz je ako dôkaz v trestnom konaní neprípustný. Je povinnosťou znalca zaoberať sa pravosťou dôkazu skôr ako na ňom začne vykonávať akékoľvek ďalšie znalecké skúmanie. Pri vzniku dôvodnej pochybnosti o pravosti dôkazu musí byť ďalšie skúmanie pozastavené až do doby kým nie je pochybnosť vyvrátená“.

Pri porovnaní charakteristiky pôvodnosti a pravosti počítačového údajia môže vzniknúť dojem, že ide o totožné kritéria. Rozdiel je síce na prvý pohľad nepatrný, ale vo svojej podstate významný. Spočíva v tom, že pri pôvodnosti znalec skúma originalitu počítačového údajia v čase jeho vzniku a aj po ňom. Pri skúmaní pravosti počítačového údajia znalec zisťuje, či do dôkazu nebolo zasiahnuté pred jeho skúmaním.

Hodnovernosť

Hodnovernosť dôkazu a zároveň aj počítačového údajia je potrebné posudzovať z viacerých pohľadov. Jedným z nich je legalita jeho získania. Tak ako bolo už vyššie uvedené za hodnoverný dôkaz môžeme považovať len taký dôkaz, ktorý bol získaný zákonom predpísaným spôsobom, dodržaním procesných postupov a príslušných ustanovení Trestného poriadku. Pokiaľ napríklad nosič s počítačovými údajmi odovzdá OČTK poškodený, ktorý tvrdí, že tieto údaje získal z počítača obvineného, v jeho neprítomnosti a konal tak preto, lebo má podozrenie zo spáchania trestného činu, nemôže ísť o hodnoverný dôkaz, pretože bol získaný nezákonným spôsobom. Navyše, v danom prípade môže ísť o osobu, ktorá má motív podsúvať OČTK účelové dôkazy smerujúce proti obvinenému. Aj napriek tomu, že podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku platí, že: „Právo obstarávať dôkazy majú aj strany,“ a toto právo strán je zvýraznené aj v § 2 ods. 11 Trestného poriadku tým, že priznáva stranám nimi navrhnutý dôkaz aj zabezpečí, pre vydanie alebo odňatie počítačových údajov platí špeciálna úprava, obsiahnutá v ust. § 90 a 91 Trestného poriadku, ktorú je potrebné bezpodmienečne dodržať. Porušením týchto ustanovení ide o nezákonný dôkaz, ktorý súd podľa § 2 ods. 12 nemôže hodnotiť, nakoľko práve uvedené ustanovenie ukladá súdu hodnotiť len zákonne získané dôkazy.

Pre dôkazné použitie počítačového údajia v trestnom konaní je nevyhnutné, aby bolo úplne vylúčené a bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že pri vydaní, odňatí alebo následnom skúmaní počítačového údajia nemohlo dôjsť k jeho zásahu zo strany tretieho subjektu.

Dôkazné bremeno pri preukazovaní autenticity, pravosti a hodnovernosti dôkazu

V trestnom konaní nesie dôkazné bremeno a tým aj zodpovednosť za zákonné vykonanie a predloženie dôkazov, o ktoré sa opiera obžaloba, prokurátor, ktorý je povinný dokázať, že produkovaný dôkaz v podobe počítačového údajia je autentický, pôvodný, pravý. Pokiaľ nie je táto skutočnosť jednoznačne preukázaná, platí právny predpoklad o neautenticite, nepôvodnosti a jeho nepravosti.

Postup orgánov činných v trestnom konaní pri zabezpečení počítačového údajia

Základným predpokladom pre správny postup zvolený OČTK je zabezpečenie správneho príkazu na vydanie veci (v prípade počítača) alebo príkazu na vydanie počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov. Pokiaľ dotknutá osoba neuposlúchne správne prednesenú výzvu

a nechce vydať počítač alebo počítačové údaje, je potrebné zabezpečiť príkaz na odňatie veci v prípade počítača alebo príkaz na odňatie počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov. Pri odnímaní veci alebo počítačových údajov by mala byť prizvaná nestranná osoba, ktorou nemôže byť príslušník polície, prokuratúry a podobne. Ak má dôjsť k odňatiu počítačových údajov je osoba, ktorá vydala príkaz alebo osoba označená v príkaze, oprávnená skopírovať si len tie údaje, na ktoré má vydaný príkaz. Určite nie je oprávnená skopírovať celé programové vybavenie počítača a všetky jeho dáta, pretože tým prekračuje rámec príkazu, ktorý bol vydaný.

Tak pri vydávaní veci alebo počítačových údajov ako aj pri ich odnímaní je podstatnou skutočnosťou zabezpečenie predmetného dôkazu pred neoprávnenou manipuláciou, zo strany tretích osôb.

Ochrana pred možným zásahom „zvonka“ je realizovaná podľa ústnej informácie získanej od znalca Ing. Eduarda Jenča *„...obvykle zapečatením dôkazu. Ide o postup, kedy sa všetky vstupy, výstupy a potenciálne otvorené alebo odňateľné časti dôkazu zalepia tak, aby v prípade zásahu do týchto častí bolo zjavné že bolo do nich zasiahnuté. Znalec alebo OČTK po preskúmaní dôkazu je povinný tento dôkaz opäť zapečatiť a vrátiť OČTK alebo inej príslušnej osobe tak, aby v prípade nutnosti opätovného alebo kontrolného skúmania dôkazu nevníkla pochybnosť o tom, že s dôkazom nebolo manipulované neautorizovaným spôsobom. Dôkaz musí zostať v takomto stave až do vrátenia dôkazu alebo do ukončenia trestného konania“.*

V tejto súvislosti sa podsúva otázka, ako postupovať v prípade, že vec (celé počítačové vybavenie) je odňatá bez zapečatenia, bez zalepenia všetkých otvorov, s umožneným prístupom nielen OČTK, ale aj akejkolvek inej osobe, ktorá sa náhodne môže dostať k predmetnému počítaču či už v priestoroch polície, na ceste k znalcovi alebo v priestoroch znalca. Odpoveď na takto položenú otázku nachádzame v predchádzajúcich častiach príspevku. Pokiaľ prokurátor ako nositeľ dôkazného bremena nepreukáže jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností, že k manipulácii nedošlo a najmä ani nemohlo dôjsť, platí predpoklad opaku. To znamená, že pokiaľ znalec na znalecké skúmanie dostane počítač, ktorého všetky porty sú prístupné, počítač je možné zapnúť, neexistuje žiadne alebo nedostatočné zabezpečenie počítača alebo počítačových údajov pred neautorizovanou manipuláciou, mal by takýto dôkaz vyhodnotiť ako neautentický. Takýto dôkaz by sa mal úplne diskvalifikovať z ďalšieho dôkazného procesu.

Záver

V procese dokazovania sa môže stať relevantným zdrojom len zákonný dôkaz, ktorý musí byť zabezpečený orgánmi činnými v trestnom konaní s vysokou znalosťou rozoberaných ustanovení. Na druhej strane, poznanie týchto právnych detailov umožní obhajobe odkontrolovať správny postup OČTK tak, aby nedochádzalo k nezákonným zásahom do programového vybavenia a dát počítača, k nedovolenému odnímaniu vecí alebo počítačových údajov. Pri snahe dosiahnuť v procese úspech tak na strane OČTK ako aj na strane obhajoby je nevyhnutné dosiahnuť poznanie správneho procesného postupu a vyhodnotenie jeho dôslednej aplikácie v praxi. Obhajoba, ktorej úloha spočíva v zabezpečovaní rovnováhy pri dodržiavaní zákonnosti, musí dôsledne sledovať zvolené postupy, výber inštitútu a samotné vykonanie úkonu. Tento cieľ môže byť naplnený osvojením si odbornej zdatnosti a právnej zručnosti, čo je nespornou ambíciou každého advokáta. ■

Zoznam použitých prameňov:

Trestný poriadok

Dohovor Rady Európy o počítačovej kriminalite, zák. č. 1370/2008 Z. z.

Justičná revue r. 2006 číslo1, Uchovanie a vydanie počítačových údajov,

autor: doc. JUDr. Jozef ZÁHORA, PhD.

Odborný článok Ing. Eduard Jenčo, MBA, uverejnený na webovej stránke znalca: www.jenco.sk

Nález Ústavného súdu SR III. ÚS 68/2010, nepublikovaný v Zbierke nálezov, www.concourt.sk

Nález Ústavného súdu SR I. ÚS 117/07, nepublikovaný v Zbierke nálezov, www.concourt.sk

RESUMÉ

Počítačový údaj – zdroj dokazovania

Článok bol vypracovaný so snahou priblížiť príslušné inštitúty upravujúce vydanie veci podľa § 89 Trestného poriadku, uschovania a vydania počítačových údajov podľa § 90 Trestného poriadku a odňatia veci podľa § 91 Trestného poriadku tak, aby z neho vyšli jasne pomenované a označené jednotlivé právne odlišnosti, ktoré majú veľký význam pri riešení otázky získania zákonného dôkazu a možnosti jeho použitia v súdnom procese.

SUMMARY

Computer Data – Source of Evidence

The article deals with relevant concepts of the recovery of chattels/personal property under Sec. 89 of the Criminal Procedure Code, saving and recovery of computer data under Sec. 90 of the Criminal Procedure Code and seizure of chattels/personal property under Sec. 91 of the Criminal Procedure Code with a view to clearly naming them and with a view to drawing a clear line between individual concepts with regard to their differences in terms of law, which are of a great importance in resolving the issue of obtaining a piece of evidence and the possibility of its use in court.

ZUSAMENFASSUNG

Computerdaten als Quelle der Beweisführung

Der Artikel ist mit dem Vorhaben abgefasst worden, jene Instrumente näher zu bringen, durch die die Herausgabe der Sache gemäß dem § 89 der Strafprozessordnung, die Verwahrung und Herausgabe von Computerdaten gemäß dem § 90 der Strafprozessordnung geregelt wird, damit klar und eindeutig einzelne rechtliche Unterschiedlichkeiten, die bei der Lösung der Frage des gesetzlichen Beweises und seiner Anwendung im Gerichtsprozess von großer Bedeutung sind, angegeben und bezeichnet sind.

K ústavnej konformite tzv. zásady „trikrát a dost“

JUDr. Ivetta Macejková, PhD.

Nálezom sp. zn. PL. ÚS 6/09 z 2. novembra 2011 väčšina pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) rozhodla, že ústavný súd nevyhovuje návrhu Okresného súdu Pezinok v časti, v ktorej navrhovateľ navrhoval vyslovenie nesúladu tzv. zásady „trikrát a dost“ zakotvanej v § 47 ods. 2 Trestného zákona (zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov) s čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a s čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ktoré zakazujú neľudské, kruté a ponižujúce zaobchádzanie alebo tresty.

S výrokom tohto nálezu, ako ani s jeho odôvodnením som sa nestotožnila a k tomuto nálezu som preto pripojila svoje odlišné stanovisko, s ktorým sa stotožnil i sudca Milan Ľalík. Ďalej uvádzam dôvody, pre ktoré s rozhodnutím väčšiny pléna ústavného súdu nesúhlasím.

I keď zákonodarca má nespochybniteľné právo formovať trestnú politiku štátu, toto jeho právo nie je absolútne. Inak povedané, ani úvaha zákonodarcu nie je bez obmedzení, a teda nesmie trpieť svojvôľou. Zákonodarca je totiž v rámci svojej normotvornej činnosti významne limitovaný, a to povinnosťou zaistiť súlad právnej úpravy s ľudskými právami, tak ako sú vymedzené v záväzných vnútroštátnych a medzinárodných prameňoch práva.

Obzvlášť vo vzťahu k právnej úprave trestu ako právneho následku trestného činu pritom platí, že nepostačuje len dodržiavanie požiadavky *nulla poena sine lege*, ale je nevyhnutné, aby zákonom ustanovená právna úprava druhov trestov, podmienok ich ukladania, ako aj podmienok ich výkonu plne rešpektovala predovšetkým základné ľudské právo nebyť mučený ani podrobený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu zahŕňajúce zásadu primeranosti trestu trestnému činu, za ktorý je tento trest ukladaný.

Princíp primeranosti platí pri obmedzovaní základných práv a slobôd všeobecne. V oblasti trestného práva našiel svoje vyjadrenie aj v podobe zásady primeranosti trestu a humanity a z právnych dokumentov týkajúcich sa ochrany základných práv a slobôd je výslovne vyjadrený (pokiaľ ide o trestný čin a trest) v čl. 49 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“). Jej pôsobnosť je síce limitovaná výkonom práva Európskej únie, avšak v rámci vysvetliviek vypracovaných k charte (2007/C 303102), ktoré majú povahu jej interpretačného nástroja (čl. 52 ods. 7 charty), sa všeobecný princíp primeranosti medzi trestami a trestnými činmi (podľa čl. 49 ods. 3 charty prísnosť trestov nesmie byť neprimeraná trestnému činu) jednoznačne deklaruje ako súčasť spoločných ústavných tradícií členských štátov Únie. Ide teda o širšie a dlhodobo akceptovaný štandard ochrany základných práv a slobôd.

Porušenie zásady primeranosti trestu môže viesť primárne k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré majú byť trestom vzhľadom na jeho druh a povahu obmedzené, teda k ústavne nekonformnému zásahu do základného práva na osobnú slobodu, ochranu majetku, ochranu súkromného a rodinného života a pod. V prípade zjavného a extrémneho excesu z požiadavky primeranosti trestu k spáchanému trestnému činu, predovšetkým pri dlhodobých trestoch odňatia slobody, však môže uloženie a výkon trestu nadobudnúť charakter krutého či neľudského zaobchádzania. Inak povedané, takýto trest môže nadobudnúť charakter krutého či neľudského trestu. Požiadavka rešpektovania zásady primeranosti trestu je zahrnutá aj v práve nebyť mučený ani podrobený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Zjavne neprimeraná prísnosť trestu vo vzťahu k povahe a závažnosti spáchaného trestného činu je spôsobilá porušiť ústavný zákaz uloženia krutého či neľudského trestu obsiahnutý v čl. 16 ods. 2 ústavy.

Z povahy trestu vyplýva, že zaistiť v rámci jeho aplikácie zachovanie maxima kolidujúcich práv, resp. právom chránených záujmov popri sebe bez zásahu nie je možné. Trest ako trestnoprávna sankcia nastupuje vždy ako výsledok porušenia základných práv, resp. ústavných hodnôt chránených trestným právom a jeho nevyhnutnou funkčnou zložkou je zásah do základných práv páchatel'a trestného činu. Takýto zásah môže byť ústavne konformný len v prípade, že okrem zákonného základu a legitímneho cieľa vyjadreného v cieľoch trestnej politiky štátu a v účele trestu samotného musí rešpektovať zásadu proporcionality vyžadujúcu rešpektovanie primeranosti medzi povahou, okolnosťami či následkami spáchaného trestného činu a prítomnosťou trestu vzhľadom na jeho účel.

Napadnuté ustanovenie Trestného zákona zakotvujúce zásadu „trikrát a dost“ má dostatočný právny základ, ktorý spĺňa požiadavku dostatočnej určitosti, jasnosti a predvídateľnosti. Napadnuté ustanovenie § 47 ods. 2 Trestného zákona zároveň predstavuje legislatívne opatrenie, ktoré je vhodné na zaistenie zákonodarcom sledovaného cieľa – ochrany spoločnosti pred závažnými trestnými činmi páchanými páchatel'mi, ktorí „nastúpili kriminálnu kariéru“, predovšetkým prostriedkami ochrannej funkcie trestu a generálnej prevencie. Zaistenie účinnej ochrany spoločnosti pred najzávažnejšími formami opakovane páchanej trestnej činnosti predstavuje nepochybne legitímny cieľ, ktorému je potrebné priznať vysoký stupeň naliehavosti (závažnosti) najmä v podmienkach pretrvávajúceho vysokého podielu obzvlášť závažných foriem kriminality spojených s bezohľadným násilím, obchodom s drogami a s ľuďmi či s novými bezpečnostnými rizikami, ako je napr. terorizmus. Význam osobitných trestnoprávných prostriedkov boja s kriminalitou v uvedenom kontexte podčiarkuje globalizácia spoločnosti a s ňou spojená zvyšujúca sa mobilita páchatel'ov trestných činov na jednej strane a na druhej strane limitovaný objem zdrojov spoločnosti, ktoré je možné vyčleniť na boj so zločinnosťou.

V predmetnej veci bolo teda potrebné posúdiť, či napadnutá právna úprava rešpektuje požiadavku primeranosti, t. j. či umožňuje uložiť páchatel'ovi trest primeraný trestnému činu, za ktorý sa trest ukladá, tak aby bola zachovaná rozumná a vyvážená väzba medzi intenzitou verejného záujmu na ochrane spoločnosti a závažnosťou zásahu do základných práv páchatel'a.

Požiadavka, aby bol trest primeraný trestnému činu, za ktorý sa ukladá, sa v trestnom práve presadzuje najneskôr už od dôb osvietenstva.¹ V zmysle tejto požiadavky má byť trest úmerný škode, ktorú páchatel' trestným činom spôsobil, a páchatel'ovi nemá spôsobiť zbytočné útrapy. Trest ako najzávažnejší zásah štátu do základných ľudských práv páchatel'a nesmie byť ukladaný mechanicky bez zváženia všetkých okolností konkrétneho prípadu a pomerov páchatel'a. Z po-

**JUDr. Ivetta Macejková, PhD.,
predsedníčka Ústavného súdu SR**

ukončila vysokoškolské štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v roku 1981. V roku 1982 získala diplom dok-

tora práv a začala pracovať ako podniková právnička v Pozemných stavách Bratislava.

V januári 1992 nastúpila na Okresný súd Bratislava-vidiek, kde po vymeno-

vaní za sudkyňu pôsobila ako jeho podpredsedníčka a neskôr predsedníčka.

V rámci reorganizácie justičných orgánov zakladala Okresný súd Pezinok.

V rokoch 1996 – 1998 pôsobila vo funkcii predsedníčky Krajského súdu v Bratislave.

Na Krajskom súde v Bratislave pracovala až do roku 2006 aj ako predsedníčka trestného a správneho senátu.

V roku 2006 po výberovom konaní na sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky – sudcu odvolacej agendy Špeciálneho súdu pri Najvyššom súde Slovenskej republiky sa stala sudkyňou a členkou trestného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako jediná a prvá žena v histórii trestného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Tu pôsobila do februára 2007.

Od roku 1995 sa podieľala na pedagogickom procese na Katedre trestného práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici i na Katedre trestného práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

V máji 2012 obhájila dizertačnú prácu na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach na tému „Trestné právo a jeho ústavné limity v podmienkach Slovenskej republiky“.

Za sudkyňu a zároveň za predsedníčku Ústavného súdu Slovenskej republiky ju vymenoval prezident Slovenskej republiky 16. februára 2007.

1 Bližšie pozri napr. Beccaria, C.: **O zločinoch a trestoch**. Bratislava : Kalligram, 2009.

žiadavky primeranosti trestu jednoznačne vyplýva zákaz akéhokoľvek exemplárneho trestania. Trestnú represiu je preto nutné uplatňovať len v nevyhnutnej miere. Trest nesmie byť prejavom neprimeraného inštitucionalizovaného násillia spoločnosti voči jednotlivcovi. Neprimerane prísne (ale, samozrejme, i neprimerane mierne) tresty pôsobia škodlivo na páchatel'a i spoločnosť. Vo vzťahu k prísnosti trestov a exemplárnosti trestania pritom trestnoprávna veda i prax už opakovanne vyslovili, že odstrašujúco má pôsobiť neodvrátiťnosť trestu, nie jeho prísnosť.²

K rešpektovaniu požiadavky primeranosti trestu k spáchanému trestnému činu pritom musí dochádzať v dvoch rovinách – individuálnej (v rámci rozhodovacej činnosti súdu pri ukladaní konkrétneho trestu páchatel'ovi za spáchanie konkrétneho trestného činu) a všeobecnej (v rámci normotvornej činnosti zákonodarcu pri stanovovaní všeobecných podmienok ukladania a výkonu trestov). Je pritom zrejmé, že nevyhnutným predpokladom rešpektovania požiadavky primeranosti trestu súdom v individuálnej rovine je rešpektovanie tejto požiadavky zákonodarcom v rovine všeobecnej, keďže v zmysle zásady *nulla poena sine lege* je súd pri rozhodovaní o treste viazaný zákonom. Preto ak je povinnosť súdu ukladať neprimeraný trest „zakódovaná“ zákonodarcom už priamo v zákone, nemá súd v konkrétnom prípade možnosť uložiť páchatel'ovi iný než neprimeraný trest.

V rámci požiadavky primeranosti trestu zohráva významnú úlohu sudcovská individualizácia trestu, ktorá fakticky umožňuje naplnenie tejto požiadavky v konkrétnych prípadoch. Individualizácia trestu je prostriedkom dosiahnutia primeranosti trestu. Druh a intenzita trestu musia byť súdom v každom konkrétnom prípade stanovené tak, aby zodpovedali všetkým zvláštnostiam daného prípadu. Medzi skutočnosťami, na ktoré by v záujme individualizácie trestu mal súd pri určovaní druhu trestu a jeho výmery prihliadať, patria napr. spôsob spáchania činu a jeho následok, miera zavinenia, pohnútky, prirážajúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti, osoba páchatel'a, pomery páchatel'a (majetkové, osobné, rodinné pomery, zdravotný stav páchatel'a a jeho rodiny) či možnosť jeho nápravy. Tak ako pri rozhodovaní o vine i pri rozhodovaní o treste sa vnútorné presvedčenie súdu vytvára na základe logického úsudku, zodpovedného a starostlivého zhodnotenia každej z jednotlivých okolností prípadu individuálne i v ich vzájomných súvislostiach a v súhrne. Požiadavka primeranosti trestu a jeho individualizácie tak núti súd prihliadať na okolnosti konkrétneho prípadu, na jeho zvláštnosti, a teda bráni mechanickému postupu súdu pri rozhodovaní o treste.

Podľa môjho názoru spôsob, ktorý zákonodarca v § 47 ods. 2 Trestného zákona zvolil ako reakciu na recidívu, nerešpektuje požiadavku primeranosti trestu, pretože neumožňuje uložiť recidivistovi trest primeraný trestnému činu, za ktorý je ukladaný, a to z týchto dôvodov:

- napadnutá právna úprava neumožňuje dostatočnú individualizáciu trestu,
- existuje výrazná disproporcja medzi trestnými činmi vymenovanými v § 47 ods. 2 Trestného zákona a trestnými činmi, pri ktorých uloženie trestu odňatia slobody na doživotie, resp. trestu odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov umožňuje Trestný zákon v osobitnej časti.

1. Napadnutá právna úprava neumožňuje dostatočnú individualizáciu trestu

Konkrétne dôvody, z ktorých vyplýva môj názor, že napadnutá právna úprava neumožňuje dostatočnú individualizáciu trestu, je možné zhrnúť takto:

- a) Napadnutá právna úprava nerešpektuje požiadavku primeranosti trestu a jeho individualizácie tým, že neumožňuje súdu, aby pri ukladaní trestu zväžil a zohľadnil všetky okolnosti konkrétneho prípadu, jeho individuálne zvláštnosti a pomery páchatel'a, a teda v konečnom dôsledku núti súd k mechanickému postupu pri rozhodovaní o treste. V zmysle napadnutej právnej úpravy môže totiž súd tieto skutočnosti skúmať len v rámci posudzovania podmienok uvedených § 47 ods. 1 Trestného zákona na účely rozhodnutia, či má byť páchatel'ovi uložený trest odňatia slobody na doživotie alebo trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov.
- b) Aj keď je v konkrétnom prípade prípustné trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov znížiť až na výmeru dvadsiatich rokov, takéto zníženie je možné len v prípade existencie „okolností hodných osobitného zreteľa“, ktoré majú povahu mimoriadnych okolností.

² Pozri napr. Valašík, M.:

Súčasný problémy ukladania trestov s dôrazom na trest odňatia slobody.

In: Zborník z konferencie 1. slovenské dni trestného práva. Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2010, s. 45.

3 Porovnaj úpravu mimoriadneho zníženia trestu v § 39 Trestného zákona.

Ak teda existujú okolnosti relevantné na individualizáciu trestu, ktoré by v „bežnom“ prípade odôvodňovali uložiť nižší trest, avšak nebudú mať mimoriadny charakter, bude súd povinný uložiť páchateľovi trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov a nebude môcť na takéto „nemimoriadne“ okolnosti prihliadať. Táto okolnosť súdu nepochybne znemožní trest individualizovať a uložiť ho tak, aby jeho prísnosť spĺňala požiadavku primeranosti vo vzťahu k závažnosti spáchaného trestného činu. Tu je zároveň potrebné osobitne zdôrazniť, že v praxi sa oveľa častejšie vyskytujú bežné – „nemimoriadne“ – okolnosti relevantné na individualizáciu trestu než okolnosti mimoriadnej povahy.

Nezohľadňovanie bežných, nemimoriadnych, okolností prípadu a akceptovanie len „okolností hodných osobitného zreteľa“ je úplne v rozpore s celosvetovou snahou o humanizáciu trestného práva, ktorá sa v slovenskom trestnom práve presadzuje napr. aj tým, že pre mimoriadne zníženie trestu pod dolnú hranicu trestnej sadzby sa už od novelizácie Trestného zákona z roku 1990 nevyžaduje *výnimočnosť* okolností prípadu ani *výnimočnosť* pomerov páchateľa, čo v súlade so snahou o čo možno najvyššiu individualizáciu trestu umožňuje použitie tohto ustanovenia pre čo najširší okruh prípadov.³ Zákonodarcu sa zakotvením obmedzenia, aby boli akceptované len okolnosti hodné osobitného zreteľa, úmyselne snaží zúžiť možnosť použitia tohto individualizujúceho ustanovenia na čo najnižší počet prípadov. V konečnom dôsledku tak pri uplatnení zásady „trikrát a dosť“ súdu pri rozhodovaní o treste väčšinou zostávajú len dve reálne možnosti – uložiť trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov alebo uložiť trest odňatia slobody na doživotie. Podľa môjho názoru je vylúčené, aby v každom konkrétnom prípade výberom len z týchto dvoch možností súd mohol uložiť individualizovaný primeraný trest každému páchateľovi.

Inak povedané, je úlohou súdu individualizáciou trestu zabezpečiť reálne splnenie požiadavky primeranosti trestu, pričom z uvedeného o. i. vyplýva, že dokonca ani naplnenie rovnakej skutkovej podstaty trestného činu páchateľom, ktorý už predtým naplnil tú istú skutkovú podstatu, nemôže automaticky odôvodňovať uloženie takého istého trestu ako v minulosti, keďže oproti minulosti sa mohli zmeniť okolnosti prípadu, ako i pomery páchateľa. Preto v prípade, ak súd rozhoduje o trestoch za rôzne trestné činy rôznych páchateľov, nie je zabezpečená možnosť individualizácie trestu, ak súd za použitia § 47 ods. 2 Trestného zákona má (za splnenia zákonných podmienok) reálne len možnosť uložiť trest odňatia slobody na doživotie, resp. trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov.

- c) Ani recidíva trestnej činnosti nemôže byť dôvodom na obmedzenie, resp. odňatie práva páchateľa na primeraný individualizovaný trest. Požiadavka primeranosti trestu k spáchanému trestnému činu nepozná žiadne výnimky, preto v každom jednom prípade bez rozdielu musí mať súd pri rozhodovaní o treste možnosť prihliadať na jednotlivé okolnosti prípadu, ako i na pomery páchateľa. Len trest vymeraný s maximálnym ohľadom na charakter jednotlivého prípadu totiž môže byť trestom primeraným. Navyše, v prípade, ak existencia recidívy môže ovplyvniť výšku a druh trestu, je nevyhnutné, aby okrem obvyklých okolností prípadu mal súd možnosť zohľadniť i ďalšie okolnosti, napr. spôsob vykonania predchádzajúcej trestnej činnosti, škody spôsobené predchádzajúcou trestnou činnosťou, počet, druh, povahu a typovú závažnosť predchádzajúcich odsúdení, výmeru skorších trestov a ich vplyv na páchateľa, dĺžku času, ktorý uplynul od posledného odsúdenia, či vnútorný vzťah medzi minulým a terajším trestným činom.⁴ Potrebné je prihliadať taktiež na celkový spôsob života páchateľa, jeho osobný profil a na pohnútky a dôvody, ktoré viedli k recidíve, ako napr. pracovné a životné podmienky recidivistu po prepustení z výkonu posledného trestu a pod. Pritom práve u recidivistu je možno ešte viac než u prvopáchateľa nevyhnutné i celkové posúdenie jeho osobnosti, najmä jeho celkového osobného profilu, charakterových a psychických vlastností, veku a pod.⁵ Napadnutá právna úprava neumožňuje diferenciaciu jednotlivých prípadov recidívy, čo spôsobuje, že pri rozhodovaní súdu o treste dochádza k mechanickému hodnoteniu jej významu.
- d) Vychádzajúc z už uvedeného možno podľa môjho názoru zhrnúť, že napadnutá právna úprava je v rozpore s požiadavkou primeranosti trestu k trestnému činu, keďže ustanovením povinnosti uloženia trestu odňatia slobody na doživotie, resp. trestu odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov, výnimočne najmenej na dvadsať rokov neumožňuje dostatočnú individualizáciu trestu, a teda neumožňuje zabezpečiť, aby súd uložil páchateľovi trest, ktorý bude primeraný jeho trestnému činu. V dôsledku napadnutej právnej úpravy tak súd stráca

4 Novotný, O. – Vanduchová, M. a kol.: **Trestní právo hmotné – I. Obecná část.** Praha : ASPI, a. s., 2007, s. 459.

5 Novotný, O. – Vanduchová, M. a kol.: **Trestní právo hmotné – I. Obecná část.** Praha : ASPI, a. s., 2007, s. 459.

svoju pozíciu „súdu“ ako posudzovateľa a zvažovateľa prípadu určujúceho druh a výmeru adekvátneho trestu a dostáva sa len do pozície formálneho orgánu, ktorému je zákonodarcom vnútená povinnosť uložiť trest, s ktorým ani nie je vnútorne stotožnený a nepovažuje ho ani za spravodlivý.

Stotožňujem sa s názorom navrhovateľa, že oddelenie moci zákonodarnej od moci súdnej zahŕňa i poskytnutie dostatočného priestoru súdom na sudcovskú úvahu, na individuálne posúdenie každého prípadu a na zamedzenie tvrdosti, ktorá hrozí z príliš rigidnej právnej úpravy, a to najmä v prípadoch ukladania takých citeľných trestov, ako je trest odňatia slobody na doživotie, resp. trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov.

2.

Existuje výrazná disproporcia medzi trestnými činmi vymenovanými v § 47 ods. 2 Trestného zákona a trestnými činmi, pri ktorých uloženie trestu odňatia slobody na doživotie, resp. trestu odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov umožňuje Trestný zákon v osobitnej časti

Výrazná disproporcia medzi trestnými činmi vymenovanými v § 47 ods. 2 Trestného zákona a trestnými činmi, pri ktorých uloženie trestu odňatia slobody na doživotie, resp. trestu odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov umožňuje Trestný zákon v osobitnej časti, vyplýva z týchto dôvodov:

- a) Pokiaľ ide o otázku, či je *in abstracto* v súlade s požiadavkou primeranosti uloženie trestu odňatia slobody na doživotie v prípade, ak páchatel' spáchal niektorý z trestných činov uvedených v § 47 ods. 2 Trestného zákona, pričom bol za niektorý z trestných činov uvedených v § 47 ods. 2 Trestného zákona už predtým dvakrát právoplatne odsúdený a potrestaný, možno podľa môjho názoru vo viacerých prípadoch namietat' spôsob výberu trestných činov, pri ktorých za použitia tzv. zásady „trikrát a dosť“ zákonodarcu ustanovil povinnosť uložiť trest odňatia slobody na doživotie.
- b) Z hľadiska stupňa škodlivosti, resp. typovej závažnosti toho-ktorého typu, resp. druhu trestného činu je možné badať výraznú disproporciu medzi výberom takmer tridsiatich trestných činov obsiahnutých v § 47 ods. 2 Trestného zákona na jednej strane a na druhej strane trestných činov, pri ktorých uloženie trestu odňatia slobody na doživotie umožňuje Trestný zákon v osobitnej časti, v zmysle ktorej súd
  - obligatórne uloží trest odňatia slobody na doživotie páchatel'ovi, ktorý spáchal trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 3, trestný čin genocídia podľa § 418 ods. 3, trestný čin terorizmu podľa § 419 ods. 3 alebo ods. 4, trestný čin neľudskosti podľa § 425 ods. 2, trestný čin vojnového bezprávia podľa § 433 ods. 2;
  - fakultatívne môže uložiť trest odňatia slobody na doživotie páchatel'ovi, ktorý spáchal napr. trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 2 či trestný čin vraždy podľa § 145 ods. 2 alebo ods. 3.

I keď prirodzene nespochybňujem škodlivosť, resp. závažnosť trestných činov vymedzených v § 47 ods. 2 Trestného zákona, považujem za prejav zjavného excesu z požiadaviek vyplývajúcich zo zásady primeranosti, že zatiaľ čo napr. za spáchanie vraždy podľa § 145 ods. 1 Trestného zákona hrozí páchatel'ovi odňatie slobody na pätnásť až dvadsať rokov, za typovo menej či nanajviš rovnako závažné (v porovnaní s vraždou) trestné činy napr. ublíženia na zdraví, vydierania, lúpeže, týrania blízkej osoby a zverenej osoby, všeobecného ohrozenia a pod. hrozí v prípade recidívy trest odňatia slobody na doživotie, resp. trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov. Osobitne je pritom potrebné zdôrazniť, že pri väčšine trestných činov vymedzených v § 47 ods. 2 Trestného zákona postačuje na uplatnenie tzv. zásady „trikrát a dosť“ už i naplnenie základnej skutkovej podstaty, resp. kvalifikovanej skutkovej podstaty uvádzanej v druhom odseku toho-ktorého trestného činu. Z uvedeného teda vyplýva, že v skupine trestných činov vymedzených v § 47 ods. 2 Trestného zákona sa vyskytujú aj prípady relatívne bežnej kriminality. Podľa môjho názoru preto pri väčšine

trestných činov uvedených v § 47 ods. 2 Trestného zákona už i len zakotvenie samotnej možnosti uloženia trestu odňatia slobody na doživotie, resp. trestu odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov porušuje požiadavku primeranosti trestu.

Za jeden z najvypuklejších (ale nie jediný) prípadov porušenia požiadavky primeranosti trestu pokladám to, že do § 47 ods. 2 Trestného zákona boli zákonodarcom zaradené nielen kvalifikované skutkové podstaty trestného činu lúpeže podľa § 188 ods. 2, 3 a 4 Trestného zákona, ale aj základná skutková podstata trestného činu lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona, ktorá z hľadiska rozlišovania rôznych lúpežných prepadnutí predstavuje typovo menej závažné, resp. pre spoločnosť menej škodlivé konanie. Napadnutá právna úprava tak umožňuje použitie tzv. zásady „trikrát a dost“, a teda uloženie trestu odňatia slobody na doživotie aj v prípade tretieho odsúdenia, napr. len pre tento trestný čin v jeho základnej skutkovej podstate, a to spáchaného čo aj „len“ hrozbou bezprostredného násillia, čo je v absolútnom rozpore s požiadavkou primeranosti trestu. I v tomto prípade je podľa môjho názoru z hľadiska požiadavky primeranosti trestu absolútne neakceptovateľné postaviť, čo sa týka trestnoprávneho postihu, hoci i trojnásobného páchatela takéhoto trestného činu na tú istú úroveň ako páchatela, ktorý naplnil kvalifikovanú skutkovú podstatu trestného činu úkladnej vraždy, genocídia či terorizmu.⁶

6 Obdobne Toman, P.:

Súčasnú problémy ukladania trestov s dôrazom na trest odňatia slobody.

In: Zborník z konferencie 1. slovenské dni trestného práva. Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2010, s. 40.

c) Neprimeranosť trestu odňatia slobody na doživotie – minimálne vo vzťahu k už uvedeným prípadom – zvyrazňuje fakt, že v zmysle novelizácie Trestného zákona z roku 1990 predstavuje trest odňatia slobody na doživotie *alternatívu k trestu smrti*, teda plní funkciu výnimočného trestu. Podľa môjho názoru by preto výpočet skutkových podstát, za ktoré je možné uložiť trest odňatia slobody na doživotie, nemal byť v zásade širší než výpočet skutkových podstát, za ktoré by teoreticky bolo možné uložiť trest smrti. Len takýto prístup k trestu odňatia slobody na doživotie je spôsobilý zabezpečiť, aby bol trest odňatia slobody na doživotie ukladaný len v tých krajných prípadoch, keď jeho uloženie bude možné považovať za naozaj primerané.

d) Nespochybnujem právo zákonodarcu, aby ustanovením určitej výšky trestu za spáchanie toho-ktorého trestného činu vyjadril svoj názor na stupeň škodlivosti, resp. typovej závažnosti tohto trestného činu. Toto rozhodnutie zákonodarcu však nemôže byť svojvoľné. Pri rozhodovaní o zákonom ustanovenej výške trestu za určitý typ trestného činu musí totiž zákonodarca prihliadať i na tresty ustanovené zákonom v osobitnej časti Trestného zákona za ostatné typy trestných činov. V súlade so zásadou primeranosti trestu musí zákonodarca zabezpečiť, aby trest, ktorý je možné uložiť za spáchanie toho-ktorého typu trestného činu, bol primeraný i v porovnaní s trestami, ktoré je na základe Trestného zákona možné uložiť za spáchanie ostatných typov trestných činov. Rešpektujúc požiadavku primeranosti trestu tak musí byť typová závažnosť v zásade rovnaká pri tých trestných činoch, pri ktorých je na základe Trestného zákona možné uložiť rovnaký trest. Požiadavka primeranosti trestu od zákonodarcu vyžaduje, aby tresty za typovo rôzne závažné trestné činy boli adekvátne diferencované – teda aby typovo rovnako závažné trestné činy boli trestané rovnako a aby tresty boli primerane odlišné pri trestných činoch, ktorých typová závažnosť je rôzna. Inak povedané, rešpektujúc požiadavku primeranosti trestu musí zákonodarca zabezpečiť, aby trestné činy s podobnou typovou závažnosťou boli trestané podobne, aby trestné činy s nižšou typovou závažnosťou neboli trestané podstatne prísnejšie ako trestné činy s vyššou typovou závažnosťou, resp. aby trestné činy s vyššou typovou závažnosťou neboli trestané zásadne miernejšie ako trestné činy s nižšou typovou závažnosťou.⁷

7 Obdobne Lata, J.: **Účel a smysl trestu.** Praha : LexisNexis, 2007, s. 76.

e) Vychádzajúc opäť z požiadavky primeranosti trestu pritom zároveň platí, že pri stanovovaní stupňa škodlivosti, resp. typovej závažnosti toho-ktorého trestného činu zákonodarca nesmie úplne absolutizovať jedinou skutočnosť – spáchanie trestného činu v rámci recidívy. Absolutizovanie významu recidívy totiž v konečnom dôsledku spôsobuje, že páchatel' je trestaný za to, kým je, a nie za to, čo spáchal. Tento prístup tak vopred predikuje nenapraviteľnosť, resp. „nebezpečnosť“ recidivistu, pričom presnosť predikcií je vždy a v každom odvetví ľudskej činnosti relatívna.⁸ V prípade trestania páchatela – recidivistu má pritom existencia týchto predikcií extrémny vplyv na to, aký bude rozsah zásahu do základných práv páchatela, teda na to, aký druh trestu a v akej výške bude páchatel'ovi uložený za spáchaný trestný čin.

8 Lata, J.: **Účel a smysl trestu.** Praha : LexisNexis, 2007, s. 82.

Stotožňujem sa s názorom navrhovateľa, že v prípadoch, keď opakované páchanie trestných činov podstatne nezvyšuje závažnosť spáchaného trestného činu, neexistuje racionálny dôvod, prečo by opakované páchanie trestnej činnosti malo byť postihované automaticky trestom odňatia slobody na doživotie, resp. trestom odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov. Je iste nepochybné, že uložený trest by mal zohľadňovať i skutočnosť, že trestný čin bol spáchaný v rámci recidívy. Rešpektujúc požiadavku primeranosti trestu by však k zohľadňovaniu existencie recidívy mal pristupovať predovšetkým súd, a to popri zvažovaní a zohľadňovaní všetkých ostatných okolností konkrétneho prípadu a následne by mal uložiť primeraný individualizovaný trest v rámci zákonných trestných sadzieb ustanovených zákonodarcom za ten-ktorý druh trestného činu.

Dodržanie zásady primeranosti trestu k závažnosti spáchaného trestného činu súvisí napokon aj s otázkou spravodlivosti trestu. Ak trest nezávisí predovšetkým od spáchaného trestného činu, ak predovšetkým nie je právnym následkom trestného činu, ale závisí najmä od toho, kto ho spáchal, potom takýto trest prestáva byť spravodlivým. Tým však takýto trest prestáva byť trestom, pretože spravodlivosť je základným atribútom každého trestu, a stáva sa len zabezpečovacím opatrením.⁹ Vychádzajúc z uvedeného má preto podľa môjho názoru odňatie slobody ukladané recidivistom na základe napadnutej právnej úpravy svojou povahou fakticky oveľa bližšie k zabezpečovacím opatreniam než k trestom.

V záujme rešpektovania požiadavky primeranosti trestu by podľa môjho názoru bolo žiaduce, aby sa do budúcnosti zákonodarca vysporiadal so všeobecne rozšírenou zjednodušenou mylnou predstavou, v zmysle ktorej recidíva len svedčí o zakorenenosti páchatelových zločineckých tendencií, na ktoré je nutné reagovať čo možno najprísnejším trestom. Príčiny a ostatné podmienky recidívy totiž nespočívajú vždy len v narušení páchatela, ale i v celom rade skutočností a vzťahov vôkol páchatela, ktoré vždy predstavujú celý zložitý komplex najrôznejších súvislostí.¹⁰ Zákonodarca by v rámci konštrukcie pravidiel trestania recidívy taktiež nemal zabúdať na mimoriadne dôležitú skutočnosť, že páchatel už bol za svoj predchádzajúci trestný čin potrestaný predchádzajúcim trestom. V prípade, ak existencia predchádzajúceho odsúdenia zohráva *klúčovú* úlohu pri ukladaní trestu za nový trestný čin, je totiž páchatel za ten istý skutok fakticky potrestaný dvakrát.¹¹

Čo sa týka vzťahu požiadavky primeranosti trestu k trestnému činu na jednej strane a zákazu byť podrobený mučeniu a inému neľudskému zaobchádzaniu alebo trestu na strane druhej, zastávam názor, že požiadavka primeranosti trestu tvorí neoddeliteľnú súčasť práva nebyť podrobený mučeniu ani inému neľudskému zaobchádzaniu alebo trestu. Každý zjavne neprimeraný trest je nespravodlivý a zároveň je vo svojej podstate krutý a neľudský, a preto uloženie úplne neprimeraného trestu je potrebné posudzovať ako uloženie krutého a neľudského trestu v zmysle čl. 16 ods. 2 ústavy. Stotožňujem sa s názorom, že pojem neľudský (krutý) trest v sebe zahŕňa aj neľudské (kruté) trestanie, čo znamená, že ani druhy trestov, ktoré inak nevzbudzujú pochybnosti o svojej ústavnosti, sa nesmú ukladať spôsobom, ktorý by ich urobil neľudskými, krutými alebo ponižujúcimi.

Napadnutá právna úprava § 47 ods. 2 Trestného zákona vzhľadom na neumožnenie dostatočnej individualizácie trestu a existenciu výraznej disproporcie medzi prísnosťou trestného postihu trestných činov vymenovaných v § 47 ods. 2 Trestného zákona v porovnaní s prísnosťou trestného postihu trestných činov, pri ktorých uloženie trestu odňatia slobody na doživotie, resp. trestu odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov umožňuje Trestný zákon v osobitnej časti, zakladá zjavne neprimeranú prísnosť trestania trestných činov, na ktoré sa vzťahuje aj napriek tomu, že účel trestu a trestnej politiky štátu možno v daných prípadoch dosiahnuť aj inými, štandardnými prostriedkami trestného práva, ktoré zasahujú do základných práv a slobôd miernejším spôsobom (napr. prísnejším posudzovaním a trestaním recidívy ako priťažujúcej, resp. obzvlášť priťažujúcej okolnosti).

Vzhľadom na uvedené som toho názoru, že napadnutá právna úprava nie je v súlade s ústavným zákazom uloženia krutého či neľudského trestu, a preto bolo podľa môjho názoru dôvodné, aby plénum ústavného súdu nálezom vyslovilo, že napadnuté ustanovenie § 47 ods. 2 Trestného zákona nie je v súlade s čl. 16 ods. 2 ústavy a napokon ani s čl. 3 dohovoru. ■

9 Novotný, O.: **O trestu a väzeňství**. Praha : Academia, 1969, s. 75.

10 Novotný, O.: **O trestu a väzeňství**. Praha : Academia, 1969, s. 77.

11 Obdobne Lata, J.: **Účel a smysl trestu**. Praha : LexisNexis, 2007, s. 82.

Použitá literatúra:

- 1 Beccaria, C.: **O zločinoch a trestoch**. Bratislava : Kalligram, 2009. 128 s. ISBN 978-80-8101-252-5.
- 2 Lata, J.: **Účel a smysl trestu**. Praha : LexisNexis, 2007. 116 s. ISBN 978-80-86920-24-5.
- 3 Navrátilová, J.: **Výjimečný trest**. Praha : Leges, 2009. 256 s. ISBN 978-80-87212-41-7.
- 4 Novotný, O. – Vanduchová, M. et al.: **Trestní právo hmotné – I. Obecná část**, Praha : ASPI, a. s., 2007, 459 s.
- 5 Novotný, O.: **O trestu a vězeňství**. Praha : Academia, 1969. 250 s.
- 6 Toman, P.: **Súčasný problémy ukladania trestov s dôrazom na trest odňatia slobody**. In: Zborník z konferencie 1. slovenské dni trestného práva. Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2010.
- 7 Valašík, M.: **Súčasný problémy ukladania trestov s dôrazom na trest odňatia slobody**. In: Zborník z konferencie 1. slovenské dni trestného práva. Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2010.
- 8 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 6/09 z 2. novembra 2011.
Dostupné na internete: http://www.concourt.sk/rozhod.do?urlpage=dokument&id_spisu=424787.

RESUMÉ**K ústavnej konformite tzv. zásady „trikrát a dost“**

Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom sp. zn. PL. ÚS 6/09 z 2. novembra 2011 rozhodol o ústavnej konformite tzv. zásady „trikrát a dost“ zakotvanej v slovenskom Trestnom zákone v súvislosti s trestaním recidivistov. Autorka v príspevku stručne približuje jednotlivé dôvody, kvôli ktorým nesúhlasí s výrokom ani s odôvodnením tohto rozhodnutia.

SUMMARY**The So-Called “Three Strikes Laws” Principle and Its Conformity with the Constitution**

The Constitutional Court of the Slovak Republic in its Finding, Case No. PL.ÚS 6/09 of 2 November 2011 ruled on the constitutional conformity of the so-called “three strikes laws” principle under the Slovak Criminal Code in connection with punishing recidivists. The author in her article briefly deals with individual reasons for which she disagrees with the operative part of the Finding and with the justification thereof.

ZUSAMENFASSUNG**Zur Verfassungskonformität des sog. Grundsatzes „dreimal und genug“**

Das Verfassungsgericht der Slowakischen Republik hat mit dem Urteil Aktenzeichen PL. ÚS 6/09 vom 2. November 2011 über die Verfassungskonformität von sog. Grundsatz „dreimal und genug“, verankert im slowakischen Strafgesetz, in Zusammenhang mit der Bestrafung von Wiederholungstätern, entschieden. Die Autorin des Beitrags führt kurz einzelne Gründe an, weswegen sie weder mit dem Spruch noch mit der Begründung dieser Entscheidung einverstanden ist.

K niektorým otázkam právneho postavenia účastníkov združenia bez právnej subjektivity (2. časť)

JUDr. Anna Stančáková

Združenie bez právnej subjektivity (societas iuris civilis) vzniká na základe dvojstrannej alebo viacstrannej zmluvy. Vzhľadom na to, že združenie nemá právnu subjektivitu, nemôže niesť ani zodpovednosť za svoje konanie. Práva a povinnosti vznikajú iba jeho účastníkom. Právna úprava ponecháva možnosť dohodnutia vzájomných práv a povinností, najmä podmienok poskytnutia majetkových hodnôt na dosiahnutie dojednaného účelu, spôsobu pričinenia sa o jeho dosiahnutie, správy združených a nadobudnutých majetkových hodnôt, podmienok vystúpenia a vylúčenia účastníka zo združenia a rozpustenia združenia, nevyvímajúc otázku následného majetkového vyporiadania, v prevažnej miere na účastníkoch združenia. Tento článok sa bližšie zameriava na vybrané práva a povinnosti účastníkov združenia.

Rozhodovanie účastníkov združenia

Pokiaľ nie je medzi účastníkmi v zmluve o združení dohodnuté inak, rozhodujú účastníci o obstarávaní spoločných vecí jednomyseľne. Rozhodovaním účastníkov sa rozumie tvorba spoločnej vôle o obstarávaní spoločných vecí. Odborná literatúra prijala záver, že ide o osobitný spôsob rozhodovania o obstarávaní spoločných vecí oproti § 139 ods. 2 a 3 zákona č. 40/1964 Zb.

JUDr. Anna Stančáková je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (2007). Od roku 2009 pôsobí ako interná doktorandka

na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“), ktorých aplikácia sa týmto ruší v duchu zásady *lex specialis derogat legi generali*. Rozdiel spočíva predovšetkým v tom, že spôsob rozhodovania si účastníci združenia môžu dohodnúť v zmluve, inak platí zásada jednomyseľnosti.¹

Úprava **jednomyseľného rozhodovania** je dispozitívna. „Jednomyseľne“ znamená, že všetci účastníci združenia sa musia zjednotiť na rovnakom názore, všetci účastníci musia

aktívne vyjadriť svoju súhlasnú vôľu, výslovne alebo konkludentne. Pokiaľ niektorý z účastníkov svoj názor nevyjadrí, vyjadruje tým svoj nesúhlas, ktorý navyše nemusí nijako odôvodniť.² Pri združeníach s väčším počtom účastníkov preto možno predpokladať, že jednomyseľné rozhodovanie o všetkých záležitostiach združenia nebude príliš praktické, pretože dosiahnutie jednomyseľnosti môže byť takmer nemožné alebo minimálne neoperatívne.

V takých prípadoch je vhodné v zmluve dohodnúť **iný spôsob rozhodovania** o obstarávaní spoločných vecí. V tomto smere zákonodarca ponecháva voľné pole pôsobnosti vôle účastníkov združenia. Tí si môžu dohodnúť, že pre rozhodovanie o rôznych záležitostiach je potrebná rôzne kvalifikovaná väčšina hlasov (nadpolovičná, dvojtretinová, trojpäťtinová a pod.) všetkých účastníkov. Súčasne je možné dohodnúť, že niektoré záležitosti budú podliehať jednomyseľnému schváleniu. Napokon nie je vylúčené ani to, aby účastníci združenia udelili rozhodovaciu právomoc o spoločných veciach iba jednému účastníkovi združenia, prípadne niekoľkým účastníkom,

1 Porovnaj SVOBODA, J. a kol.: **Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy. V. vydanie.** Bratislava, EUROUNION, 2005, s. 219; VOJČÍK, P. a kol.: **Občiansky zákonník. Stručný komentár. Tretie, doplnené a prepracované vydanie.** Bratislava, IURA EDITION, 2010, s. 1193.

2 Porovnaj HOCHMANN, V. a kol.: **Sdružení bez právní subjektivity, 2010 – 2011.** Praha, Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 34.

3 Porovnaj ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M.: **Občiansky zákonník II. § 460 – 880, Komentár.** Praha, C. H. Beck, 2008, s. 2151.

4 Porovnaj rozsudok NS ČR z 12. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1181/2004. Zhodne tiež rozsudok NS ČR z 16. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2718/2009;

rozsudok NS ČR z 29. 4. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4673/2008, rozsudok NS ČR z 22. 9. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4669/2008 a rozsudok NS ČR z 21. 6. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3861/2010. Porovnaj taktiež odlišný rozsudok NS ČR z 26. 11. 2002, sp. zn. 33 Odo 659/2002, z chronologického hľadiska prvý k analyzovanej problematike, podľa ktorého: „*Pokud uzavření předmětné smlouvy o půjčce bylo součástí podnikatelských aktivit všech účastníků sdružení (žalovaných), které navenek zastupoval na základě ujednání ve smlouvě o sdružení jeden z nich (druhý žalovaný), pak je namístě aplikace § 835 odst. 2 OZ, podle kterého jsou ze závazků vůči třetím osobám zavázáni účastníci sdružení společně a nerozdílně.*“

5 Podľa rozsudku NS ČR z 21. 6. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3861/2010: „*Podle ustanovení § 10 odst. 2 obchodního zákonníku (dále též jen „obch. zák.“) podniká-li více osob pod společným jménem bez založení právnické osoby, jsou tyto osoby povinny splnit závazky vzniklé při tomto podnikání společně a nerozdílně. Společné jméno není firmou. Stane-li se podnikatel – fyzická osoba účastníkem sdružení podle § 829 a násl. obč. zák., žádný právní předpis pro tento případ nestanoví, že může nadále podnikat a činit právní úkony jen a pouze pod společným jménem sdružení a že tudíž nesmí nadále podnikat a činit právní úkony svým jménem (nikoli pod společným jménem sdružení). Ustanovení § 835 odst. 2 obč. zák. o tom, že ze závazků vůči třetím osobám jsou účast-*

ani to, aby bola rozhodovacia právomoc rozdelená medzi jednotlivých účastníkov pre separátne oblasti odlišne.

Ak je v zmluve dohodnuté, že na rozhodovanie o spoločných záležitostiach (prípadne o niektorých z nich) postačuje väčšina hlasov, potom platí, že **každému účastníkovi patrí jeden hlas**, bez ohľadu na veľkosť podielu. S otázkou rozhodovania o spoločných záležitostiach úzko súvisí otázka konania účastníkov združenia navonok.

Konanie účastníkov združenia voči tretím osobám

V súvislosti s konaním účastníkov združenia v spoločných veciach a jeho následkami voči tretím osobám upravuje Občiansky zákonník len to, že zo záväzkov voči tretím osobám sú účastníci združenia zaviazaní spoločne a nerozdielne (§ 835 ods. 2 OZ). Citovaným ustanovením zákon stanovuje, že spoločné záväzky účastníkov združenia voči tretím osobám majú solidárnu povahu. Podmienky vzniku spoločných záväzkov však neupravuje. Domnievame sa preto, že na posúdenie vzniku spoločných záväzkov účastníkov združenia, ktoré budú mať v zmysle § 835 ods. 2 OZ solidárnu povahu, sú príslušné všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka o právnych úkonoch (§ 34 a nasl. OZ), v nadväznosti na ustanovenia o zastúpení na základe plnomocenstva (§ 31 a nasl. OZ) a ďalej ustanovenia záväzkového práva obsiahnuté v ôsmej časti Občianskeho zákonníka. Výnimkou sú združenia podnikateľov podnikajúcich pod spoločným označením (§ 10 ods. 4 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, ďalej aj ako „ObZ“). Spoločný záväzok solidárnej povahy všetkých účastníkov združenia tu vzniká *ex lege*, ak vznikne pri podnikaní účastníka združenia, za použitia spoločného označenia.

Zákon ponecháva na **kontraktúalnu úpravu** to, ako budú účastníci združenia konať vo veciach činnosti združenia navonok, t. j. ktorý účastník eventuálne účastníci budú oprávnení solidárne zaväzovať všetkých ostatných účastníkov združenia. Dohodou si účastníci združenia môžu založiť rôzne spôsoby konania. Môžu sa dohodnúť, že každý účastník združenia je oprávnený konať vo všetkých veciach samostatne. Protikladným variantom je, že právne úkony vo veciach združenia sú oprávnení robiť iba všetci účastníci združenia spoločne. Ďalším možným riešením je splnomocnenie jedného účastníka združenia (alebo niekoľkých účastníkov) na konanie vo všetkých veciach týkajúcich sa činnosti, ktorou sa účastník (účastníci) podieľa na výkone spoločnej činnosti združenia.³ Plnomocnenstvo na určitý typ úkonov možno udeliť aj niekoľkým účastníkom združenia spoločne. Ak v plnomocenstve udelenom niekoľkým účastníkom nie je určené inak, musia konať všetci spoločne (§ 31 ods. 3 OZ). Načrtnuté riešenia možno kombinovať v závislosti od dôležitosti právnych úkonov a najmä v nadväznosti na zvolený spôsob rozhodovania o záležitostiach týkajúcich sa činnosti združenia.

Domnievame sa, že v prípade, ak si účastníci združenia spôsob konania navonok **zmluvne, ani prostredníctvom samostatných splnomocnení neupravia** (a nepôjde o prípad združenia podnikateľov podnikajúcich pod spoločným označením), pri posudzovaní založenia spoločného záväzku účastníkov združenia sa presadí § 33 ods. 2 OZ, v zmysle ktorého, ak niekto koná za iného bez plnomocenstva, je z tohto konania zaviazaný sám, ibaže ten, za koho sa konalo, právny úkon dodatočne bez zbytočného odkladu schváli. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že na založenie spoločného záväzku účastníkov združenia je potrebné, aby konali všetci účastníci spoločne. V opačnom prípade bude zaviazaný sám iba ten účastník združenia, ktorý právny úkon urobil, ibaže ostatní účastníci právny úkon dodatočne schvália.

Účastník združenia, ktorý je v zmysle vyššie uvedeného oprávnený robiť právne úkony vo veciach združenia musí konať tak, aby bolo z **právneho úkonu, ktorý robí zrejmé, že koná ako účastník združenia**. V opačnom prípade platí, že koná vo vlastnom mene, a preto je oprávnený i povinný z takéhoto úkonu len on sám (§ 32 ods. 1 OZ).⁴ Uvedené sa vzťahuje aj na prípady, ak účastník združenia koná pod vlastným menom napriek skutočnosti, že medzi účastníkmi združenia existuje dohoda o používaní spoločného označenia.⁵ Z neskorších rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR navyše vyplýva, že nie je pritom rozhodujúce, či obsah právneho úkonu súvisí s činnosťou združenia,⁶ alebo či sa týka spoločnej veci.⁷ Práve na tento účel je praktické používať pri výkone spoločnej činnosti spoločné označenie.

Existuje však aj odlišný právny názor, podľa ktorého z § 835 ods. 2 OZ treba vyvodiť, že spoločné pohľadávky a spoločné záväzky vznikajú účastníkom združenia v prípade, keď niektorý

z nich urobil právny úkon smerujúci k dosiahnutiu účelu združenia, pričom nie je rozhodujúce, či koná iba vo svojom mene alebo aj v mene ostatných účastníkov združenia (napr. na základe plnomocenstva) a to, či niektorý z účastníkov združenia konal bez súhlasu ostatných účastníkov alebo dokonca proti ich vôli, môže mať vplyv iba na ich vnútorné pomery; takýto účastník združenia bude zodpovedať ostatným účastníkom za škodu, ktorá im vznikla tým, že veritelia u nich uplatnili svoje pohľadávky.⁸

Spoločné záväzky účastníkov združenia voči tretím osobám

Zo záväzkov voči tretím osobám sú účastníci zaviazaní spoločne a nerozdielne (§ 835 Ods. 2 OZ). Zo systematického začlenenia ustanovenia o solidárnej zaviazanosti účastníkov združenia medzi ustanovenia, obsahom ktorých je právna úprava vzťahov účastníkov združenia k majetku získanému spoločnou činnosťou (§ 834, § 835 ods. 1 OZ), nie je jednoznačné, či sa má solidarita uplatniť ohľadom všetkých spoločných záväzkov účastníkov združenia (bez súvisu s podielovým spoluvlastníctvom k majetku získanému spoločnou činnosťou),⁹ alebo iba ohľadom záväzkov vzniknutých v súvislosti s podielovým spoluvlastníctvom k majetku získanému spoločnou činnosťou.¹⁰ Systematické zaradenie tiež môže vzbudzovať predstavu, že ide o ustanovenie *lex specialis* vo vzťahu k norme obsiahnutej v § 139 ods. 1 OZ ako *lex generalis*. Napokon nie je zrejmé, či ide o ustanovenie kogentnej povahy, alebo či sa od neho účastníci združenia môžu odchýliť.¹¹ Tým je podľa nášho názoru daná potreba legislatívnej zmeny dotknutého ustanovenia.

Solidárne postavenie účastníkov združenia vyplýva nepochybne z právnych úkonov o spoločnej veci (§ 139 ods. 1 OZ). Občiansky zákonník pojem právnych úkonov týkajúcich sa spoločnej veci nedefinuje. Ide tak prakticky o akékoľvek právne úkony vzťahujúce sa k spoločnej veci, či už sa vyznačujú pravidelnosťou alebo výnimočnosťou, okrajovým významom či výrazným dopadom do právneho postavenia spoluvlastníkov (vyberanie nájomného, platby dodávateľom energie a pod.).¹² Aj pri týchto právnych úkonoch však bude pre ich kvalifikáciu ako úkonov týkajúcich sa spoločnej veci rozhodujúce, či z nich vyplýva, že boli urobené v mene všetkých spoluvlastníkov.¹³ V prípade, ak z úkonu nebude vyplývať, že bol urobený v mene všetkých spoluvlastníkov (§ 32 ods. 1 OZ), alebo sa ukáže, že konajúci spoluvlastník nebol na takýto úkon oprávnený (§ 139 ods. 2, 3 OZ v nadväznosti na § 123 OZ, § 39 OZ), bude z neho zodpovedný len on sám.

Pre posudzovanie právnych vzťahov vyplývajúcich z pasívnej solidarity založenej § 835 ods. 2 OZ je potrebné aplikovať všeobecné ustanovenie § 511 OZ. Právne následky pasívnej solidarity spočívajú v tom, že veriteľ je oprávnený požadovať celé plnenie od ktoréhokoľvek solidárne zaviazaného dlžníka a ten je recipročne povinný veriteľovi poskytnúť celé plnenie (§ 511 ods. 1 OZ). Solidárne zaviazaný dlžník, ktorý bol veriteľom vyzvaný na plnenie, má voči ostatným dlžníkom tzv. upovedomovaciu povinnosť, účelom ktorej je poskytnutie príležitosti ostatným dlžníkom uplatniť voči veriteľovi svoje námietky proti pohľadávke (napr. námietku premčania, kompenzačnú námietku a pod.). Ak dlh splní jeden zo solidárne zaviazaných dlžníkov, povinnosť ostatných dlžníkov vo vzťahu k veriteľovi zaniká. Solidárne zaviazaný dlžník má pritom voči ostatným dlžníkom právo regresu, ktoré môže uplatniť predtým, ako splní dlh veriteľovi (tzv. predbežný regres) alebo následne (tzv. subrogačný regres) (§ 511 ods. 2 OZ). Ak nemôže niektorý z dlžníkov v rámci následného postihu splniť svoj podiel, rozvrhne sa jeho podiel rovnakým dielom na všetkých ostatných dlžníkov (§ 511 ods. 3 OZ). Solidárne zodpovedný účastník združenia zodpovedá za záväzky voči tretím osobám celým svojím majetkom, nie len v rozsahu svojho vlastníckeho podielu na získanom majetku alebo na vnesených veciach; výška uvedených podielov nie je rozhodujúca.¹⁴ Ak sa účastníci združenia nedohodnú inak, sú podiely na dlhu všetkých účastníkov vo vzájomnom pomere rovnaké (§ 511 ods. 2 OZ v nadväznosti na § 835 ods. 2 OZ).

Spoločné práva účastníkov združenia voči tretím osobám

Hoci je nepochybné, že z právnych úkonov účastníkov združenia môžu vzniknúť nielen spoločné záväzky, ale aj spoločné práva, Občiansky zákonník túto okolnosť v rámci ustanovení o zmluve o združení osobitne nereguluje.

níci zavázani společně a nerozdílně, se uplatní pouze v případě, že účastník sdružení činí právní úkon, jenž takový závazek zakládá, pod společným jménem sdružení (srov. cit. § 10 odst. 2 obch. zák.). Nelze-li dovodit, že takový úkon vůči třetím osobám byl učiněn pod společným jménem sdružení, nemohou být z takového úkonu ani zavázáni ostatní účastníci sdružení ve smyslu § 835 odst. 2 obč. zák. Nepřihlédli odvolací soud k tomuto předpokladu a povinnost žalované 2) k zaplacení kupních cen založil pouze na tom, že žalovaná 2) byla společně se žalovaným 1) účastníci sdružení, je jeho právní posouzení věci neúplné a jeho rozhodnutí nesprávné (srov. např. právní závěry v rozsudku NS ze dne 12. ledna 2006, sp. zn. 32 Odo 1181/2004)“.

6 Podľa rozsudku NS ČR z 29. 4. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4673/2008: „Lze uzavřít, že skutková zjištění, že žalobce podniká pod svým jménem a příjmením s dodatkem ADAX a že název sdružení byl ADAX, V+O, oporu v provedeném dokazování mají, což potažmo platí i o skutkovém závěru, že kupní smlouvu na straně prodávající uzavřel žalobce pouze svým jménem. ... Nebyl-li (úspěšně) zpochybněn skutkový závěr, že kupní smlouvu uzavřel žalobce pouze svým jménem, a nikoliv i jménem druhého účastníka sdružení, postrádá význam námitka, již dovolatel oponuje závěru odvolacího soudu, že kupní smlouva nesouvisela s činností sdružení. Platí totiž, že jedná-li se o právní úkon, z něhož není zřejmé, že účastník sdružení jedná navenek i jako zmocněnec ostatních účastníků sdru-“

žení, je z takového právneho úkonu oprávnená i zavázaná pouze on sám“.

7 Podľa rozsudku NS ČR z 12. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1181/2004: „Podle § 829 odst. 1 a 2 občanského zákoníku se může více osob sdružit, aby se společně přičinily o dosažení sjednaného účelu, takové sdružení nemá způsobilost k právním úkonům. Vzhledem k tomu, že obchodní zákoník sám neobsahuje zvláštní úpravu sdružení bez právní subjektivity jako formu podnikání, platí právní úprava sdružení podle § 829 občanského zákoníku i pro oblast vztahů v podnikání. Podnikatelé ve sdružení, založeném podle § 829 a násl. občanského zákoníku, mohou podle § 10 odst. 2 obchodního zákoníku podnikat pod společným jménem. Smlouvu uzavřela fyzická osoba, která zde nejednala jako člen sdružení. Tato smlouva proto ze shora uvedených důvodů zavazuje pouze tuto osobu a práva z ní vyplývající náleží pouze této osobě. V posuzované věci jde o to, zda z uzavřené smlouvy o pojištění jsou oprávnění oba žalobci, tedy zda je oprávněným i dovoatel. Jestliže smlouvu o pojištění uzavřel jako pojišťitel svým jménem toliko žalobce a), aniž by z textu této smlouvy vyplývalo, že byla uzavřena touto osobou jako členem sdružení fyzických osob, (v této pojistné smlouvě je uvedeno jméno M. Z. a identifikační číslo podnikatele), tato smlouva je uzavřena s pojistníkem v písemné formě (srov. § 791 občanského zákoníku) a z tohoto dvoustranného právniho úkonu nevyplývá, že by v ní byly dohodnuty společné závazky či společná práva (srov. § 511 a násl.

Domnievame sa, že preto treba i v tomto smere vychádzať zo všeobecnej úpravy plurality veriteľov obsiahnutej v § 512 a násl. OZ. Aktívna solidarita môže byť založená priamo zákonom, rozhodnutím súdu alebo zmluvou medzi účastníkmi záväzkového právneho vzťahu (§ 513 OZ); v praxi sa vyskytuje zriedka.¹⁵ Občiansky zákonník zakladá aktívnu (rovnako ako pasívnu) solidaritu medzi spoluvlastníkmi, podielovými (§ 139 ods. 1) i bezpodielovými (§ 145 ods. 2), z právnych úkonov týkajúcich sa spoločnej veci.

V nadväznosti na stanovisko Najvyššieho súdu Českej republiky, podľa ktorého sú zo záväzkov vzniknutých za trvania združenia jeho účastníci zaviazaní (povinní) spoločne a nerozdielne (§ 835 ods. 2 OZ),¹⁶ zastáva NS ČR vo svojej rozhodovacej praxi konštantne tiež názor, že z požiadavky rovnováhy práv a povinností účastníkov združenia vyplýva aktívna solidarita pri uplatňovaní majetkových práv vzniknutých pri výkone ich spoločnej činnosti a (obdobne ako pasívna solidarita) pretrváva do doby po zániku združenia.¹⁷ Účastníkom združenia napokon nič nebráni, aby si spoločné práva dojednali priamo v právnych úkonoch s tretími osobami.

Ak sú účastníci združenia oprávnení voči tretím osobám rukou spoločnou a nerozdielnou, má každý účastník združenia (veriteľ) samostatné právo uplatniť pohľadávku (alebo časť pohľadávky) u dlžníka a nezávisle od ostatných ju môže uplatniť žalobou na súde. Uvedené právo prináleží každému solidárne oprávnenému účastníkovi do času, kým nebolo uplatnené tzv. právo prevencie, t. j. kým dlžníkovi nedôjde prejav vôle účastníka združenia ako veriteľa, aby mu poskytol plnenie. Potom, ako jeden zo solidárne zaviazaných účastníkov združenia (veriteľov) požiada dlžníka o plnenie (prípadne uplatní pohľadávku proti dlžníkovi na súde), nemôže už iný účastník združenia požadovať plnenie od dlžníka a dlžník zároveň nie je oprávnený mu požadované plnenie poskytnúť. Účastník združenia, ktorý uplatnil právo prevencie, sa tak stáva voči dlžníkovi jediným veriteľom a ostatní účastníci združenia strácajú právo uplatniť pohľadávku, aj keď ešte nebola splnená. Záväzok dlžníka voči všetkým solidárne oprávneným účastníkom združenia zaniká splnením dlhu tomu účastníkovi, ktorý o plnenie požiadal ako prvý. Ak uplatnil účastník združenia iba časť pohľadávky, sú ostatní účastníci oprávnení uplatniť zvyšnú časť plnenia. Vzájomné vyporiadanie účastníkov združenia sa spravuje vnútorným vzťahom medzi účastníkmi združenia.¹⁸

občanského zákoníku), pak plnění z tohoto právniho úkonu (z pojistné smlouvy) se může domáhat pouze žalobce a).

Oprávněná není ani námitka dovolatele, že pro právní posouzení věci je rozhodné ustanovení § 834 občanského zákoníku, ve smyslu kterého mezi oběma žalobci je ex lege podílové spoluvlastnictví k předmětnému stroji a v důsledku toho z právních úkonů, týkajících se společné věci, oprávněnými a povinnými jsou spoluvlastníci společně a nerozdílně. Skutečnost, že stroj byl v podílovém spoluvlastnictví, nemůže založit práva a povinnosti žalobce b) z pojistné smlouvy uzavřené toliko žalobcem a)“.

8 Porovnaj FEKETE, I.: **Občiansky zákonník. Veľký komentár, 2. diel, § 460 – § 880.**

Bratislava, Euro Kódex, 2011, s. 2428 – 2429.

9 Napr. záväzok uhradiť náklady na energiu spotrebovanú v priestoroch prenajatých pre činnosť združenia. K tomu porovnaj napr. dielo uvedené v pozn. 3, s. 2160; rozsudok NS ČR z 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 311/2000.

10 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR z 1. 3. 1999, sp. zn. 1 Obo 150/1998; VOJČÍK, P. a kol.: **Občiansky zákonník. Stručný komentár. Tretie, doplnené a prepracované vydanie.** Bratislava, IURA EDITION, 2010, s. 1190.

11 Porovnaj napr. diametrálne odlišné stanoviská NS SR v rozsudku z 1. 3. 1999, sp. zn. 1 Obo 150/1998 a NS ČR v rozsudku z 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 311/2000, súhlasne tiež dielo uvedené v pozn. 10, s. 1198.

12 Dielo uvedené v pozn. 3, s. 762.

13 Porovnaj vyššie citovaný rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 12. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1181/2004.

14 Porovnaj napr. dielo uvedené v pozn. 3, s. 2159; dielo uvedené v pozn. 10, s. 693.

15 Dielo uvedené v pozn. 3, s. 1384.

16 Porovnaj rozsudok NS ČR z 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 311/2000; dielo uvedené v pozn. 3, s. 2160.

17 Porovnaj rozsudok NS ČR z 28. 2. 2007, sp. zn. 28 Cdo 594/2006. Zhodne tiež neskoršie rozhodnutia: rozsudok NS ČR z 31. 7. 2008, sp. zn. 28 Cdo 5088/2007; rozsudok NS ČR z 24. 11. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3158/2010; rozsudok NS ČR z 13. 9. 2011, sp. zn. 28 Cdo 1580/2011.

18 Porovnaj dielo uvedené v pozn. 3, s. 2384 – 1386; dielo uvedené v pozn. 10, s. 693 – 694.

RESUMÉ

K niektorým otázkam právneho postavenia účastníkov združenia bez právnej subjektivity – 2. časť

Článok sa zameriava na niektoré práva účastníkov združenia bez právnej subjektivity, konkrétne na otázky späté s rozhodovaním účastníkov o spoločných záležitostiach, konaní účastníkov voči tretím osobám, založením spoločných záväzkov a spoločných práv. Článok vychádza predovšetkým z poznatkov odbornej literatúry a doterajšej súdnej praxe Najvyššieho súdu Českej republiky.

SUMMARY

Some Issues Concerning a Legal Status of Members of an Association Having No Legal Personality – Part II

The article focuses on some rights of members of the association having no legal personality, in particular issues related to the members' decision-making on common matters, members' dealings with third parties, as well as to establishment of common obligations and common rights. The article relies mainly on information in legal literature and case-law of the Supreme Court of the Czech Republic.

ZUSAMENFASSUNG

Zu einigen Fragen der Rechtsstellung der Parteien der Vereinigung ohne Rechtssubjektivität – II. Teil

Der Artikel befasst sich mit einigen Rechten der Parteien der Vereinigung ohne Rechtssubjektivität, konkret mit den Fragen in Verbindung mit der Entscheidung der Parteien über gemeinsame Angelegenheiten, mit der Handlung der Parteien gegenüber den Dritten, der Gründung von gemeinsamen Verbindlichkeiten und gemeinsamen Rechten. Der Artikel stützt sich insbesondere an die Erfahrungen aus der Fachliteratur und die bisherige Gerichtspraxis des Obersten Gerichtes der Tschechischen Republik.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

K právnej kvalifikácii náhrady za užívanie spoločnej veci podielovým spoluvlastníkom nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu

Ak sa podielový spoluvlastník domáha náhrady vo forme peňažného plnenia voči druhému spoluvlastníkovi za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, ide o právny vzťah z podielového spoluvlastníctva osobitne v občianskom zákonníku upravený. V prípade, že sa spoluvlastníci o spôsobe užívania spoločnej veci, prípadne o jej náhrade nedohodnú, ide o nárok, ktorý vyplýva z § 137 ods. 1 v spojení s § 123 Občianskeho zákonníka. Toto právo je nepochybne majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje v trojročnej všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Uvedený nárok nemožno právne kvalifikovať ako nárok z bezdôvodného obohatenia.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 277/2009
zo dňa 24. novembra 2009)

Dotknuté ustanovenia:

– § 101, § 123, § 136 a nasl., § 451 a nasl. občianskeho zákonníka

Žalobca sa podanou žalobou domáhal uloženia povinnosti žalovaným zaplatiť mu sumu 15 000 Sk s príslušenstvom ako finančnej protihodnoty za to, že žalovaní ako podieloví spoluvlastníci užívali v rozhodnom období aj podiel na spoločnej veci patriaci žalobcovi.

Okresný súd žalobe do výšky žalovanej sumy vyhovel a žalovaných zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 15 000 Sk v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vychádzal zo zistenia, že účastníci konania boli v rozhodnom čase spoluvlastníkmi nehnuteľnosti, ktorú na základe ich vzájomnej dohody užíval v celosti žalovaný. Žalobcovi mala byť za užívanie jeho spoluvlastníckeho podielu poskytnutá náhrada vo forme peňažného plnenia, keďže však medzi účastníkmi nedošlo k dohode o jej výške, za žalované obdobie mu náhrada poskytnutá nebola. Okresný súd dospel k názoru, že podstata žalovaného nároku spočíva v nezhode spoluvlastníkov o právach a povinnostiach vyplývajúcich z podielového spoluvlastníctva v otázke užívania nehnuteľnosti a s tým súvisiacej primeranej náhrady. Podľa okresného súdu nejde o nárok z bezdôvodného obohatenia, ale o nárok, ktorý vyplýva priamo z §§ 136 ods. 1,¹ 137 ods. 1² a 139 ods. 1³ Občianskeho zákonníka.

Na odvolanie žalovaných krajský súd ako súd odvolací rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bola žalovaným uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 15 000 Sk, zmenil tak, že žalobu zamietol. Právny názor súdu prvého stupňa, podľa ktorého právo žalobcu na zaplatenie náhrady za užívanie nehnuteľnosti vyplýva z § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka, označil odvolací súd za nesprávny. Na rozdiel od okresného súdu bol toho názoru, že ak právny vzťah účastníkov nebol upravený dohodou o platení určitej náhrady za užívanie časti nehnuteľnosti, žalovaní, ktorí užívali vec aj v rozsahu spoluvlastníckeho podielu patriaceho žalobcovi, získali bezdôvodné obohatenie plnením bez právneho dôvodu. Vzhľadom na to, že žalobca uplatnil svoj nárok až po uplynutí zákonom stanovenej premlčacej doby podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka,

1 § 136 ods. 1 občianskeho zákonníka: „Vec môže byť v spoluvlastníctve viacerých vlastníkov“.

2 § 137 ods. 1 občianskeho zákonníka: „Podiel vyjadruje mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci“.

3 § 139 ods. 1 občianskeho zákonníka: „Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločnej veci sú oprávnení a povinní všetci spoluvlastníci spoločne a nerozdielne“.

v zmysle ktorej sa právo na vydanie bezdôvodného obohatenia premlčuje v subjektívnej dvojročnej premlčacej dobe, začiatok plynutia ktorej je viazaný na vedomosť oprávneného o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil, a žalovaní sa v priebehu konania dovolali premlčania, právo žalobcovi nepriznal.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, v ktorom namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Žalovaný bol toho názoru, že ním uplatnený nárok na poskytnutie náhrady za užívanie spoluvlastníckeho podielu vyplýva z podielového spoluvlastníctva účastníkov k spoločnej nehnuteľnosti, a preto ho nemožno kvalifikovať ako nárok z bezdôvodného obohatenia. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné. Konštatoval, že obsahom vlastníckeho (spoluvlastníckeho) práva je, okrem iného, aj oprávnenie vlastníka vec v medziach zákona užívať. Vec môže byť v spoluvlastníctve aj viacerých osôb, pričom spoluvlastnícky podiel vyjadruje mieru účasti spoluvlastníka na vzťahu k spoločnej veci. To znamená, že vyjadruje aj mieru účasti, pokiaľ ide o užívanie spoločnej veci. Každý zo spoluvlastníkov je v zmysle § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka oprávnený spoločnú vec užívať v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu. V prípade, že spoluvlastníkovi nie je zabezpečené užívanie spoločnej veci v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu, má právo na poskytnutie tomu zodpovedajúcej náhrady vo forme peňažného plnenia. Tomuto právu potom korešponduje povinnosť spoluvlastníka, ktorý vec užíva, takéto plnenie spoluvlastníkovi vylúčenému z užívania spoločnej veci poskytnúť.

Aj keď medzi podielovými spoluvlastníkmi nedôjde k dohode o užívaní spoločnej veci a jeden alebo viacerí z nich ju užívajú, podľa Najvyššieho súdu SR nie je možné dospieť k záveru, že vec je užívaná bez právneho dôvodu (o to viac, takýto záver neprichádza do úvahy, ak sa spoluvlastníci na spôsobe užívania dohodli). Právnym dôvodom na užívanie veci je aj v takomto prípade ich spoluvlastnícke právo. Spoluvlastnícky podiel vyjadrujúci mieru účasti spoluvlastníka na právach a povinnostiach k spoločnej veci nie je totiž podiel na veci reálne vymedzený, ale je len podielom ideálnym. Podľa Najvyššieho súdu SR: „Ak sa podielový spoluvlastník domáha náhrady vo forme peňažného plnenia voči druhému spoluvlastníkovi za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, ide o právny vzťah z podielového spoluvlastníctva osobitne v občianskom zákonníku upravený. V prípade, že sa spoluvlastníci o spôsobe užívania spoločnej veci, prípadne o jej náhrade nedohodnú, ide o nárok, ktorý vyplýva z § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 123 Občianskeho zákonníka.⁴ Toto právo je nepochybne majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje v trojročnej všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 Občianskeho zákonníka.⁵ Uvedený nárok nemožno právne kvalifikovať ako nárok z bezdôvodného obohatenia. Ustanovenia o bezdôvodnom obohatení majú len podpornú povahu a ich použitie nemožno preto rozširovať na práva, ktoré sa opierajú o osobitné zákonné ustanovenia“.

V prípade práva podielového spoluvlastníka na náhradu za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu, nie je podľa názoru Najvyššieho súdu SR splnená ani žiadna zo skutkových podstát vzniku bezdôvodného obohatenia. Nejde totiž o užívanie veci bez právneho dôvodu, a teda o majetkový prospech získaný bez právneho dôvodu, ani o majetkový prospech získaný plnením z neplatného právneho úkonu, plnením z právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol, prípadne získaný z nestatočných zdrojov, a to ani vtedy, ak spoluvlastník vec v celosti užíva bez dohody s ostatnými spoluvlastníkmi.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd SR konštatoval, že ak odvolací súd dospel k inému právnenému názoru a nárok žalobcu posúdil ako nárok z bezdôvodného obohatenia, ktorý sa premlčuje v dvojročnej subjektívnej premlčacej dobe v zmysle § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Rozsudok krajského súdu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Oodôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

Mgr. Zuzana Fabianová
advokátska koncipientka

4 § 123 občianskeho zákonníka: „Vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním“.

5 § 101 občianskeho zákonníka: „Pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz“.

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo SAK zasadalo prvýkrát v novom roku 10. januára 2013 v sídle komory v Bratislave. Zasadnutie viedol predseda JUDr. Ľubomír Hreždovič, ktorý informoval o bežnom výkone činnosti v rámci funkcie predsedu. Členovia P SAK určili za overovateľa zápisnice Mgr. Veverku.

V rámci kontroly plnenia úloh informoval JUDr. Hreždovič o dvoch uzneseniach P SAK prijatých per rollam. Prvým uznesením bola suma príspevku na činnosť SAK na rok 2013 zaokrúhlená nadol na sumu 260 eur, t. j. komora nebude od advokátov vymáhať sumu 0,33 eur. V druhom hlasovaní predsedníctvo rozhodovalo o návrhu na doplnenie uznesenia o podrobnostiach vedenia výkazov praxe advokátskych koncipientov. Cieľom návrhu je umožniť advokátom odovzdávať výkaz a doručiť ho komore aj v elektronickej podobe prostredníctvom webovej stránky. Uznesenie prijaté per rollam je uverejnené v komunikačných prostriedkoch komory (viď Vestník, čiastka 30).

Členovia P SAK **vzali na vedomie** informácie o súdnych konaniach vedených SAK, správu spoločnosti Legium s r. o. o stave všetkých súdnych konaní, legislatívny a mediálny plán komunikácie P SAK, správu mediálnej agentúry Devon za december 2012, návrh imidžovej kampane SAK a informáciu zástupkyň mediálnej agentúry o stave príprav Dňa advokácie v roku 2013.

Predsedníctvo SAK sa zaoberalo návrhom Skúšobného poriadku vrátane pripomienok predsedov skúšobných senátov k predloženému návrhu. Členovia P SAK **vzali na vedomie** materiály a uložili kancelárii komory zabezpečiť stretnutie s predsedami skúšobných senátov za účelom finalizácie pripomienok k návrhu Skúšobného poriadku.

O stave príprav Konferencie advokátov 2013 informovala riaditeľka medzinárodného odboru Mgr. Marečková. P SAK sa venovalo návrhom interných predpisov SAK, ktoré budú predložené na pripomienkovanie advokátom uverejnením na webovej stránke SAK s upozornením v Bulletin slovenskej advokácie, že advokátom, ktorí nemajú prístup na web, bude na ich žiadosť odoslané znenie návrhov riadnou poštou v tlačenej podobe.

Členovia predsedníctva **schválili** cenník inzercie v Bulletin slovenskej advokácie na rok 2013. Ceny zodpovedajú cenám v roku 2012. Na návrh redakčnej rady predsedníctvo **schválilo** vymenovanie JUDr. Mareka Kordíka, LL.M. za člena redakčnej rady. Predsedníctvo **schválilo** harmonogram úvodníkov do bulletinu a odporučilo pokračovať v rozhovoroch s verejnými činiteľmi.

O príprave krstu knihy *Advokácia v spomienkach advokátov* informovala Mgr. Marečková. Predsedníctvo **vzalo na vedomie** predložený zámer, schválilo zoznam pozvaných hostí, súhlasilo, že krst sa bude konať v priestoroch Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici 8. marca 2013 a krstnou mamou bude pani Vilma Slopovská.

Na návrh JUDr. Kerecmana **schválili** členovia predsedníctva Mgr. Viktóriu Hellenbart za členku Pracovnej komisie pre históriu advokácie.

Podľa programu P SAK **prerokovalo** P SAK ekonomické otázky (žiadosti o poskytnutie účelovej pôžičky, o odpustenie príspevku na činnosť SAK a o povolenie splátok disciplinárnych trov a pokút na rok 2012 pre vymáhaním).

V rámci informácií odboru medzinárodných vzťahov Mgr. Marečková predložila Správu o činnosti CCBE a zámer Nemecko-česko-slovenského advokátskeho fóra.

V rámci bodu Rôzne sa členovia predsedníctva venovali dopytom advokátov s prihliadnutím na stanoviská pracovnej skupiny pre veci advokátske.

Predsedníctvo prerokovalo aj žiadosti súvisiace so zoznamami advokátskych koncipientov, advokátov a obchodných spoločností vedených komorou.

Zapísala -no-

Výzva na pripomienkovanie vnútorných predpisov komory schvaľovaných Konferenciou advokátov 2013

Vážené kolegyne, vážení kolegovia,

na webovom sídle Slovenskej advokátskej komory sú uverejnené návrhy vnútorných predpisov komory, ktoré bude schvaľovať Konferencia advokátov dňa 14. – 15. júna 2013 v Bratislave. Pripomienky, prípadne návrhy, zmeny a doplnenia predpisov je možné komore doručiť **do 28. februára 2013**. Následne budú predložené predsedníctvu komory na účel rozhodnutia o ich zapracovaní do konečného návrhu predpisov, ktorý bude predložený Konferencii advokátov.

Advokátom, ktorí nemajú prístup na webovú stránku SAK, bude na ich žiadosť zaslané znenie návrhov riadnou poštou v tlačenej forme (kontakt Eva Žikavská, tel.: 02 204 227 42, fax: 02 529 61 554, e-mail: office@sak.sk)

Pýta(j)te sa predsedníctva

Ešte raz k elektronickým návrhom advokátov na zápis advokátskeho koncipienta

Slovenská advokátska komora v závere roka umožnila advokátom podávanie elektronických návrhov na zápis advokátskeho koncipienta do zoznamu advokátskych koncipientov vedeného komorou prostredníctvom webového sídla komory. Do procesu administrácie žiadosti vstupuje okrem faktorov, ktorých ovplyvnenie je v dispozícii kancelárie SAK, resp. osoby podávajúcej návrh aj napr. potreba vystavenia odpisu z registra trestov, faktor, ktorý je v dispozícii osobitného orgánu.

Motívom tohto kroku komory bolo, okrem zjednodušenia a urýchlenia procesu administrácie žiadosti, dosiahnutie lepšej hospodárnosti nákladov komory, súvisiacich s prudko rastúcim počtom advokátskych koncipientov a následne aj advokátov. Advokátovi v dôsledku prevzatia časti administratívnej záťaže vyplnením elektronickej žiadosti na webovom sídle komory nevzniká povinnosť podieľať sa na úhrade administratívnych nákladov komory, na druhej strane komore ušetrením administratívnej záťaže nevzniká povinnosť personálneho rozšírenia jej zamestnancov.

Návrh na zápis advokátskeho koncipienta je stále možné podať riadnou poštou, potrebné údaje vtedy vyplnia pracovníci komory a návrh je spojený s participáciou navrhovateľa na administratívnych nákladoch SAK (vo výške 50 eur).

Návrh sa vždy podáva pod prihlasovacím profilom advokáta (s použitím jeho prihlasovacích údajov), ktorý bude školiteľom advokátskeho koncipienta. Platí to aj v prípade spoločného výkonu advokácie, či už prostredníctvom obchodnej spoločnosti alebo združenia. Súvisí to so zmenou zákona o advokácii od 1. januára 2013, obmedzením počtu na troch školených koncipientov na jedného školiteľa, ako aj stanovením minimálne trojročného zápisu v zozname advokátov ako predpokladu možnosti školiť advokátskeho koncipienta.

Za elektronickej žiadosti z pohľadu participácie na administratívnych nákladoch sa nepovažuje e-mailové oznámenie, resp. e-mailový návrh na zápis advokátskeho koncipienta. Takéto oznámenie bude komora považovať za splnenie lehoty na oznámenie vzniku pracovného pomeru (nasledujúci pracovný deň po uzavretí pracovného pomeru) s osobou, ktorej zápis do zoznamu advokátskych koncipientov bude advokát navrhovať, za predpokladu, že advokát následne bez zbytočného odkladu podá žiadosť o zápis advokátskeho koncipienta elektronickej prostredníctvom webového sídla komory alebo riadnou poštou navrhne zápis advokátskeho koncipienta a tento bude po splnení všetkých podmienok zapísaný do zoznamu advokátskych koncipientov vedeného komorou.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Zmluvná pokuta v zmluve o právnej pomoci – dojednanie paušálnej odmeny advokáta

- 1.) Právo klienta sám rozhodnúť, akým spôsobom má byť jeho vec vyriešená, vrátane práva osobne rokovať s protistranou a samostatne konať nemôže advokát v zmluve o právnej pomoci žiadnym spôsobom obmedziť a už vôbec nie sankcionovať zmluvnou pokutou.
- 2.) Advokát, ktorý do zmluvy o právnej pomoci výslovne zakomponuje ustanovenie o možnosti advokáta v prípade porušenia povinnosti klienta nekonať vo veci bez súhlasu advokáta žiadať od klienta zaplataenie zmluvnej pokuty, ktorú následne po výzvy zaslanej klientovi vymáha súdnou cestou podaním žaloby voči klientovi, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii z dôvodu porušenia povinností advokáta podľa § 18 ods. 1, 2 a 3 zákona o advokácii a § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK.
- 3.) Advokát, ktorý v zmluve o právnej pomoci dohodne s klientom podielovú odmenu v naturálnej podobe formou darovania nehnuteľnosti, a to vopred, pred dokončením sporu a dosiahnutím plného úspechu vo veci, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii z dôvodu porušenia povinností advokáta podľa § 18 ods. 1, 2 a 3 zákona o advokácii a § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK, pretože takéto dojednanie podielovej odmeny je v rozpore s § 8 ods. 1 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z.
- 4.) Pre posúdenie začiatku plynutia dvojročnej objektívnej lehoty na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania je potrebné posúdiť konanie disciplinárne obvineného komplexne a nemožno vychádzať len z izolovaného faktu času vzniku protiprávneho stavu vyvolaného konaním advokáta, ak tento protiprávny stav pretrvával dlhšiu dobu.

Rozhodnutie predsedníctva SAK z 13. januára 2012,

sp. zn. P-10/2010:4306/2008

Rozhodnutie IX. disciplinárneho senátu z 21. októbra 2010,

sp. zn. DS IX.-49/09:4306/2008

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení
- § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 16. júna 2010 v platnom znení
- § 8 ods. 1¹ vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách za poskytovanie právnych služieb v platnom znení

Rozhodnutím predsedníctva SAK z 13. januára 2012, sp. zn. P-10/2010:4306/2008 v spojení s rozhodnutím IX. disciplinárneho senátu z 21. októbra 2010, sp. zn. DS IX.-

49/09:4306/2008 bol disciplinárne obvinený advokát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

1.) v zmluve o právnej pomoci zo dňa 2. 1. 2007 vyslovne zakomponoval ustanovenie o možnosti advokáta v prípade porušenia zmluvy zo strany klienta uplatniť voči nemu sankciu – zmluvnú pokutu vo výške 10% z vymáhanej čiastky, pričom na základe tohto ustanovenia zmluvy v liste zo dňa 4. 12. 2008 advokát napísal klientovi – sťažovateľovi, že porušil zmluvu, a preto žiadal o zaplataenie tejto sankcie s tým, že inak ju bude vymáhať; pretože sťažovateľ ani ostatní klienti uvedenú sankciu neuhradili, dňa 16. 12. 2008 bol advokátom podaný návrh na vydanie platobného rozkazu,

2.) bola medzi advokátom a klientom, resp. klientmi podpísaná zmluva, kde odmena bola 20% z vysúdenej hodnoty; podľa bodu 5 tejto zmluvy, ktorý bol rukou dopísaný, bola

odmena dohodnutá formou darovania pozemku zo strany klientov, a to vopred, teda pred ukončením a vyhratím sporu v prospech klienta,

čím porušil

povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 1, 2 a 3 zákona o advokácii² a § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK,³

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške 25 – násobku minimálnej mzdy, t. j. **7 692,50 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálnu náhradu trov disciplinárneho konania vo výške **307,70 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Predseda Revíznej komisie SAK podal dňa 6. 3. 2009 proti disciplinárne obvinenému advokátovi návrh na začatie disciplinárneho konania pre skutky uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený vo svojich vyjadreniach k sťažnosti a k návrhu na začatie konania nepoprel, že k obojm skutkom došlo, svoje konanie však nepovažoval za porušenie advokátskych predpisov a uviedol, že k dojednaniu zmluvnej pokuty došlo z dôvodu, aby zo strany klientov nedošlo k zmareniu veci samostatným konaním s ohľadom na predchádzajúce skúsenosti s klientmi a že návrh na vydanie platobného rozkazu proti klientom vzal späť. Vo vzťahu k druhému skutku doplnil, že návrh na uhradenie odmeny darovaním spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti iniciovali sami klienti, ktorí nemali dostatok financií na zloženie zálohy, pričom on ako spoluvlastník tejto nehnuteľnosti tento návrh len akceptoval.

Disciplinárne obvinený potom, čo došlo k späťvzatiu sťažnosti, namietal, že senát pokračuje v disciplinárnom konaní napriek tomuto späťvzatiu a podal sťažnosť na postup predsedu disciplinárneho senátu, ktorá bola vyhodnotená ako námietka zaujatosti.⁴

Disciplinárny senát vo veci rozhodol na pojednávaní dňa 21. 10. 2010 v neprítomnosti disciplinárne obvineného v súlade s § 17 ods. 7 Disciplinárneho poriadku SAK potom, čo disciplinárne obvinený opakovane ospravedlnil svoju neúčast na pojednávaní z dôvodu kolízie pojednávaní, ktorú však žiadnym spôsobom nepreukázal.

Disciplinárny senát rozhodnutím z 21. októbra 2010, sp. zn. DS IX.-49/09:4306/2008 uznal disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia pre oba skutky uvedené v návrhu a podľa § 56 ods. 2 písm. c) mu uložil disciplinárne opatrenie – peňažnú pokutu vo výške 7 692,50 eur a zároveň povinnosť nahradiť SAK paušálnu náhradu trov konania vo výške 307,70 eur.

Disciplinárny senát vo vzťahu k prvému skutku dospel k nasledovným skutkovým a právnym záverom:

Disciplinárne obvinený uzatvoril dňa 2. 1. 2007 zmluvu

o poskytovaní právnej pomoci s klientmi, ktorá sa týkala zastupovania klientov vo veci pozemku v ich podielovom spoluvlastníctve, pričom čl. V bod 1 písm. c) tejto zmluvy znelo: „Klient sa zaväzuje, že nebude konať v právnej veci dohodnutej v tejto zmluve a udelenom plnomocenstve bez písomného súhlasu advokáta. V prípade porušenia tohto ustanovenia je klient povinný zaplatiť advokátovi sankciu vo výške 10 % z vymáhanej čiastky“. Plnomocenstvo v tejto veci udelili klienti advokátovi dňa 27. 11. 2006.

Listom zo dňa 4. 12. 2008 disciplinárne obvinený vyzval svojich klientov na zaplatenie zmluvnej pokuty vo výške 390 000 Sk v stanovenej lehote z dôvodu, že jeden z klientov porušil svojím konaním vyššie citované ustanovenie zmluvy tým, že „samostatne rokuje s užívateľom pozemku, pozemkovým úradom a inými inštitúciami“ bez písomného súhlasu advokáta s upozornením, že v opačnom prípade bude musieť zaplatenie sankcie vymáhať, čo aj urobil podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu proti jeho klientom príslušnému súdu.

Disciplinárny senát dospel k záveru, že konanie disciplinárne obvineného, ktorý podal žalobu proti svojmu klientovi, s ktorým nemal ukončený zmluvný vzťah, je v rozpore s § 18 zákona o advokácii. Právo klienta sám rozhodnúť, akým spôsobom má byť jeho vec vyriešená, vrátane práva osobne rokovať s protistranou a samostatne konať nemôže advokát v zmluve o právnej pomoci žiadnym spôsobom obmedziť a už vôbec nie sankcionovať zmluvnou pokutou.

Disciplinárny senát vo vzťahu k druhému skutku dospel k nasledovným skutkovým a právnym záverom:

Dňa 18. 9. 2006 uzatvoril disciplinárne obvinený zmluvu o poskytovaní právnej pomoci so sťažovateľom, ktorou sa zaviazal poskytnúť klientovi právnu pomoc vo veci nelegálnej skládky odpadu na bližšie špecifikovanom pozemku. Klient advokátovi plnomocenstvo udelil dňa 19. 9. 2006 a listom zo dňa 30. 1. 2008, doručeným advokátovi dňa 4. 3. 2008 ho odvolal.

Z čl. III bod 2 tejto zmluvy vyplýva, že medzi advokátom a klientom bola odmena dojednaná nasledovne: „Za prevzatie veci uvedenej v čl. I bode 1, 2 tejto zmluvy klient zaplatí paušálnu odmenu vo výške 20 % z vysúdeného sporu. V prípade, ak klient od zmluvy odstúpi z akéhokoľvek dôvodu skôr, ako súd právoplatne vo veci sporu rozhodne je povinný uhradiť advokátovi paušálnu odmenu za prevzatie veci vo výške 10 % žalovanej hodnoty súdneho sporu /vrátane hodnoty predžalobnej výzvy, prípadne hodnoty mimosúdnej dohody“. Ustanovenie čl. III bod 5 zmluvy dopísané rukou znelo: „Bola dohodnutá odmena formou darovania pozemku podľa zmluvy“. Medi advokátom a klientom došlo k uzatvoreniu darovacej zmluvy, ktorej predmetom bol prevod spoluvlastníckeho podielu k pozemku, k povoleniu vkladu vlastníckeho práva však nedošlo, keďže príslušná správa katastra konanie zastavila pre späťvzatie návrhu na povolenie vkladu, podpísané klientom a disciplinárne obvineným.

Disciplinárny senát zdôraznil, že odmena advokáta bola dohodnutá vopred (pred skončením zastupovania) v naturálnej podobe, t. j. formou darovania časti pozemku zo strany

klienta, čo v zmysle § 8 ods. 1 vyhl. MS SR č. 655/2004 Z. z. je prípustné, ale takáto odmena je podmienená úspechom vo veci. Keďže vec v danom prípade nebola skončená a úspech vo veci nebol dosiahnutý, disciplinárne obvinený porušil pravidlá profesionálnej etiky aj v tomto prípade.

S námietkou disciplinárne obvineného, že senát pokračuje v konaní napriek tomu, že klienti sťažnosť vzali v priebehu konania späť, sa senát v odôvodnení svojho rozhodnutia vyporiadal tak, že späť vzatie sťažnosti, na základe ktorej bol podaný návrh na začatie disciplinárneho konania, nie je dôvodom pre zastavenie konania, pretože takýmto dôvodom je len späť vzatie návrhu na začatie konania predsedom Revíznej komisie, k čomu Revízná komisia SAK vo svojom liste z 9. 3. 2010 dodala, že disciplinárne konanie je ovládané zásadou oficiality, preto prípadne späť vzatie sťažnosti je právne irelevantné.

Pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho opatrenia senát prihliadol predovšetkým na závažnosť previnenia a na okolnosti, za ktorých došlo k ich spáchaniu.

Proti tomuto rozhodnutiu podal v stanovenej lehote disciplinárne obvinený odvolanie, v ktorom namietal rozpor rozhodnutia so zisteným skutkovým stavom, účelovosť rozhodnutia a zaujatosť senátu voči jeho osobe. Ďalej namietal, že postupom senátu mu bola odňatá možnosť verbálne sa vyjadriť k veci ako aj premlčanie skutku. Disciplinárne obvinený zdôraznil, že klienti sa dobrovoľne dohodli s advokátom, že nebudú sami jednať s protistranou, v záujme dosiahnutia úspechu vo veci. Vo vzťahu k druhému skutku uviedol, že v konaní nebolo preukázané, že odmenu prijal vopred a zdôraznil, že k darovaniu pozemku došlo dobrovoľne, k čomu navrhol vypočuť aj svedka. Taktiež uviedol, že v danej veci vystupoval ako podielový spoluvlastník daného pozemku a namietal neprimeranosť výšky peňažnej pokuty.

Predsedsníctvo SAK dňa 13. 1. 2012 vec prerokovalo v neprítomnosti disciplinárne obvineného potom, čo dospelo k záveru, že podmienky na vykonanie odvolacieho konania v neprítomnosti disciplinárne obvineného boli podľa § 29 ods. 2 v spojení § 17 ods. 7 Disciplinárneho poriadku SAK splnené s poukazom na opakované odročovanie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti disciplinárne obvineného s tým, že disciplinárne obvinený vo svojom liste z 10. 1. 2012 o odročenie pojednávania nepožiadal ani nepreukázal existenciu dôvodov, ktoré mu bránia v účasti na pojednávaní.

Predsedsníctvo SAK rozhodnutím z 13. januára 2012, sp. zn. P-10/2010:4306/2008 napadnuté rozhodnutie ako vecne správne podľa § 33 Disciplinárneho poriadku SAK potvrdilo.

V odôvodnení tohto rozhodnutia predsedsníctvo SAK zdôraznilo, že disciplinárny senát správne zistil skutkový a právny stav veci. Obrana disciplinárne obvineného, podľa ktorej jeho konanie nemožno považovať za disciplinárne previnenie s ohľadom na dôvody, ktoré ho ku konaniu viedli (potreba zabrániť samostatnému konaniu klientov s ohľadom na skoršie udalosti) nemôže obstáť, keďže advokát v žiadnom prípade a bez ohľadu na dôvody nesmie obmedzovať klienta v mož-

nosti samostatne rokovať vo svojej veci s inými osobami a už vôbec nie klienta sankcionovať pre prípad, že bude toto svoje právo realizovať.

Pokiaľ disciplinárne obvinený poukazyval na to, že sám je podielovým spoluvlastníkom a jeho klienti sami navrhli uhradiť mu odmenu vopred a vo forme darovania nehnuteľnosti, disciplinárne obvinený nevezal do úvahy, že vo vzťahu k svojím klientom vystupoval ako advokát podľa zmluvy o poskytovaní právnej pomoci a bez ohľadu na to, kto navrhol tento spôsob úhrady, advokát nesmie odmenu takýmto spôsobom dohodnúť a už vôbec nie vykonať kroky k realizácii jej plnenia v čase, keď na ňu nemá nárok, teda pred dosiahnutím úspechu v spore. Z tohto dôvodu nepovažovalo predsedsníctvo SAK za potrebné vypočuť navrhovaného svedka.

Predsedsníctvo SAK nepovažovalo za dôvodnú ani námietku o zaujatosti predsedu disciplinárneho senátu, o ktorej už bolo rozhodnuté, ani tvrdenie, že postupom senátu mu mala byť odňatá možnosť verbálne sa vyjadriť, keď senát pojednával v jeho neprítomnosti, keďže z obsahu spisu vyplynulo, že disciplinárne obvinený síce svoju neúčast na pojednávaní dňa 21. 10. 2010 ospravedlnil, avšak dôvod, pre ktorý bolo nevyhnutné pojednávanie odročiť, nepreukázal. Navyše, z § 17 ods. 7 Disciplinárneho poriadku SAK vyplýva, že ani v prípade preukázania dôvodu hodného osobitného zreteľa nie je povinnosťou disciplinárneho senátu žiadosti o odročenie pojednávania vyhovieť.

Napriek tomu, že disciplinárne obvinený svoju námietku premlčania skutkov neodôvodnil, predsedsníctvo SAK sa zaoberalo aj posúdením tejto námietky podľa § 58 ods. 2 zákona o advokácii.

K uplynutiu šesťmesačnej subjektívnej lehoty na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania nedošlo, pretože sťažnosť bola SAK doručená dňa 10. 12. 2008 a návrh na začatie disciplinárneho konania bol doručený Disciplinárnej komisii SAK 6. 3. 2009.

Vzhľadom na to, že k prvému skutku došlo tým, že disciplinárne obvinený listom zo dňa 4. 12. 2008 vyzval klientov na zaplatenie zmluvnej pokuty a dňa 16. 12. 2008 podal návrh na vydanie platobného rozkazu na súd, dvojročná objektívna lehota začala plynúť 4. 12. 2008, resp. 16. 12. 2008 a ku dňu podania návrhu na začatie disciplinárneho konania neuplynula.

V prípade druhého skutku je nevyhnutné posúdiť konanie disciplinárne obvineného vymedzené v návrhu komplexne a nemožno vychádzať iba z izolovaného faktu – dátumu uzatvorenia zmluvy o poskytovaní právnej služby. Ako vyplýva z obsahu spisu, táto zmluva zanikla 4. 3. 2008 a teda trvala aj dňa 24. 5. 2007, kedy došlo k uzatvoreniu darovacej zmluvy na jej základe. Disciplinárne obvineným dňa 18. 9. 2006 vytvorený protiprávny stav pretrvával až do 4. 3. 2008, a preto dvojročná objektívna premlčacia doba nemohla uplynúť prv než 4. 3. 2010.

Predsedsníctvo SAK sa stotožnilo aj s rozhodnutím disciplinárneho senátu o uložení disciplinárneho opatrenia a peňažnú pokutu považovalo za primeranú intenzite porušenia povinností advokáta. Predsedsníctvo SAK dospelo k záveru,

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

že disciplinárny senát sa dôsledne riadil zákonnými kritériami v zmysle § 56 ods. 3 zákona o advokácii a § 25 ods. 2 Disciplinárneho poriadku SAK a zdôraznilo závažnosť konania disciplinárne obvineného, ktorý rovnako postupoval voči viacerým svojim klientom, pričom jeho konanie je konaním úmyselným, pretože disciplinárne obvinený ako skúsený advokát nepochybne vedel, za akých podmienok mu vzniká právo na podielovú odmenu v súlade s platnými právnymi predpismi. Predsedníctvo SAK vzalo do úvahy aj to, že disciplinárne obvinený vzal žalobu o zaplatenie zmluvnej pokuty späť a že k povoleniu vkladu vlastníckeho práva na základe darovacej zmluvy nedošlo.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 § 8 ods. 1 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z.:

„Advokát má právo na dohodnutú podielovú odmenu len za predpokladu, že klient, s ktorým sa dohodol na poskytnutí právnych služieb za túto odmenu, mal plný úspech vo veci“.

2 § 18 ods. 1 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí“.

§ 18 ods. 2 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb“.

§ 18 ods. 3 zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory“.

3 § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK:

„Pri poskytovaní právnych služieb je prvoradý záujem klienta. Jeho oprávnené záujmy majú prednosť pred inými záujmami advokáta, ako aj pred jeho ohľadom na iných advokátov“.

4 O námietke zaujatosti bolo rozhodnuté rozhodnutím predsedu Disciplinárnej komisie SAK č. DS IX.-49/09:4306/2008 z 8. 2. 2010 v spojení s rozhodnutím Predsedníctva SAK č. P-49/09:4306/2008 z 6. 3. 2010 tak, že táto námietka nie je opodstatnená.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

Mgr. Tatiana Frištiková
advokátska koncipientka

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Novoročné stretnutie právnikov

Slovenská advokátska komora usporiadala 10. januára 2013 v Hoteli Carlton v Bratislave Novoročné stretnutie právnikov. Aj tento rok si našli čas a pozvanie prijali osobnosti zastupujúce pestrú paletu právnických povolání.

Predseda Slovenskej advokátskej komory JUDr. Hrežďovič (foto 1) v úvodnom slove vyjadril radosť nad tým, že novoročné stretnutie právnikov sa stalo vžitou tradíciou a platformou na príjemné priateľské a kolegiálne stretnutia. Bez úzkej spolupráce advokátov a ostatných právnických povolání život komory nie je reálne predstaviteľný – či už ide o legislatívny proces, advokátske skúšky, činnosť legislatívnych skupín a pracovných komisií, bežný výkon administratívnych úloh komory, vzdelávací proces... Presný odpočet aktivít nie je možný.

Napriek tomu, že novoročné stretnutie právnikov je tradičnou udalosťou, tohtoročný program do istej miery vybočil zo zaužívaného rámca. Najskôr sa konalo odovzdávanie cien mladým výhercom publikačnej súťaže. Tretie miesto za príspevok *Vybrané otázky exekúcie príkazaním pohľadávky z účtu v banke ako predmetu záložného práva* získala **JUDr. Ing. Lazíková, PhD.** Autorka si, žiaľ, pre chorobu nemohla cenu vyzdvihnúť osobne.

Predseda SAK spolu s predsedom Redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie JUDr. Brázdilom odovzdali cenu za druhé miesto **JUDr. Valachovičovi** (foto 2) za príspevok

Zriadenie a vznik záložného práva k zálohu na zabezpečenie (nielen) budúcej pohľadávky.

Prvé miesto získala **Mgr. Grausová** (foto 3) za článok *Rozsah zodpovednosti vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom dome vo vzťahu k tretím osobám.*

3

4

Významnou udalosťou večera bol krst knihy *Advokát Pavol Országh Hviezdoslav* autora advokáta Dr. Štefana Janča. Slovenská advokátska komora si ctí tradície, ctí si svoju minulosť a s potešením vydala dielo ako spomienku na pôsobenie najväčšieho slovenského básnika, ktorý život zasvätil okrem poézie aktívnemu výkonu advokácie. Podnet na vydanie knihy dal predsedníctvu komory jeho člen JUDr. Kerecman, ktorý sa na slávnostnom uvedení knihy do života nemohol osobne zúčastniť, ale radosť z publikácie vyjadril v liste adresovanom všetkým hosťom novoročného stretnutia v nasledovnom znení:

Osobne sa úprimne teším, že Slovenskej advokátskej komore sa podarilo naplniť zámer priblížiť advokátske pôsobenie nášho najvýznamnejšieho básnika Pavla Országha Hviezdoslava vydaním rukopisu Dr. Štefana Janča. Rukopis som mal po prvý raz v ruke v Slovenskej národnej knižnici v Martine, keď som si zhromažďoval podklady na prípravu referátu o Pavlovi Országhovi na Medzinárodnú konferenciu o histórii advokácie, ktorú v novembri v roku 2012 zorganizovala Slovenská advokátska komora. Po tom, čo som rukopis prečítal, uvedomil som si, že nič podobné nedokážem sám napísať. Práca majstrovsky vystihuje dobové spoločenské i právnické súvislosti, na jej vytvorenie musel autor nepochybne vynaložiť stovky hodín štúdia dochovaných klientskych spisov Hviezdoslavových. Hviezdoslav vykonával advokáciu takmer 30 rokov. Aj svoju Ódu na Hviezdy, z ktorej sa zrodil jeho pseudonym Hviezdoslav, napísal na obal klientskeho spisu. Pre advokátsku prácu mal vyhradený deň, so súmrakom sa z neho stával básnik. Často sa stalo, že pracoval do neskorej noci. Potom aj ráno spal dlhšie a ak nemal pojednávanie, dokonca raňajkoval v posteli. Jeho svokor si z neho uťahoval, že v „básňach opisuje východ slnka, ale nevidel ho nikdy“. Hoci advokáciu vykonával poctivo, odtŕhala ho od básnictva. V známom liste Vajanskému píše: „Čo všetko by som mohol vytvoriť, keby som neputoval na tejto svojej zaprášenej ceste, keby ma nevyrušoval zo sladkých dŕm ten alebo onen nešťastný klient, keby som nemusel starať sa o chlieb každodenný.“ Osobne si najviac

cením časť knihy, ktorá mapuje vplyv advokátskeho povolania básnika na jeho poéziu. Hviezdoslav v popisovaných básňach necháva nielen účinkovať advokátov, ale neopakovateľne a živo (napríklad v Hájnikovej žene) opisuje priebeh pojednávania pred súdom v časoch, keď sa pred vstupom senátu ešte v pojednávacej miestnosti zapalovali sviečky. Želám tejto knihe, aby si našla svojich čitateľov a pripomínala im Hviezdoslava nielen ako básnika, ale aj ako advokáta.

Knihu symbolicky farebnými paragrafmi zo známych céčiek pokrčila Mgr. Zavadová (foto 4), dcéra autora Dr. Janča. Vyslovila veľkú vďaku predovšetkým iniciátorovi myšlienky JUDr. Kerecmanovi a predsedníctvu SAK za vydanie rukopisu a knihe zaželala veľa čitateľov nielen z radov advokátov.

Na novoročné stretnutie si našli čas aj podpredsedníčka Národnej rady Slovenskej republiky JUDr. Laššáková a minister spravodlivosti Slovenskej republiky JUDr. Borec. (foto 5) (na fotke v spoločnosti advokáta JUDr. Abelovského).

5

6

7

8

9

Na novoročnom stretnutí boli prítomní aj prvý námestník generálneho prokurátora Slovenskej republiky JUDr. Tichý a predseda Ústavnoprávneho výboru NR SR JUDr. Madej. (foto 6).

Neoddeliteľnou súčasťou tradičných novoročných stretnutí sú aj sudcovia Ústavného súdu SR a Najvyššieho súdu SR. Okrem iných pozvanie prijali JUDr. Ľalík a JUDr. Baricová (foto 7) a JUDr. Bdžoch (foto 8) (na fotografii v spoločnosti členky predsedníctva JUDr. Chrenkovej).

Podujatie svojou prítomnosťou poctil aj dekan Fakulty práva Paneurópskej vysokej školy prof. JUDr. Ivor, ktorý v priateľskom rozhovore zotrval s poslancom Národnej rady SR JUDr. Hrušovským. (foto 9)

Medzinárodný rozmer podujatiu dodal podpredseda Českej advokátskej komory JUDr. Poledník (foto 10) (na fotografii v strede s členkou revíznej komisie JUDr. Hromcovou a členom disciplinárnej komisie JUDr. Zelenayom).

Podujatiu vládla príjemná nálada. Stalo sa dobrým zvykom, že si pre seba chvíľu vyhradí kolegovia, ktorí nemajú počas roka priestor na iné stretnutia (foto 11) (sprava predseda disciplinárnej komisie JUDr. Ondriš s JUDr. Bušovou, JUDr. Weiszovou a JUDr. Smetanom).

Revízna komisia si nenechala ujsť vzácnu príležitosť na stretnutie nepracovného charakteru (foto 12, zľava JUDr. Straka, JUDr. Hromcová, Mgr. Karkó, Mgr. Lupták, JUDr. Haršány, JUDr. Havlát).

Nada Ondrišová
Foto Vladislav Zigo

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta zachovávať slušnosť a vážnosť voči súdom a sudcom

Advokát, ktorý v súvislosti s vyžiadanim si informácie o stave veci, pri osobnej návšteve vytýka sudcovi jeho postup vo veci, zdôrazňuje, že má dobré kontakty na výkonnú moc a pre prípad, že nebude rozhodnuté v jeho lehote, zariadi na ministerstve kontrolu spisov, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia.

Rozhodnutie disciplinárnej senátu disciplinárnej komisie ČAK z 30. apríla 2010, sp. zn. K 54/2009¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 17 zákona č. 85/1996 Sb. o advokácii v platnom znení
- čl. 4 ods. 1 a čl. 17 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:**
  - § 18 ods. 3² zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení
  - § 29³ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 16. júna 2010 v platnom znení

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

ako právny zástupca oprávneného sa dňa 4. 11. 2008 dostavil do budovy súdu, kde sa sudkyňa tohto súdu Mgr. B. M. v prítomnosti inej sudkyne pýtal na stav veci a pri tejto príležitosti sudkyňa Mgr. B. M. vytkol, že jej postup je nesprávny, že vec konzultoval so svojou manželkou, ktorá je exekučnou sudkyňou a následne sa sudkyňa spýtal, či vie kto je on, oznámil jej, že má veľmi dobré kontakty na výkonnú moc, a pre prípad, že vo veci nebude rozhodnuté do Vianoc, pristúpi k príslušným krokom na ministerstve tak, aby bola uskutočnená kontrola spisov, ktoré má podľa rozvrhu práce táto sudkyňa riešiť, a ďal-

lej od sudkyne požadoval, aby u odvolacieho súdu zaistila, aby o odvolaní bolo rozhodnuté do Vianoc

čím porušil

§ 17 zákona o advokácii⁴ v spojení s čl. 4 ods. 1 a čl. 17 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.⁵

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta vo výške 5 000 Kč.**

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát rozhodol vo veci disciplinárnym príkazom zo dňa 17. 7. 2009, ktorým uznal disciplinárne obvineného za vinného zo skutku, uvedeného v disciplinárnej žalobe a uložil mu disciplinárne opatrenie – napomenutie. Disciplinárny príkaz bol zrušený včas podaným odporom disciplinárneho žalobcu, ktorý vytýkal uloženému disciplinárnemu opatreniu neprimeranú miernosť vo vzťahu k charakteru disciplinárneho previnenia a navrhol uloženie pokuty.

Na pojednávaní dňa 30. 4. 2010 vykonal disciplinárny senát za účasti zástupcu disciplinárneho žalobcu a disciplinárne obvineného pre prednesení žaloby dokazovanie listinnými dôkazmi založenými v spise. Disciplinárny senát zistil, že oproti pôvodnému vyjadreniu disciplinárne obvineného k jeho osobným a majetkovým pomeroch sa stav zmenil v dôsledku narodenia ďalšieho dieťaťa disciplinárne obvineného. Z výpisu z matriky bolo zistené, že proti disciplinárne obvinenému nebolo dosiaľ vedené disciplinárne konanie.

Na základe vykonaného dokazovania bolo nepochybne preukázané, že skutok sa stal tak, ako bol popísaný v disciplinárnej žalobe. Postoj disciplinárne obvineného sa od jeho

prvého vyjadrenia k sťažnosti zo dňa 11. 1. 2008 postupne menil a na pojednávaní disciplinárne obvinený svoje konanie už nepovažoval za nezávažné a dospel k vlastnému názoru, že nezachovaním náležitej úcty k sudkyni príslušného súdu znižoval dôstojnosť advokátskeho stavu a dopustil sa tak predmetným skutkom disciplinárneho previnenia. Disciplinárny senát dospel k záveru, že samotný priebeh disciplinárneho konania na disciplinárne obvineného zapôsobil tak, že svoje konanie ľutuje a disciplinárne obvinený bez výhrad akceptoval i návrh disciplinárneho žalobcu na uloženie pokuty vo výške 5 000 Kč. Disciplinárny senát sa preto s prihliadnutím k týmto skutočnostiam s návrhom disciplinárneho žalobcu stotožnil, keď uloženie miernej pokuty považoval za adekvátne k okolnostiam prípadu, a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 Preložené a spracované z publikácie Bulletin advokacie – Sbírnka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2010 – 2011 (zvláštní číslo červen 2012). Česká advokátní komora, Praha 2012, s. 30 – 31.

2 § 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:
„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný do-

držovať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

3 § 29 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát vystupuje voči súdom a úradom tak, aby nenarušil svoju nezávislosť. Správa sa k nim slušne a korektne. Obsahom svojich písomných, ústnych a iných prejavov a svojím vystupovaním vrátane celkovej úpravy zovňajšku prispieva k dôstojnosti a vážnosti úkonov, na ktorých sa zúčastňuje, ako aj k vážnosti advokátskeho povolania.“

4 § 17 Českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“

5 Čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

Čl. 17 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Voči sudcom, rozhodcovským orgánom, orgánom verejnej správy a iným orgánom, ktoré rozhodujú v právnych veciach, ako aj voči osobám, ktoré plnia ich úlohy, je advokát povinný zachovávať náležitú úctu a zdvorilosť.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 12/2012 českého Bulletinu advokacie

V **úvodníku** sa členka predstavenstva Českej advokátskej komory, JUDr. Vladimíra Glatzová venuje stanovovaniu povinných kvót pomeru žien a mužov v manažérskych pozíciách, a to aj vo vzťahu k výkonu advokátskeho povolania, predovšetkým vo vedení advokátskych kancelárií.

Aktuality prinášajú informáciu o vydaní prvého českého komentára zákona o advokácii, upozorňujú na novú povinnosť advokátov súvisiacu s registráciou úschov v elektronickej knihe úschov Českej advokátskej komory. Rubrika prináša tiež rozhovor s novým generálnym tajomníkom IBA, JUDr. Martinom Šolcom, výsledky súťaže Právnická firma roku 2012 a informáciu o povinných platbách súvisiacich s výkonom advokátskeho povolania.

V rámci prehľadu judikatúry sa číslo venuje rozsudku Najvyššieho súdu ČR z 26. 4. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1390/2010 k zodpovednosti advokáta za škodu, podľa právnej vety ktorého *advokát, ktorý podcenil riziko zámeny osôb, ak sa pri zisťovaní totožnosti uspokojil s dokladom nahrádzajúcim občiansky preukaz, zodpovedá spoločne a nerozdielne s priamym škodcom za škodu, ktorá z toho vznikla. Náhradný doklad nie je verejnou listinou, tak, ako občiansky preukaz. Advokát sa môže zodpovednosti zbaviť, ak preukáže, že škode nemohol zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré je možné od neho požadovať.* Podľa právnej vety uznesenia Najvyššieho súdu ČR z 28. 4. 2012, sp. zn. 32 Cdo 975/2011 *spor medzi podnikateľom a poisťovňou o poisťné plnenie je*

vecou obchodnou, ak predmetom sporu je záväzkový vzťah pochádzajúci z ich podnikateľskej činnosti.

V časti z **odbornej literatúry** sú uverejnené recenzie publikácií, knihy *Svěrenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku* od autorky Barbory Bednářikovej, knihy *Přehled judikatury. Soudní ochrana člena spolku, církve a politické strany* od autorov Ludvíka Davida, Jany Bílkovej a Martiny Podvínovej. Z iných odborných periodík prináša číslo rešerš článku *Odůvodění nepřijetí uchazeče o zaměstnání* od autora JUDr. Peter Nagy, uverejneného v časopise *Právní rádce* č. 6/2012.

V časti z **české advokacie** číslo okrem iného prináša rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK z 8. apríla 2011, sp. zn. K 155/2010, podľa ktorého je *disciplinárnym previnením, ak advokát po splnení podmienok zmlúv o úschove kúpnych cien neprevedie prevody predávajúcim a finančným úradom.*

Príspevky z **odbornej teórie a praxe** sú venované nasledovným problémom:

JUDr. Ján Kocina, PhD.

Podmienečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody

Cieľom článku je upozorniť na zmeny v inštitúte podmienečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody, ktoré prináša novela českého Trestného zákonníka vykonaná zákonom č. 390/2012 Sb. Analyzuje dôvody prijatej zmeny, ako základný uvádza snahu znížiť súčasný stav preplnenosti väzníc. Zaoberá sa samotným pojmom podmienečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody, porovnáva právnu úpravu podmienečného prepustenia podľa Trestného zákona (zákon č. 140/1961 Sb.) a podľa Trestného zákonníka (zákon č. 40/2009 Sb.). Vyhodnocuje vzájomný vzťah týchto dvoch právnych predpisov z pohľadu časovej pôsobnosti a judikatúry a upozorňuje na konkrétne zmeny. Uzatvára, že nová právna úprava je len náhradným riešením problému, ktorý by mal byť riešený skôr prostredníctvom reorganizácie väzníc, nie však v oblasti trestného práva, ktoré sa takto stáva nástrojom, s ktorého pomocou sa riešia problémy, ktoré s trestným právom v podstate nesúvisia.

Mgr. Lenka Doležalová

Zásadné zmeny v exekučnom konaní

Autorka v článku upozorňuje na výrazné zmeny v českej právnej úprave týkajúcej sa exekučného konania, vykonané zákonom č. 396/2012 Sb., ktorým sa zmenil nielen český exekučný poriadok (zákon č. 120/2001 Sb.), ale aj český Občiansky súdny poriadok (zákon č. 99/1963 Sb.). Okrem upozornenia na konkrétne zmeny obidvoch právnych predpisov upozorňuje autorka na časté chyby advokátov v exekučnom konaní (napr. chybné označenie účastníkov konania, nesprávne označenie exekučného titulu). V závere vyjadruje vieru, že novela výrazne pomôže k zvýšeniu počtu vymožení pohľadávok. Novelu považuje za vyváženú, prinášajúcu tak vyššiu ochranu dlžníkov, ako aj prinášajúcu nástroje pre vyššiu výťažnosť pohľadávok veriteľov.

JUDr. Vladimír Kostka

Medzinárodné investičné spory pred všeobecnými súdmi

Problematika obsiahnutá v článku súvisí so skutočnosťou, že so vstupom Českej republiky do Európskej únie sa zmenilo právne prostredie v prospech prednostnej aplikácie právnych aktov EÚ. Právna ochrana zahraničných investícií je dôležitou otázkou pred vstupom zahraničného subjektu (vzťah investor – hostiteľský štát). V ďalšom texte autor uvádza základné medzinárodné zmluvy v oblasti ochrany zahraničných investícií, súvisiacim právom Európskej únie a dvojstrannými investičnými dohodami (s konkrétnym uvedením tých, v ktorých ako zmluvná strana vystupuje Česká republika). Analyzuje možnosti riešenia sporov vzniknutých zo zahraničných investícií, významnú ochranu vyplývajúcu z dvojstranných investičných dohôd priznáva rozhodcovským arbitrážam. V prípade neexistencie dvojstranných investičných dohôd je rozhodcovská arbitráž podmienená súhlasom hostiteľského štátu. V ďalšom vývoji predpokladá v európskom priestore postupné rušenie dvojstranných investičných dohôd a z toho vyplývajúcu nevyhnutnú potrebu komplexnej právnej úpravy zabezpečujúcej ochranu zahraničných investícií v rámci celej Európskej únie.

JUDr. Marcela Marešová, MBA

Predzmluvná zodpovednosť v prípade prehlásenia o zámere (Letter of Intent)

Príspevok porovnáva a upozorňuje na rozdiely medzi zmluvou o budúcej zmluve a v zahraničných právnych úpravách sa vyskytujúcej prehláseniu o zámere (*Letter of intent*). V otázke súvisiacej predzmluvnej zodpovednosti uvádza rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR z 11. októbra 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, v ktorom súd riešil otázku predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu v dôsledku porušenia predzmluvnej zodpovednosti. Aj vzhľadom na ďalšie vymenované rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR a v súvislosti s jeho závermi ohľadom predzmluvnej zodpovednosti, autorka uzatvára, že napriek tomu, že tzv. prehlásenie o zámere (*Letter of intent*) je právne nezáväzným dokumentom, je nutné, aby potenciálni zmluvní partneri v rámci konania pri uzatváraní zmluvy postupovali zodpovedne a nepožadovali od protistrany realizáciu takých úkonov, ktoré by vyvolali potrebu vynaloženia nákladov, ktoré nie sú pre konanie pri takomto druhu zmluvy v obchodných vzťahoch zvyčajné.

Mgr. David Slováček

Generálna plná moc v správnom konaní

Autor článkom reaguje na konkrétny postup správneho orgánu, ktorý neakceptoval bežné generálne splnomocnenie s odkazom na chýbajúcu oporu v zákone. Autor sa venuje teórii právneho zastúpenia a plnej moci, kde popri generálnej plnej moci teória pozná špeciálnu plnú moc, procesnú plnú moc, jednoduchú plnú moc a tzv. prezidiálnu plnú moc. Analyzuje právnu úpravu plnej moci podľa českého správneho poriadku a uvádza, ako poníma plnú moc v konkrétnom prípade verejná správa, venuje sa aj výkladovému stanovisku

ku, ku ktorému dospel poradný zbor ministra vnútra, v ktorom pripustil generálnu plnú moc udelenú advokátovi, nie však všeobecnému splnomocnencovi. Na záver autor pridáva alternatívny výklad právnej úpravy zastúpenia podľa českého správneho poriadku.

Mgr. Petra Schinnenburgová, Mgr. Václav Cidlina

Advokát, Rechtsanwalt, Advocaat

Príspevok je venovaný používaniu profesijného označenia pri výkone povolania mimo krajiny, v ktorej osoba získala oprávnenie na poskytovanie právnych služieb pod profesijným označením, ktoré sa v danej krajine používa. Autori vyjadrujú názor, že používanie profesijného označenia platného v cudzích krajinách je protizákonné, ak sa bez ďalšieho používa v ČR. Upozorňujú na právnu úpravu európskych smerníc č. 89/48/EHS a 98/5/ES, pričom práve druhá spomínaná sa zaoberá úpravou výkonu povolania advokáta v inom členskom štáte, ako v tom, v ktorom bola získaná kvalifikácia. Uzatvárajú, že advokáti by mali aj pri preklade svojho profesijného označenia dbať, aby sa preklad nezhodoval s terminológiou, s akou je v konkrétnej krajine spájané oprávnenie na poskytovanie právnych služieb po získaní relevantného oprávnenia.

JUDr. Jakub Morávek

Ku kopírovaniu občianskeho preukazu pri overovaní podpisu advokátom

Článok reaguje na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25 Cdo 1390/2010 zo 4. apríla 2012, súvisí s oprávnením českých advokátov overovať podpisy a hľadá odpoveď na rozsah osobných údajov, ktoré by mal advokát zhromažďovať pri overovaní podpisu. Zaoberá sa povahou overovania podpisu a osobami, ktoré môžu overovanie podpisov vykonávať a osobitne sa venuje overovaniu podpisu advokátom. V širšom kontexte zhrňa, že na overenie podpisu je možné zhromažďovať len vymedzené údaje (meno, priezvisko, bydlisko, prípadne miesto pobytu, dátum narodenia konajúcej osoby, číslo a druh dokladu konajúcej osoby a samotný podpis). Uvádza, že na účely postupu *lege artis* nie je možné kopírovať občiansky preukaz konajúcej osoby, resp. zhromažďovať rodné číslo konajúcej osoby. V príspevku sa autor venuje aj meritu veci rozhodnutej samotným rozsudkom Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25 Cdo 1390/2010 zo 4. apríla 2012.

JUDr. Petr. Kolman, PhD.

Krátko k otázke jazyka, v ktorom sa koná v správnom konaní

Autor reaguje na právnu úpravu českého správneho poriadku (zákon č. 500/2004 Sb.), podľa ktorej sa v správnom konaní koná a listiny sa vyhotovujú v českom jazyku. Podľa výslovnej právnej úpravy však účastníci môžu konať a predkladať listiny aj v slovenskom jazyku. Dôvody vidí autor v príbuznosti oboch jazykov a spoločne časti histórie. Upozorňuje na skutočnosť, že súčasná znalosť slovenského jazyka u zamestnancov správnych orgánov môže spôsobiť prob-

lémy pri aplikácii tejto právnej úpravy. Zaoberá sa tiež situáciou, ak osoba neovláda ani český ani slovenský jazyk, právom na tlmočníka. Zaoberá sa úhradou nákladov za tlmočníka a legálnymi výnimkami z tejto úhrady. Osobitne sa venuje tiež príslušníkom národnostných menšín, ktorí majú podľa osobitného zákona právo robiť podania a konať v jazyku národnostnej menšiny. Špecifickou skupinou, ktorej sa venuje v poslednej časti článku sú zdravotne postihnuté osoby (osoby nepočujúce, ktorým sa ustanovuje tlmočník do českého znakového jazyka a osoby hluchoslepé, ktorým sa ustanovuje sprostredkovateľ).

JUDr. Peter Beňo

Vrátenie súdneho poplatku po novele zákona o súdnych poplatkoch a retroaktivita zákona

Príspevok sa venuje novele zákona o súdnych poplatkoch (zák. č. 549/1991 Sb.) vykonanej zákonom č. 218/2011 Sb., ktorou okrem zvýšenia sadzieb súdnych poplatkov došlo aj k zmene pri vrátení súdneho poplatku vo vymedzených prípadoch. Autor vymenúva prípady, v ktorých bol pred novelou účastníkom konania vrátený celý súdny poplatok. Po novele bol zavedený tzv. „manipulačný poplatok“, vo výške 20 % zo sumy poplatku, najmenej však 100 Kč, o ktorý sa vrátený poplatok znižuje. Nezodpovedanou zostala podľa autora otázka, či sa krátenie vráteného súdneho poplatku má vykonať aj v konaniach, ktoré začali pred účinnosťou novely. Venuje sa konkrétnym súdny rozhodnutiam, v ktorých krajské sudy, ako sudy odvolacie zmenili prvostupňové rozhodnutie tak, že účastníkovi vrátili súdny poplatok v plnej výške (uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové z 30. novembra 2011 sp. zn. 25 Co 479/2011-59, uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové z 27. decembra 2011, sp. zn. 20 Co 582/2011-30, uznesenie Krajského súdu v Prahe z 28. marca 2012, sp. zn. 26 Co 144/2012 - 54, uznesenie Krajského súdu v Brne z 22. marca 2012, sp. zn. 15 Co 83/2012-45).

Mgr. et Ing. Jana Petrželová, BA

Európsky útok na zásady súkromného práva alebo podnikateľ ako ohrozený druh

Autorka uvažuje nad potretím princípu zmluvnej slobody v európskom súkromnom práve v dôsledku legislatívy Európskeho parlamentu a Komisie odôvodňovaného ochranou spotrebiteľa, ako slabšieho účastníka zmluvy. Ochrana spotrebiteľa už považuje za nevyvážené rozsiahlu v porovnaní s postavením podnikateľa na druhej strane. Cituje dve konkrétne rozhodnutia Súdneho dvora smerujúce k ochrane spotrebiteľa (rozsudok z 15. marca 2012 vo veci C - 453/10 - Jana Pereničová a Vladislav Perenič proti S.O.S. financ, spol. s r. o. a rozsudok zo 14. júna 2012 vo veci C - 618/2010 - Banco Español de Crédito, SA v. Joaquín Calderón Camino).

Spracoval: **JUDr. Peter Kalata**
kancelária SAK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

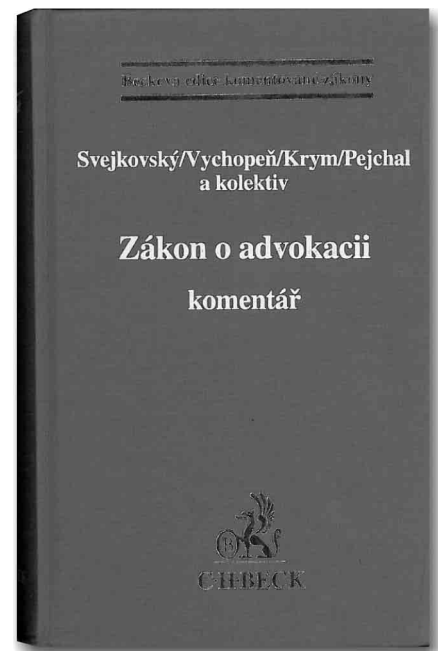
**Zákon o advokácii.
Komentář**

SVEJKOVSKÝ, J. – VYCHOPEŇ, M. – KRYM, L. – PEJCHAL, A. a kol.:
Zákon o advokácii. Komentář. Vydavatelství C. H. Beck, Praha, 2012, 633 s.

Pred krátkym časom sa dostal na pulty kníhkupectiev dlho očakávaný komentár českého zákona o advokácii. Tento mimoriadny autorský počin predstavuje prvý ucelený novodobý knižný výklad základných advokátskych predpisov po relatívne dlhom čase, je dôstojným nástupcom dávnejšie uverejnených diel (Hendrych, S. – Konecny, J. – Tarabrin, E.: *Advokátní řád, kární statut, předpisy advokátní řád a kární statut doplňující. Komentář.* Právnícké vydavatelství JUDr. Václav Tomsa, Praha, 1941; či Záturecký, A. – Chytil, A.: *Zákony a nariadenia o advokátoch platné v RČS s prehľadom judikatúry Najvyššieho súdu Československého.* Brno, 1922 atď.). Možno s potešením konštatovať, že nový komentár k zákonu o advokácii svojich predchodcov prevyšuje nie len rozsahom, ale aj hĺbkou spracovania.

Dielo obsahuje komentár zák. č. 85/1996 Sb. o advokácii (438 strán), naň nadväzujúceho Uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (84 strán), komentár vyhl. č. 177/1996 Sb. o odmenách advokátov a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (66 strán) a komentár vyhlášky č. 484/2000 Sb., ktorou sa stanovujú paušálne sadzby výšky odmeny za zastupovanie účastníka advokátom alebo notárom pri rozhodovaní o náhrade nákladov v občianskom súdnom konaní (32 strán). V úvode je práca doplnená (podrobným) obsahom umožňujúcim ľahkú orientáciu v knihe, dôvodovou správou k zákonu (všeobecná aj osobitná časť) a v závere podrobným vecným registrom.

Komentár zákona o advokácii spracoval kolektív siedmich autorov – skúsených advokátov, prevažne členov orgánov ČAK: JUDr. Jaroslav Svejkovský (vedúci autorského kolektívu; člen kontrolnej rady ČAK, skúšobnej komisie ČAK), JUDr. Aleš Pejchal (bývalý podpredseda ČAK a dnes sudca Európskeho súdu pre ľudské práva), JUDr. Ladislav Krym (tajomník ČAK), JUDr. Martin Vychopeň (predseda ČAK), JUDr. Stanislav Polčák (poslanec Parlamentu ČR), JUDr. Petr Čáp (predseda disciplinárnej komisie ČAK a člen skúšobnej komisie ČAK) a JUDr. Bohuslav Sedlatý (predseda odvolacej disciplinárnej komisie ČAK a člen skúšobnej komisie ČAK). JUDr. Karel Čermák (bývalý predseda ČAK a minister spravodlivosti) v spolupráci s JUDr. Martinom Vychopeňom spracovali komentár pravidiel profesionálnej etiky; JUDr.

Vladimír Papež (člen predstavenstva ČAK a predseda sekcie pre advokátsku tarifu) komentár predpisov o odmeňovaní advokátov.

Komentár zákona o advokácii k jednotlivým ustanoveniam má osvedčenú štruktúru, na akú je čitateľ zvyknutý u komentárov k právnym predpisom rovnakého vydavateľa. Samotnému komentáru každého zákonného ustanovenia po jeho aktuálnom znení (a prípadnom pracovnom názve) predchádza prehľad *Súvisiacich ustanovení*, prehľad *Súvisiacich predpisov* a dopĺňa ho výber *Z judikatúry*.

Časť komentovaných ustanovení je doplnená výberom *Z literatúry*, ide prevažne o literatúru časopiseckú (ojedinele dokonca aj slovenskú, napr. § 3). Je zrejme (obdobne ako na Slovensku), že hoci existuje pomerne bohatá literatúra o advokácii (najmä z pera samotných advokátov), mnohé oblasti právnej úpravy advokácie ostali dosiaľ odbornou publikačnou činnosťou nedotknuté - spracovaný komentár pokrýva však aj tieto odbornou literatúrou opomínané témy.

Mimoriadne bohatá je rubrika *Z judikatúry*. Obsahuje spravidla nie len (tradičný) výber z judikatúry všeobecných súdov (vrátane najvyššieho správneho súdu), ale aj judikatúru Ústavného súdu Českej republiky a mimoriadne obsiahly prehľad disciplinárnej judikatúry ČAK. Autorský kolektív dokázal zhromaždiť a spracovať neuveriteľné množstvo rozhodnutí týkajúcich sa advokácie a advokátov (napr. len pri § 24 o zodpovednosti za škodu je citovaných 35 rozhodnutí súdov) a túto roztriedil najvhodnejším možným spôsobom do prehľadných skupín, ktoré umožňujú s nimi jednoducho pracovať a vyhľadávať v nich. Autori pri výbere judikatúry vychádzajú z jej dôkladnej znalosti pritom nepostupovali iba mechanicky, ale s judikatúrou dôsledne pracovali, uprednostňovali rozhodnutia (časovo aj obsahovo) aktuálne na úkor starších a názorovo prekonaných. Uverejnené rozhodnutia tak vo svojom celku vytvárajú moderný, jednotný

a vnútorne konzistentný súbor názorov a výkladových pravidiel.

Samotný text komentára stručne a jednotne vykladá účel a zmysel jednotlivých komentovaných ustanovení. Ponúka jasné a odôvodnené odpovede na otázky vyplývajúce z (nie vždy jednoznačnej) dikcie zákonného textu. Prehľadne a zrozumiteľne definuje zákonodarcom použitú právnu terminológiu, nachádza vzájomné súvislosti. Podrobne sa zaoberá nie len výkladom jednotlivých paragrafov zákonného textu, ale aj ich jednotlivými odsekmi a prípadne aj písmenami – nenecháva bez povšimnutia žiadny významnejší moment právnej úpravy. Rozsah komentára k jednotlivému ustanoveniu je daný nielen jeho rozsahom a zložitou právnou úpravou, ale aj mierou jeho významu pre praktický výkon advokácie. Komentár k niektorému ustanoveniu obsahuje iba niekoľko viet, k inému i viac než desať strán (napr. § 21 – mlčanlivosť advokáta). Komentár neopomína ani „európske súvislosti“ právnej úpravy advokácie, poukazuje nielen na jednotlivé normy práva Európskej únie, ale aj judikatúru ESD (najmä pri komentári tretej časti zákona). Na viacerých miestach komentára tento pracuje alternatívne už aj s ustanoveniami nového Občianskeho zákonníka (napr. komentár k § 15).

Prepojenie právnej úpravy zákona o advokácii a vnútorných predpisov ČAK vyriešili autori najpraktickejším možným spôsobom – úplné znenia príslušných vnútorných predpisov (vrátane aj napr. výkladových stanovísk predstaviteľov ČAK) nasledujú v texte komentára za súvisiacim ustanovením zákona; obdobne sú zapracované aj texty vyhlášok Ministerstva spravodlivosti ČR (o identifikačných advokátskych preukazoch; o zisťovaní majetkových pomerov žiadateľa o určenie advokáta ČAK pre bezplatné poskytnutie právnej služby alebo za zníženu odmenu; disciplinárny poriadok; skúšobný poriadok pre advokátske skúšky a uznávanie skúšky atď.).

Práca s komentárom zákona je (aj pre slovenského advokáta) mimoriadne príjemná, umožňuje rýchlo a spoľahlivo vyhľadať odpovede na hľadané otázky. Z hľadiska prípadného ďalšieho prehľadovania poznatkov o komentovaných otázkach možno čiastočne chýba aspoň záverečný sumárny prehľad časopiseckej odbornej literatúry o advokácii, resp. možno prehľad existujúcej bohatej literatúry aspoň k niektorým ťažiskovým témam advokácie (napr. mlčanlivosť – § 21, zodpovednosť za škodu – § 24), hoci na druhej strane je tento nedostatok vyvážený množstvom citovanej judikatúry.

Komentár Etického kódexu je postavený na mimoriadne dôkladne vytvorenom súbore právnych viet disciplinárnej judikatúry (napr. k čl. 4 „dôstojnosť advokátskeho stavu“ je citovaných takmer 60 právnych viet rôznych disciplinárnych rozhodnutí orgánov ČAK) a ich stručnom, ale zasvätenom komentári. Ten vychádza okrem iného z princípu, podľa ktorého „excesy v správaní sa advokáta môžu ovplyvniť postoje a dôveru verejnosti v celý právny poriadok a justičný systém. (...) Oslabenie dôvery by mohlo mať fatálne dominové efekty na celý právny systém štátu“ (s. 444). Použitá disciplinárna judikatúra pokrýva rozhodovacie prax ČAK ešte pred roku

1998 až po najaktuálnejšiu súčasnosť, je rozsiahlym súhrnom právnych viet publikovaných doposiaľ ČAK najmä vo vydaných zbierkach disciplinárnych rozhodnutí, ktoré sú známe aj na Slovensku minimálne čitateľom českého Bulletinu advokácie.

Komentár predpisov o odmeňovaní advokátov nadväzuje na už dávnejšie ČAK vydanú prácu Predpisy o odmeňovaní advokátov s komentárom (2006), nepochybne známu a využívanú aj slovenskými advokátmi. Význam komentára najmä k tarife pre advokátov je nepochybný. Ide nielen o zovšeobecnené závery judikatúry súdov, ale aj o samotné súdne rozhodnutia. Advokát má právo na odmenu za poskytnutie právnej služby vo výške stanovenej právnymi predpisy a samotní advokáti sami najlepšie vedú, aké problémy sú v niektorých prípadoch v praxi (súdov) s týmito otázkami spojené. Aj táto časť recenzovanej publikácie prichádza na pomoc advokátom – ponúka im dostatok argumentov použiteľných v situáciách, ku ktorým pri ich práci advokáta dochádza (zvýšenie a zníženie tarifnej odmeny; prípady, v ktorých hodnotu veci alebo práva nie je možné vyjadriť v peniazoch; definícia úkonov právnej služby atď.). Hoci česká právna úprava je do istej miery odlišná od slovenskej, mnohé rozhodnutia, či závery uvedené v tejto časti recenzovanej publikácie, môžu byť užitočné aj pre slovenského advokáta.

Zásluhou autorského kolektívu tak vznikol rozsahom i obsahom mimoriadne praktický komentár zákona o advokácii a súvisiacich základných predpisov o advokácii, ktorého vydanie je nepochybne na prospech českej advokácie. Dielo svojím významom však prekračuje hranice Českej republiky – je inšpiratívne pre zahraničných kolegov, je svedectvom doby o právnej úprave advokácie a má nepochybne význam aj pre výklad a aplikáciu slovenského zákona o advokácii, ktorý je postavený na obdobných východiskách. Recenzované dielo by preto nemalo chýbať ani v knižnici slovenských advokátov.

Tak ako napísal menom autorského kolektívu v predslove k tomuto dielu Jaroslav Svejkovský, *stav advokátov je elitou, ktorá má v dôsledku toho aj povinnosť stavať sa k výkonu svojho povolania s vyššou zodpovednosťou a to nie len pri poskytovaní právnej služby, ale aj pri šírení etiky a morálky v spoločnosti.* (s. VII) K naplňovaniu tohto postavenia advokácie nepochybne významnou mierou prispieva aj tento komentár k zákonu o advokácii.

Slovenským advokátom je dôverne známa zložitá práva komentára k zákonu o advokácii a s tým spojené problémy, veď aj na Slovensku vrcholila snaha o vytvorenie komentára k slovenskému zákonu o advokácii. Preto český komentár k zákonu o advokácii berieme do rúk nielen so záujmom o riešenie jednotlivých výkladových problémov spojených s jednotlivými ustanoveniami, ale aj s úprimnou úctou k výsledku snahy českých kolegov.

JUDr. Peter Kerecman
advokát

Historická mozaika

Historická mozaika vstupuje na stránkách Bulletinu slovenskej advokácie do ďalšej etapy. Poté, kdy se v Bratislavě konala mezinárodní konference Sloboda advokácie v dejinách, budou příspěvky v této rubrice věnovány nejen dějinám advokacie na Slovensku, ale též v dalších evropských a mimoevropských zemích, a to s akcentem na historické právní předpisy o advokacii, dějiny advokátního stavu a jeho samosprávy, jakož i na životopisné medailonky významných osobností, které v advokacii působily.

■ V letech 1771 – 1775 působil ve Frankfurtu nad Mohanem jako advokát německý spisovatel, básník a právník Johann Wolfgang Goethe (1749 – 1832). Goethe vystudoval práva v Lipsku a ve Štrasburku, kde v r. 1771 obhájil disertační práci na téma Positionen iuris. Jako dvaadvacetiletý byl v témže roce připuštěn k výkonu advokacie ve Frankfurtu. Tomuto povolání se pak věnoval po čtyři roky. Z této doby se přitom dochovalo 28 spisů, v nichž Goethe vystupoval jako advokát. V pozdější právnické kariéře dal autor Fausta či Utrpení mladého Werthera přednost dráze státního úředníka na dvoře sasko-výmarského vévody Karla Augusta. Goethe byl za svých časů advokátských též portrétován, dochovala se jeho mědirytina z r. 1774, jejímž autorem byl G. F. Schmoll.

■ I v případě složení španělských kortésů, které dne 19. března 1812 přijaly cádziskou ústavu se potvrdilo, že advokáti jsou a byli povahou svého povolání a díky svým odborným dovednostem předurčení k tomu, aby byli vyzýváni k účasti na politickém dění, při bojích za národní osvobození, revolucích, občanských válkách a sociálních konfliktech. Mezi 174 poslanci bylo 60 advokátů, 55 úředníků, 37 vojáků, 16 univerzitních profesorů, 4 spisovatelé, 2 lékaři, 94 církevních hodnostářů, 15 vlastníků nemovitostí, 9 námořníků, 8 aristokratů a 5 obchodníků. Z tehdejších španělských kolonií pak zasedlo v kortésích 22 advokátů nebo členů soudcovského sboru. Ústavu zrušil po dvouleté platnosti král Ferdinand VII., který se do země vrátil po napoleonských válkách. Znovu byla cádziská ústava ve Španělsku uvedena v platnost v letech 1820 – 1820, naposledy krátce v letech 1836 – 1837. Tradice této ústavy však přetrvává ve španělské konstitucionalistice až do dnešních dnů.

■ Zajímavá kniha Ignáce Antonína Hrdiny a Hedviky Kuchařové *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně-historickém a teologickém kontextu* (Ostrava: KEY Publishing, 2012) seznámí čtenáře nejen s poněkud sudičskou povahou významného českého šlechtice a milovníka umění barokní doby, ale též se zajímavými skutkovými okolnostmi a průběhem procesu, v němž byl Šporkovým právním zástupcem a poradcem pražský prokurátor Josef Václav Felix. Zájemci o knihu lze pouze prozradit, že věc nedopadla pro hraběte Šporka úplně špatně, což jej jistě povzbudilo i k tomu, aby pokračoval ve své zálibě vyvolávat soudní spory.

■ Nenápadný inzerát v časopise *Česká advokacie* z prosince 1934 oznamuje, že „vdova po advokátovi prodá obrazy: Úprka: Do práce, Jaroněk, Panuška: Štramberk, Marold: Návštěva, Kalvoda: Můstek“.

Podle jména vdovy lze dovodit, že oním zesnulým advokátem byl Ferdinand Dostál (1861 – 1931), který se jako spisovatel, písničkář humoristické povídky z Hané a ze Slovácka, ukryl pod pseudonym Otakar Bystřina. Není bez zajímavosti, že Ferdinand Dostál se z autorů obrazů osobně znal minimálně s Jožkou Úprkou a Aloisem Kalvodou, malíři Jožka Úprka, Alois Kalvoda, Jaroslav Panuška a Bohumír Jaroněk byli všichni po určitou dobu členy spolku Mánes. Není vyloučeno, že vdova prodávala z důvodu finanční tísně obrazy, které byly jejímu manželovi původně darovány. Panuškův olej na plátně Štramberk z r. 1909 je v současné době umístěn v Oblastní galerii Vysočiny v Jihlavě.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2013

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez ..... 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez ..... 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez ..... 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia ..... 5 %

3 uverejnenia ..... 10 %

4 a viac uverejnení ..... 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom je **ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmyk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmyk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 400 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556

darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

tel.: 02/5296 1556, 5296 1236

fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 22. 1. 2013

Uzávierka redakčnej časti: 30. 1. 2013

Toto číslo vyšlo 14. 2. 2013

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitolkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

